

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**ANNE-BABA TUTUM ÖLÇEĞİ A FORMUNUN TÜRK İŞARET
DİLİ'NE UYARLANMASI**

Hasan Hüseyin SAÇI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Arzu ÖZYÜREK

KARABÜK
2019

TEZ ONAYI

Hasan Hüseyin SAÇI'nin hazırladığı “**Anne-Baba Tutum Ölçeği A Formunun Türk İşaret Dili’ne Uyarlanması**” adlı bu çalışma 28.09.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından **ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Arzu ÖZYÜREK

Tez Danışmanı

.....

Prof. Dr. Gülümser GÜLTEKİN AKDUMAN

Üye

.....

Dr. Öğr. Üyesi Fatma Betül KURNAZ

Üye

.....

Bu tez Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından **YÜKSEK LİSANS** tezi olarak onaylanmıştır.

Doç. Dr. Kubilay TEKİN

Enstitü Müdür V.

BEYAN

Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına göre hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içerisinde yer alan tüm bilgi ve belgeleri akademik kurallara uygun şekilde elde ettiğimi,
- Elde ettiğim tüm bilgi ve sonuçları etik kurallara uygun şekilde sunduğumu,
- Yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun şekilde atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum tüm eserleri kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan bilgi ve verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya farklı bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

23.08.2019

Hasan Hüseyin SAÇI

İmza

TEŞEKKÜR

Öncelikle çalışmamın her aşamasında beni yönlendiren, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, güler yüzü ve anlayışıyla, akademik bilgi ve donanımıyla bana her zaman rehber olan değerli hocam Prof. Dr. Arzu ÖZYÜREK'e, yüksek lisans sürecinde şahsıma emeği geçen bütün hocalarıma, Enstitü çalışanlarına ve dönem arkadaşlarıma;

Tüm hayatım boyunca yanımda olan, tarifi imkansız gayret ile bugünlere gelmemde emeği bulunan, maddi manevi hiçbir desteklerini benden esirgemeyen canım annem Ülker SAÇI, canım babam Mustafa SAÇI ve gözümüzün ilk ağrısı yeğenim İsmihan ÖZMEN başta olmak üzere Sobacılar lakabı ile bilinen ailemin birbirinden kıymetli fertlerine, sevgisinden güç aldığım can yoldaşım, Güzelcem Münevver Müge SAÇI, çocuklarım Mustafa Türkalp SAÇI ve Mehmet Emiralp SAÇI 'ya;

Bilgi ve birikimi ile çalışmama destek sunan Doç. Dr. Zeynep AYDIN AÇAN'a, ileri ve geri çeviri aşamalarında tercüman olarak katkı sunan Oya TANYERİ, Semih GÜNEŞ, Galip DEMİRAY ve Fatih ADIYAMAN'a, uzmanlık paneli ve kapsam geçerliliği aşamalarında tespit, öneri ve yönlendirmeleri ile çalışmamın olgunlaşmasında katkısı olan Doç. Dr. Emine Nihal LINDBERG, İbrahim DEMİRDÖĞEN, Adnan ÜRERER, Ahmet YİĞİT ve Gülnur BAŞ'a, çalışmam sırasında yardımlarını esirgemeyen Yasemin ÖZAY, Fatih ARSLAN, Murat TANYERİ, Mesut ÖZTÜRK, Volkan KURT, Hayrettin BAYDIN, Rıfat ÇAKIR, Osman YAVAŞ ve Burhan TURGUT'a;

Çalışma içeriğinin videolaştırılması sürecinde gece ve gündüz demeden yoğun emek sarf eden değerli kardeşim Ali HAYRIK'ın şahsında pilot uygulama ve veri toplama aşamalarında çalışmama katılan, saygı ve sevgiyi fazlası ile hak eden öğrencilerime, Sağır annelerimize, babalarımıza ve Sağır toplumun tüm fertlerine sonsuz şükranlarımı sunarım.

Hasan Hüseyin SAÇI
Karabük, Ağustos 2019

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa no</u>
TEZ ONAYI.....	ii
BEYAN	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ŞEKİLLER DİZİNİ	vii
TABLolar DİZİNİ.....	ix
EKLER DİZİNİ.....	x
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xi
İŞARET YÖN ve HAREKET BELİRTEÇLERİ DİZİNİ.....	xii
ÖZET	xiii
ABSTRACT	xiv
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Amaç ve Kapsam	1
2. GENEL BİLGİLER	4
2.1. Okul Öncesi Dönemde Gelişim	4
2.2. Gelişim Etkileyen Faktörler Anne-Baba Tutumları	7
2.2.1. Demokratik Anne-Baba Tutumu	9
2.2.2. Aşırı Baskıcı ve Otoriter Anne-Baba Tutumu.....	10
2.2.3. Aşırı Koruyucu Anne-Baba Tutumu.....	10
2.2.4. İlgisiz Anne-Baba Tutumu	11
2.2.5. Aşırı Hoşgörülü Anne-Baba Tutumu	11
2.2.6. Mükemmeliyetçi Anne-Baba Tutumu.....	12
2.3. Anne-Baba Tutumunu Etkileyen Faktörler.....	12
2.4. Sağır Toplum ve Türk İşaret Dili	14

2.4.1. Sağır Toplumunu.....	14
2.4.2. Türk İşaret Dili.....	15
2.4.3. Sağır Ebeveynler ile İlgili Yapılan alışmalar.....	37
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	41
3.1. Araştırmanın Tipi.....	41
3.2. Araştırmanın Yeri ve Tarihi	41
3.3. Araştırmanın alışma Grubu.....	41
3.4. Araştırmanın Etik Yönü.....	43
3.5. Veri Toplama Araçları	43
3.5.1. Kişisel Bilgi Formu.....	43
3.5.2. Anne-Baba Tutum leği A-Formu.....	44
3.6. ABTÖ A-Formunun TİD'e Uyarlama Aşamaları.....	44
3.7. Araştırmanın Sınırlılıkları	46
3.8. Verilerin Toplanması	46
3.9. Araştırma Verilerinin Değerlendirilmesi.....	46
4. BULGULAR.....	48
5. TARTIşMA.....	62
6. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	66
3.1. Sonuçlar.....	66
3.1. neriler	66
7. KAYNAKLAR.....	68
8. EKLER.....	76
9. ZGEMİş.....	123

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa no</u>
Şekil 1. Türk İşaret Dilinde (TİD) En Küçük Çiftlere Örnek: YAŞ ve KABA.....	17
Şekil 2. TİD’de Sesbirim Özelliğindeki El Şekilleri.....	18
Şekil 3. TİD’de Seçilen ve Seçilmeyen Parmaklar: MİSAFİR.....	19
Şekil 4. TİD’de Seçilen Parmaklara Göre En Küçük Çiftler: ŞANS ve KAVAKLIDERE	20
Şekil 5. TİD’de Eklem Biçimlenişine Göre En Küçük Çiftler: ŞANS ve SICAK	20
Şekil 6. TİD’de Belirtik Olmayan El Şekilleri	21
Şekil 7. TİD’ de Belirtik Olmayan El Şekillerinin Ayırıcı Özelliklerine Göre En Küçük Çiftler: İSTEMEK ve SABIR.	21
Şekil 8. Belirtik Olan El Şekilleri	22
Şekil 9. Belirtik El Şekillerinin Ayırıcı Özelliklerine Göre En Küçük Çiftler: TASARRUF ve İDARE.....	22
Şekil 10. TİD’de Elin Boğumunun Hareketin Yönünü Belirlemesine Göre En Küçük Çiftler: DÜZ ve DEVAM.....	23
Şekil 11. TİD’de Elin Belirli Bölümlerinin Hareketin Yönünü Belirlemesine Göre En Küçük Çiftler: İLK ve EKSI.....	24
Şekil 12. TİD’de Hareketin Türüne Göre En Küçük Çiftler: LİSE ve LOKAL.....	25
Şekil 13. TİD’de İşaret Alanı.....	26
Şekil 14. TİD’de Konuma Göre En Küçük Çiftler: KIZ ve ALIŞMAK	26
Şekil 15. TİD’de Baş ve Vücut Hareketlerine Göre En Küçük Çiftler: KONYA ve KENDİ	27
Şekil 16. TİD’de Yüz İfadelerine Göre En Küçük Çiftler: ŞANS ve BELKİ.....	28
Şekil 17. TİD’de Ağız Jestlerine Örnekler: ÖLÜ ve ZORLANMAK.....	29
Şekil 18. TİD’de ağız hareketlerine örnekler: ANNEANNE ve BABAANNE	29
Şekil 19. TİD’de Biçimbirimsel Örnekler :KOYMAK+AP, İMKAN+KDC ve İKİ HAFTA.....	32
Şekil 20. TİD’de Ödünçleme Biçimbirimsel Örnekler: İŞÇİ ve CANLI	32
Şekil 21. TİD’de Biçimbirimsel Örnekler: GÖRDÜN MÜ ve BAŞARISIZ	33

Şekil 22. TİD’de Eşzamanlı Cümle Üretimi Örneği SEN NE YAPMAK	34
Şekil 23. TİD El Abecesi	35
Şekil 24. Türk İşaret Dili’nde Ödünçleme El ABC’si Örnekleri: TUTUM, PSİKOLOJİ ve İLOKUL	36
Şekil 25. Path Diyagramı	59

TABLolar DİZİNİ

Sayfa no

Tablo 1. İşaret Dillerinde Sesbilimsel Eşzamanlılık	30
Tablo 2. Çalışma Grubuna Ait Bazı Kişisel Bilgelerin Yüzde ve Frekansları	42
Tablo 3. Ön Uygulama Grubuna Ait Bazı Kişisel Bilgelerin Yüzde ve Frekansı.....	52
Tablo 4. Uzmanların ABTÖ A Formu TİD versiyonunu Maddelerine İlişkin Değerlendirmeleri	55
Tablo 5. ABTÖ-A TİD Versiyonunun Kapsam Geçerliliği İndeksi	57
Tablo 6. Ölçeğe Ait Regresyon ve t Değerleri	60

EKLER DİZİNİ

	<u>Sayfa no</u>
Ek 1. Etik Kurul İzni	76
Ek 2. Kişisel Bilgi Formu	78
Ek 3. Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği	80
Ek 4. İleri Çeviri Tercüman Listesi	82
Ek 5. İleri Çeviri Sentezi Tablosu.....	83
Ek 6. Uzman Paneli Listesi.....	88
Ek 7. Uzman Paneli Raporu.....	89
Ek 8. Geri Çeviri Tercüman Listesi	100
Ek 9. Geri Çeviri Sentezi Tablosu	101
Ek 10. Odak Grup Görüşme Gönüllülük Formu.....	106
Ek 11. Odak Grup Görüşme Formu	107
Ek 12. ABTÖ A-Formunun Son Hali.....	109
Ek 13. ABTÖ A-Formu TİD Versiyonu Google Form Sayfa Örnekleri.....	121
Ek 14. Kapsam Geçerliği Uzman Listesi	122

KISALTMALAR DİZİNİ

ABTÖ: Anne Baba Tutum Ölçeği

CVI: The Content Validity Index

DFA: Doğulayıcı Faktör Analizi

KDÇ: Kipsel Dil Çıkarma

KGİ: Kapsam Geçerliği İndeksi

KGO: Kapsam geçerliği Oranı

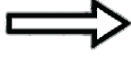
SEİÇ: Sağır Ebeveynlerin İşiten Çocukları

TİD: Türk İşaret Dili

TİDBO: Türk İşaret Dili Bilim Onay Kurulu

WHO: Dünya Sağlık Örgütü

İŞARET YÖN ve HAREKET BELİRTEÇLERİ DİZİNİ

Elin ok yönünde yapılan düz hareketi

Elin ok yönünde tekrarlı hareketi

Elin yarı dairesel hareketi

Elin/kafanın çift yönlü yarı dairesel tekrarlı hareketi

Elin ters yöne yarı dairesel olarak döndürülmesi ve sonrasında eski avuç içi yönelim şekline geri döndürülmesi

Dairesel hareket

ÖZET

Anne-Baba Tutum Ölçeği A Formunun Türk İşaret Dili'ne Uyarlanması

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönemde 5-6 yaş aralığında çocuğu bulunan Sağır anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi için bir ölçek uyarlaması yapmaktır. Araştırmanın çalışma grubunu, hedef yaş grubunda çocuğu bulunan ve Türk İşaret Dili'ni iletişim dili olarak kullanan Sağır anne-babalar oluşturmaktadır. Bu evrenden çalışmaya katılmaya gönüllü 258 Sağır anne-baba örnekleme oluşturmuştur. Araştırmada verileri toplamak amacıyla Anne-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)-A Formu kullanılmıştır. Ölçeğin dilsel uyarlama sürecinde, ileri çeviri, uzman paneli, geri çeviri, pilot uygulama ve ölçeğin son halini oluşturma basamakları izlenmiştir. Formun katılımcılardan elde edilen puanların oluşturduğu faktör yapısını incelemek amacıyla, özgün ölçeğin geliştirilmesindeki yaklaşıma ve uzman görüşü desteği alınarak yapılan çalışmaya uygun olarak Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğinin belirlenmesinde iç tutarlılık katsayısı olan Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı hesaplanmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda 38 maddelik ABTÖ-A Formu Türk İşaret Dili (TİD) Versiyonunun Sağır kültürüne ve TİD'e uygun olduğu, Sağır anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının belirlenmesinde kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Türk İşaret Dili, Sağır anne-babalar, çocuk yetiştirme tutumları, ölçek uyarlama, okul öncesi dönemi.

ABSTRACT

Adaptation of ABDO-A Form to Turkish Sign Language

The aim of this study is to make a scale adaptation in order to examine the child rearing attitudes of deaf parents who have children at the age of 5-6 years in preschool period. The study group of the study consists of deaf parents with children in the target age group who use Turkish Sign Language as the communication language. From this population, 258 deaf parents volunteered to participate in the study. In order to collect the data, the Parent Attitude Scale (ABTÖ) -A form was used. In the linguistic adaptation process of the scale procedure, which consisted of advanced translation, expert panel, back translation, pilot implementation and final form of the scale, was followed. Confirmatory Factor Analysis (CFA) was used in accordance with the approach in developing the original scale and with the support of expert opinion in order to examine the factor structure of the form formed by the scores obtained from the participants. The internal consistency coefficient Cronbach alpha was calculated to determine the reliability of the scale. According to the data obtained, it was concluded that the 38-item AMS-A Version of the Turkish Sign Language (TID) Version was compatible with the deaf culture and TID and could be used to determine the attitudes of deaf parents to child rearing.

Key Words: Turkish Sign Language, deafness, deaf parental attitudes, child rearing attitude, scale adaptation, preschool period.

1. GİRİŞ

Bu bölümde çalışmanın genel amacı ve kapsamına yer verilmiştir.

1.1. Amaç ve Kapsam

Tutumlar, öğrenme yoluyla edinilen ve yaşantı yoluyla değiştirilebilen, kişi, nesne veya düşüncelere yönelik duygu, düşünce ve inançlar bütünü olarak tanımlanmaktadır. Tutumlar bireylerin kişilere, varlıklara veya olaylara karşı yaklaşım ve davranış biçimlerini etkileyebilmektedir (Özyürek, 2010). Çocukların toplumun beklentilerine uygun, çevresiyle uyumlu bireyler olarak yetişmesinde ve nasıl bir yetişkin olacağı üzerinde anne ve babaların çocuk yetiştirmeye yönelik tutum ve davranışları önemli bir yere sahiptir (Connolly ve O'Moore, 2003). Ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumları, çocukların iletişim şekilleri ve sosyal yaşam becerileri, okul başarı düzeyleri ve davranış problemleri gibi çeşitli durumlar üzerinde oldukça önemli bir etkiye sahiptir (Caspi vd., 2003; İkiz, 2015; Özkan, 2014).

Çocukları ile karşılıklı bir etkileşim içerisinde olan anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları anne-babaya, çocuğa veya ailenin içinde bulunduğu sosyo kültürel şartlara göre değişiklik ve çeşitlilik gösterebilmektedir (Özyürek vd, 2013). Genel olarak aşırı baskıcı/otoriter tutum, aşırı koruyucu tutum, ilgisiz tutum, aşırı hoşgörülü tutum, tutarsız tutum ve demokratik tutum gibi başlıklar altında ele alınarak incelenebilir.

Aşırı baskıcı veya otoriter tutumda, çocuk üzerinde yüksek düzeyde bir kontrol vardır, çocuğu kabul ve ona yönelik ilgi düşüktür. Kuralları otorite figürleri koyar, nedenler açıklanmaz, çocuktan bu kurallara kayıtsız ve şartsız uyması beklenir, kurala uymadığı zaman ise cezalandırılır (Kaya, 2010). Aşırı koruyucu tutumda, çocuğun yapabileceği şeyler yetişkinlerce yapılırken çocuğa sorumluluk verilmez,

çocuk aşırı sevilir ve korunup kollanır (Seydoğulları, 2008). İlgisiz tutumda, çocuk sevilmez, ilgi gösterilmez ve sanki yokmuş gibi davranılır, rahatsızlık veren bir durum olmadığı sürece sorun yoktur (Ayyıldız, 2005). Aşırı hoşgörülü tutumda, çocuğa yönelik abartılmış bir sevgi gösterisi yanında sağlıklı bir ebeveyn-çocuk etkileşimi vardır, çocuğun hakları sınırsızdır. Tutarsız tutumda, anne-baba davranışlarında tutarsızdır, çocuk doğru ve yanlış ayırt edemez (Özyürek, 2004). Olumlu tutum olarak benimsenen demokratik tutumda, çocuklar aile içinde karşılıksız sevilir, mevcut kurallar ailedeki herkes için geçerlidir, anne-baba ve çocuk hakları ve sorumlulukları arasında belirli bir denge vardır, alınan kararlarda çocukların düşüncelerine de önem verilir (Özyürek ve Tezel Şahin, 2016).

Çocuk yetiştirme tutumları anne-babaların kişisel özellikleri, çocuk gelişimi konusunda bilgileri, kendi yetiştirilme tarzları, çocuğa ilişkin bazı özellikler (Özyürek, 2004) yanında kendi ebeveynlerinin tutumlarından etkilenebilmektedir (Özyürek vd., 2013). Anne-babaların içinde buldukları kültür değerlerinin de çocuk yetiştirme tutumlarını etkilediği bilinmektedir. Kültürün bu etkisini anlamak profesyonellerin, çocukların gelişimlerini ve gereksinimlerini daha iyi değerlendirebilmelerini, sorunlarını daha sağlıklı tespit edebilmelerini ve uygun çözüm yolları geliştirebilmelerini sağlayacaktır (Şanlı ve Öztürk, 2015). Bir toplumun ortak tutum, değer ve davranışları bütünü kültürü oluşturur. Her toplumda ortak geçmiş, yaşanan bölge, sosyo-ekonomik statü gibi olgular farklı kültürlerin geliştirilmesine neden olmaktadır (Demir, 2012).

Çok kültürlü toplum yapısı içinde alt kültür özelliği gösteren Sağır toplumu, Türk toplumunun ve kültürünün bir parçası olmakla birlikte, kendi içinde örgütlenen, gündelik iletişimde Türk İşaret Dilini (TİD) kullanan bireylerin oluşturduğu topluluk olarak adlandırılmaktadır. Türkiye’de uzun yıllardır “işitme engellilik” bir “özür” durumu olarak görülse de son yıllarda dünyadaki gelişmelerin de etkilenecek Sağır kavramı hem işitemeyen bireyler tarafından hem de işaret dili üzerine araştırmalarda kullanılmaya başlanmıştır. İşitememe durumu hem tıbbi olarak hem de sosyo-kültürel olarak tanımlanmaktadır. Bilindiği gibi, insan diline ilişkin ses frekanslarında (500-4000 Hz arasında) saf sesleri duyma eşiklerinin ortalamasının, erişkinlerde 25 dB-HL, çocuklardaysa 15 dB-HL’den daha yüksek olması işitme

kaybı olarak nitelendirilmektedir. Ancak işaret dili ve Sağırlık üzerine yapılan bilimsel çalışmalarda işitme kaybı olan bireyler için ‘‘Sağır’’ kavramı kullanılmakta, bu durum bir ‘‘engel’’ veya ‘‘özür’’ olarak görülmemektedir. Bununla birlikte Sağır kavramı, öncelikli iletişim dili olarak işaret dilini benimseyen ve kendilerini Sağır toplumuna ait hisseden bireyler için kullanılmaktadır (Dikyuva vd., 2015; Seven ve Gl-Güven, 2016).

Türkiye nüfusunun %0,2-%0,3’n oluşturan Sağır toplumunun iletişim dili olarak benimsediği TİD, en eski işaret dillerinden biri ve diğer işaret dilleriyle tarihsel olarak doğrudan ilişkili bulunmadığına inanılan, yani başka bir işaret dilinden türememiş olan ve kendine özgü yapısal özellikler sergileyen bir işaret dilidir. Konuşma dilleri, işitsel-sessel iletişim kanalını kullanırken TİD görsel-uzamsal iletişim kanalı ile üretilmektedir. Bu iletişim kanalına bağlı olarak sözcükler, konuşma dillerinde ünlü, nsz gibi sessel ve vurgu gibi sesbirimsel yapıların; işaret dilinde ise sözcükler/işaretler el şeklinin, konumun, tek veya iki el hareketinin, avuç içi ve parmakların yöneliminin ve el dışı ifadelerin birleşiminden oluşmaktadır (Açan, 2013; Arık, 2013a; Dikyuva vd., 2015; zkul,2016).

Alan yazın tarandığında özel gereksinimli çocuğu bulunan sözlü dil konuşan anne babaların ocuk yetiştirme tutumlarına ilişkin çalışmalara rastlanmıştır, ancak Sağır anne babaların ocuk yetiştirme tutumlarının incelendiği, araştırıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu açıdan bakıldığında ve 5-6 yaş aralığında çocuğu bulunan Sağır anne babaların yüksek yararı için (zyrek, 2017) tarafından geliştirilen 38 maddelik Anne-Baba Tutum leği Okul ncesi Formunun (ABTÖ-A Formu) TİD’e uyarlanmasının önemli bir ihtiyaı gidermek yolunda katkı sunacağı söylenebilir.

2. GENEL BİLGİLER

Bu başlık altında okul öncesi dönem çocuklarının gelişimi ve özellikleri, anne-baba tutumları, Sağır toplumu, Türk işaret Dili ve özellikleri ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Okul Öncesi Dönemde Gelişim

İnsan yaşamının 0-2 yaşlar arasındaki bebeklik ve 2-7 yaşlar arasındaki ilk çocukluk çağlarını içine alan ve doğumundan ilkökula kadar olan evreyi kapsayan okul öncesi dönem, pek çok gelişimsel becerinin edinildiği, gelişimin tüm alanlarında hızlı ve önemli değişimlerin gerçekleştiği dönem olarak tanımlanmaktadır (Gander ve Gardiner, 2004; Abazoğlu vd., 2015). Bebeklik dönemi, Piaget'in zihinsel gelişim kuramına göre "Duyusal-Motor Dönem", Freud'un psiko-seksüel gelişim kuramına göre "Oral Dönem" ve Erikson'nun psiko-sosyal gelişim kuramına göre "Güvene Karşı Güvensizlik Dönemi" olarak tanımlanmaktadır. Bebeklerin nesne devamlılığını algılaması, giderek gelişecek olan dil ve bilişsel gelişim için önemli bir basamak niteliği taşımaktadır (Artan ve Say Bayhan, 2009; Mercan, 2018). Bebeklerin fizyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçları başta annesi olmak üzere etkileşimde bulunduğu aile fertleri tarafından karşılanmaktadır. Ebeveynlerin bebeklerin fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamalarının yanı sıra, geliştirdikleri olumlu tutum, sevgi, şefkat temelli kurdukları ilişki, bebeklerde güvenli bağlanmanın gerçekleşmesini, sağlıklı kişilik ve olumlu benlik gelişimini sağlamaktadır (Gürses ve Kılavuz, 2011; Mercan, 2018; Nas, 2018).

Freud'un psiko-seksüel gelişim kuramına göre "Anal Dönem (2-3 yaş) ve Fallik Dönem (3-5 yaş)" evrelerini de kapsayan ilk çocukluk döneminde ise çocuklar, anüs kaslarını kontrol etmekte ustalaştıkça tuvalet alışkanlığını kazanmaktadır. Bu süreç çocukların, hemcinsi olan ebeveyn ile özdeşim kurması ile yaşadığı karmaşa durumundan çıkması ve cinsel kimliklerini kazanması ile sonuçlanmaktadır.

(Yeşilyaprak, 2018). Piaget'in zihinsel gelişim kuramına göre "İşlem Öncesi Dönem" olarak bilinen bu çağda çocuklar benmerkezci ve içinde yaşadıkları çevreyi sadece gördükleri gibi algılamaktadırlar. Alıcı ve ifade edici dil becerileri gelişmekte, sembolik düşünmeye ve etrafındaki objeleri renk, şekil, büyüklük özelliklerine göre sınıflandırmaya başlamaktadır. Erikson'un psikososyal gelişim kuramına göre "Girişkenliğe Karşı Suçluluk" evresini içeren bu dönemde, çocukların çevreye ve etkileşimde bulunduğu kişilere karşı merakları artmakta, amaca yönelik inisiyatif almayı öğrenmektedir. Vicdan hissini oluşturmaya başladığı bu dönemde çocuklar kendilerini oyunlar yoluyla ifade etmektedir (Santrock, 2017; Aslan, 2017).

Gelişim dönemlerine göre, okul öncesi yıllarda gelişim alanlarında farklılıklar gözlenmektedir. Gelişim alanlarından bilişsel gelişim, bireylerin etkileşimde bulunduğu çevreye dair ilişkin bilgileri algılaması, çözümlemesi, öğrenmesi, bilgilerin analizi, sentezi, kavraması, bellekte depolanması, hatırlaması, yeniden düzenlenmesi, yaşanan olaylar arasında ilişki kurabilmesi, akıl yürütebilmesi, problemlere çözüm getirebilmesi, düşünme becerileri, dil becerileri gibi zihinsel faaliyetleri içeren gelişim alanıdır (Aslan, 2017; Nas, 2018; Dilek 2019; Selçuk, 2019). Piaget bilişsel gelişimi başlangıçta reflekslerin yoğun olarak kullanıldığı ve sonrasında amaçlı davranışlara geçilen duyu-motor dönem (0-2 yaş) (Zastrow vd., 2014; Taştepe 2018) ve zihinsel sembollerini kullandığı ve benmerkezci düşüncenin yoğun olduğu işlem öncesi dönem (2-7 yaş) olarak incelemiştir (Yavuzer, 2008; Nas 2018).

Dil gelişimi, ihtiyaç ve etkileşimin sağlanma biçimine bağlı olarak incelenmiştir. Dil öncesi dönemde ağlama evresi (0-2 ay), gıgıldama evresi (2-4 ay), babıldama veya mırıldanma evresi (4-6 ay), babıldama veya mırıldanma tekrarı evresi (7-9 ay); dil üretimi döneminde tek sözcük evresi (10-18 ay), telegrafik konuşma evresi (18-24 ay) ve ilk gramer konuşma evresi (24-60 ay) olarak ele alınabilir. Çocuklar, içine doğdukları sosyal ve kültürel çevre içerisinde anne babaları başta olmak üzere etkileşimde bulunduğu bireyleri model alarak ve onları taklit ederek doğal bir süreç içerisinde dili öğrenmektedir (Küçükkaragöz, 2000; Kol, 2011).

Motor gelişim, bireylerin fiziksel yapı, sinir ve kas fonksiyonlarını kontrol etmeyi öğrenmeleri ile kazanmaya başladıkları hareket etme becerilerinin yaşla ilişkili olarak sıralı ve yaşam boyu gelişimi olarak tanımlanmaktadır. (Rathus, 2008; Haywood ve Getchell, 2014). Motor gelişim refleksif hareketler (0-1 yaş) dönemi, ilkel hareketler (1-2 yaş) dönemi, temel hareketler (2-7 yaş) dönemi ve özelleşmiş hareketler (7 yaş ve üstü) dönemi olmak üzere dört dönemde incelenmektedir. Bebeklikte beden kontrolü sağlandıkça, çevreyi inceleme ve keşfetme başlamaktadır. Temel hareketler döneminde çocuklar yürüme, koşma gibi motor davranışları edinmekte ve bu davranışları takiben el göz, ayak göz koordinasyonu kurmaya başlamaktadırlar (Bukatko ve Daehler, 2004). Bu dönemin sonunda çocukların, tek ayak üzerinde durma, çizgi üzerinde ileri/geri yürüme, koşma, merdiven çıkma/inme, sıçrama, atlama, topa ayakla vurma, topu fırlatma, hedefe atma, yakalama, sektirme gibi birçok kaba motor hareket becerilerini, yiyecekleri ya da küp/küpleri kavrama, şişe kapağı açma, küçük nesnelere kutuya atma, düğme açma/ilikleme, ipe boncuk dizme, küplerden kule, kalemi tutma, kavrama, kullanma, kâğıt kesme ve katlama gibi ince motor hareket becerilerini edindikleri görülmektedir (Folio ve Fewell, 2000; Taştepe,2018).

Diğer gelişim alanlarına paralel olarak çocuklarda sosyal ve duygusal gelişim şekillenmektedir. Çocuğun aile ve okul ortamında yaşadığı sevgi iklimi, çocuğun duygusal yaşamını geliştirmekte ve o da diğer alanlardaki öğrenme ve gelişme çabalarının başarı ile sonuçlanmasına katkıda bulunmaktadır (Binbaşoğlu, 1995). İlk sosyal temas anneye kurulur. Bebeklikte güvenlik gereksinimi için anneye dokunmak ve onun varlığını, sıcaklığını duyumsamakla sağlanır. Bebeğin varlığını sürdürmek için anneye duyduğu gereksinim, onun ilk sosyal ilişkisidir. Bu ilişki yapısı anneye bağımlılık olarak adlandırılır. Annelerine güvenli bağlanan bebeklerin gelecek yaşamlarında sosyal uyum becerilerinin daha yüksek olduğu bilinmektedir (Aydın, 2000).

Gelişimin önemli bir diğer yönü, cinsel gelişimdir. Okul öncesi çocuk, çevredeki dünya kadar, kendi hakkında da bilgi sahibi olmaya güçlü bir istek duyar. Doğumdan sonraki birinci yılda bebek altının ıslak olmaması gerektiğini öğrenirken, mesanesinin dolu olduğunu ve onun yakınındaki organlarda bir tür cinsel duygular

uyanmasına neden olan baskıyı fark etmeye başlar. Bazı anne-babalar bu erken cinsel ilgiden rahatsız olur ve bunun anormal olduğundan endişelenir. Oysa bebeklerin bu davranışı tümüyle doğal, normal ve sağlıklıdır (Yavuzer, 1999).

Ahlaki gelişim ise, kişilerin toplumsal davranışıyla ilgilidir ve ahlak insanlar arası ilişkilerden doğmuştur. Bu ilişkileri düzenleyen kurallara da ahlak kuralları denilmektedir. Ahlak kuralları sonradan kazanılır ve çocuk doğduktan sonra önce sezmeye sonra anlamaya, daha sonraları da yorumlayıp uygulamaya çalışır. Piaget ahlaki gelişimi çeşitli evrelere ayırmıştır. Okul öncesi dönemde çocuklar birinci evre olan ahlaki gerçekçilik evresindedirler ve bu evrede kuralların değişmez, sabit, uyulması zorunlu olarak görülür. Yaklaşık 2-7 yaşlar arasındaki çocuklar doğru ve yanlışın sabit olduğuna ve karşılıklı olarak birbirini dışladıklarına inanırlar, bir eylemin doğru ya da yanlış olduğuna, sonucunun büyüklüğüne göre karar verirler. Kohlberg'in kuramına göre, çocuklar gelenek öncesi düzeydedirler "iyi-kötü", yetişkinlerin bunları nasıl göreceğine ve üzücü sonuçlardan kaçınmaya bağlıdır (Gander ve Gardiner, 2004).

Gelişimin her aşamasında çeşitli faktörler gelişimi olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

2.2. Gelişimi Etkileyen Faktörler ve Anne-Baba Tutumları

Gelişimi etkileyen faktörler doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası faktörler olarak ele alınabilir. Annenin beslenme düzeni, stres düzeyi, çalışma hayatı, annenin geçirdiği hastalıklar, radyasyona ve çeşitli kimyasallara maruz kalması, annenin alkol, sigara, uyuşturucu gibi bağımlılık yapıcı maddeleri kullanması, kromozal ve genetik anomaliler, kan uyuşmazlığı, anne babanın yaşı gibi doğum öncesi faktörler, bebeğin oksijensiz kalması, kordon dolanması, doğum kanalından geçerken bebek başının basınç altında kalması, doğum anı travmaları ve yaralanmaları doğum sırası faktörler ile çocuğun yetersiz ve dengesiz beslenmesi, geçirdiği ateşli hastalıklar, travmalara maruz kalması, ailenin sosyo-ekonomik durumu, kültürel özellikleri, anne babaların çocuğa karşı tutum ve davranışlar gibi

doğum sonrası faktörler çocuğun gelişimini doğrudan etkilemektedir (Gander ve Gardiner, 2004; Santrock,2017).

Çocukların gelişimi ve problemlerinin üstesinden gelmede, ilk destek olacak kurumun aile kurumu olduğu, aile içinde anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları olduğu söylenebilir. Tutum, herhangi bir nesne, obje, olay ve kişiye karşı gösterilen veya geliştirilen bilişsel bir ögedir. Olumlu olabildiği gibi olumsuz da olabilen tutumlar, öğrenme yoluyla gerçekleşen ve sonradan kazanılan becerilerdir. Tutumlara bakılarak bireylerin davranışlarının nasıl şekilleneceği hakkında bilgi edinilebilir. Anne ve babaların çocuk yetiştirme tutumları ise çocukların gelecekte nasıl bir birey olacağına dair bize bilgi vermektedir (Şanlı ve Öztürk, 2015; Begde ve Özyürek, 2016; Özyürek, 2018).

Tutumun bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutları vardır. Bilişsel öge daha çok inançla ilgilidir. Bireyin, karşısındaki nesneyle ilgili olumlu veya olumsuz inançlarıdır. Tecrübeler sonucunda elde edilen telkinlerle birlikte kişinin objektif veya sübjektif kanaatleri de tutumun bilişsel kanadını oluşturur. Duygusal öge, bireyin karşısındaki nesneye duyduğu olumlu veya olumsuz duyguları içermektedir. Birey karşısındaki nesneyi olumlu olarak görüyorsa olumlu duygular, eğer nesneyi olumsuz olarak görüyorsa olumsuz duygular geliştirir. Tutumun, inanç dışındaki duygu yükünü bu öge tamamlamaktadır. Davranışsal öge ise, bireyin karşısındaki nesneye karşı gözlenebilen davranışlarıdır. Bu davranışlar; söz veya hareket olabilir. Davranışsal öge de kendi içinde karşısındaki nesnenin hoşta giden veya gitmeyen durumunu ifade eden duygusal davranış ve kişinin içinde bulunduğu alt kültürü de benimseyerek nesneye karşı gösterilebileceği en doğru davranışı seçmesini ifade eden normatif davranış olarak ikiye ayrılmaktadır (Biçkur, 2015).

Anne-baba tutumlarını ilk olarak ortaya koyan Baumrind'in yaklaşımı olmuştur. Baumrind 1971'de kontrol, bakım, açık iletişim ve olgunluk beklentisi olmak üzere anne-baba tutumlarını dört boyutta incelemiştir. Baumrind, bu boyutlara göre demokratik, otoriter/baskıcı ve koruyucu/istekçi anne-baba tutumudur. Maccoby ve Martin 1983'de, Baumrind'in yaklaşımına dayandırarak iki boyutlu bakış açısını geliştirmişlerdir ve büyük bir yankı uyandırmışlardır. Bu yaklaşımda Baumrind'in

koruyucu anne-baba tutumunu kendi içinde ikiye ayırmışlardır ve dört farklı ebeveyn tutumu ortaya atmışlardır. Kontrol-talepkarlık ve duyarlılık noktasında yaklaşımlarını ele almışlardır (Oğuz, 2016; Kıray, 2018; Çevikbaş, 2018).

Anne-baba tutumları, çeşitli kaynaklarda farklı başlıklar altında ele alınmıştır. Genel olarak anne-baba tutumları olumlu ve olumsuz tutumlar olarak incelenebilir. Sağlıklı bir anne-baba tutumu çocuğu anlayan, değer veren, yanlışından çok doğrularını göz önünde bulunduran, yaratıcı düşünme becerileri başta olmak üzere problem çözme becerilerini geliştiren, kuralların belli ancak durum ve şarta göre esnek olabilen tutumdur. Sağlıksız tutum ise ezberci, yarışçı, idealleri doğrultusunda çocuğu belli bir kalıba sokmaya çalışan, sınırları olan ancak asla bu sınırlardan taviz vermeyen, sorumluluk duygusundan uzak ve iletişim becerileri olmayan tutumdur (Gözübüyük, 2015; Oktay, 2016).

Anne-babaların aşırı baskıcı ve otoriter, aşırı koruyucu ve hoşgörülü, ilgisiz veya aşırı mükemmelliyetçi çocuk yetiştirme tutumları olumsuz tutumlar olarak ele alınmaktadır. Demokratik anne-baba tutumu ise, olumlu tutum olarak incelenebilir.

2.2.1. Demokratik Anne-Baba Tutumu

Demokratik anne-baba tutumunda, anne-baba çocuğunu koşulsuz sevip kabul etmektedir. Çocuk için kurallar ve sınırlar bellidir. Böyle bir tutumla yetişen çocuk, kendisini en iyi şekilde ifade edip çözüm odaklı yetişmektedir. Çocuk hata yapabilir, ancak bu tutumda her şey çözüm odaklı ve uygun iletişim tarzı kullanıldığı için hata karşısında mantıklı bir açıklama yapılmasıyla çocukta olumlu benlik saygısı gelişir (Dervişoğlu, 2018; Oğuz ve Öğretir Özçelik, 2018).

Çocuklar için tartışılmaksızın en iyi tutumun demokratik tutum olduğu söylenebilir. Bu tutumla yetişen çocuk düşüncelerinden, duygularından, yaptıklarından dolayı eleştirilmez ve kendini en iyi hisseder. Ebeveynin, çocuğa karşı sabırlı ve hoşgörülü bir tutumdur. Çocuk, aile ortamında veya çevresinde yanlış yapma korkusu olmadan kendini rahat ifade edebilir. Sınırların belli olması ise çocuğun karmaşa yaşammasını engeller (Kimter, 2015; Yıldırım, 2018).

Okul öncesi dönemde anne-babanın, kararsız tutum ve davranışları çocuğu şaşırtabilmektedir. Demokratik ve yetkin bir anne-baba tutumunun hakim olduğu aile ortamında, çocukların doğru ve yanlış davranışları öğrenmede ve bunlardan doğru davranışları yapmada oldukça başarılıdırlar. Böyle bir ortamda yetişen çocuklar, ne yapmak istediklerini iyi bilir; yanlış davranışlarda bulunmaktan kendilerini alıkoyar ve başkalarının haklarına saygılı davranırlar (Başaran, 1966).

2.2.2. Aşırı Baskıcı ve Otoriter Anne-Baba Tutumu

Aşırı baskıcı ve otoriter tutumu sergileyen anne-babaların çocuktan beklentileri çok fazladır. Bu tutumu sergileyen ebeveynlerin çocukları, hata yapmaktan korkan, hassas, çekingen ve problem çözme becerisi en az olan çocuklardır. Ebeveyn, kendi istekleri doğrultusunda çocuktan beklentiye girerler. Çocuğun ne düşündüğü veya neye ihtiyacı olduğundan çok çocuğun başarısı, sorun çıkarmaması ve en önemlisi de kendi koydukları kuraldan dışarı çıkmamaları önemlidir. Çocuk aşırı kontrol içerisinde yetişir (Özyürek ve Tezel Şahin, 2016; Doğruyol, 2018).

Aşırı baskıcı ve otoriter tutumda, anne ve baba çocuğu bir kalıba sokmak ister. Bu kalıp sadece anne-babanın istekleri doğrultusunda belirledikleri kendilerince doğru kabul edilen bir kalıptır. Bu çerçeveye uyulmadığında çocuk ceza alır. Alınan ceza, çocukta davranışı değiştirmeyip aksine sadece davranışlarını bastıracaktır (Kaya vd., 2012; Yavuzer, 2017).

Bastırılmış duygular ve davranışlar aileye gösterilmese bile çocuk çevresine ve yakın arkadaşlarına saldırganlık, öfke gibi tepkiler gösterebilir. Davranış problemleri ise çocuğun çevresi tarafından kabulünü güçleştirir. Sonuç olarak çocuk mutsuz, kaygılı, çekingen ve zayıf iletişim becerilerine sahip bir birey olarak yetişir (Kimter, 2015; Santrock, 2017).

2.2.3. Aşırı Koruyucu Anne-Baba Tutumu

Çocuklarına karşı aşırı koruyucu tutum sergileyen ebeveynler, çocuklarının her anına müdahale ederler. Çocuğun herhangi bir sorumluluk almasına gerek kalmadan

her işini anne-baba yapar. Bu tutumda olan ebeveynler, çocuğun yerine düşünür, çocuğun yerine karar verir ve çocuk için bir yol çizilir çocuğun bu yoldan ilerlemesi istenir. Çocuk, ne isterse önüne sererler. Bu şekilde yaşayan bir çocuk aynı isteği çevresinden ve arkadaşlarından da istemeye başlar. Fakat aynı özeni göremezse kendi içine kapanır, sosyal-duygusal yanı eksik kalır (Kaya vd., 2012; Çakır, 2017).

Aşırı koruyucu anne-baba tutumunun baskın olduğu aile ortamında yetişen çocuklar hassas olabildikleri gibi her istediklerini hemen elde ettikleri için şımarık, empati yeteneğinden yoksun, huysuz, sorumluluk bilinci gelişmemiş bireyler olabiliyorlar (Santrock, 2017).

2.2.4. İlgisiz Anne-Baba Tutumu

Çocuk doğduğundan itibaren koşulsuz sevgi ve ait olma ihtiyacı içerisindedir. Anne-baba bu ihtiyacı karşılamadığında, çocuk sürekli kaygı durumunda olur. Anne-babanın çocuğa zaman ayırmaması, yeterince ilgilenmeyip aitlik duygusunu veremiyorlarsa çocukta saldırgan kişilik olmasına neden olurlar (Çakır, 2017; Aslan vd., 2018).

İlgi gösterilmeyen çocuklarda güven duygusu gelişmediği için kendini rahat ifade edemezler. Duygusal tatminsizlik, özgüven eksikliği, kaygı bozukluğu vb. problemlerle karşı karşıya kalırlar. Ergenlik döneminde bu birey aileden sevgiyi nasıl gördüyse karşısındaki bireye de bunu uygular (Kurul Akşahin, 2017).

2.2.5. Aşırı Hoşgörülü Anne-Baba Tutumu

Aşırı hoşgörülü anne-baba tutumu, baskıcı ve otoriter anne-baba tutumunun tersine, her şeyin serbest olduğu bir tutumdur. Çocuk, bu aşırı serbestlik karşısında neyi yanlış yaptığını veya doğru olan davranışın ne olduğu konusunda karmaşa yaşar. Kural kavramı gelişmediği için öz denetimi yapmakta da eksiklik yaşar. Anne baba tarafından yapılmaması gereken bir davranış sergilendiğinde çocuk olumsuz bir durum veya tavırla karşılaştığında çocuk ne yapacağını bilemez çünkü sınır yoktur. Bu tutum karşısında çocuk doyumsuz olur ve doyumsuzluğu karşılamak için anne-

baba sürekli hediye alır. Çocuk alışılmışın dışında bir ortama girdiğinde bocalar ve şımarık, benmerkezci, sorumluluktan uzak bir birey olarak yetişir (Özyürek ve Tezel Şahin, 2016)

2.2.6. Mükemmeliyetçi Anne-Baba Tutumu

Mükemmeliyetçi tutumu benimseyen anne-babalar, genellikle üst sosyo-ekonomik düzeydedir. Kendileri gibi çocuklarının da her alanda başarılı olmalarını isterler. Eğer ki kendi hayallerini gerçekleştirememişlerse çocuklarını hayallerinin başkahramanı ilan edip o yolda ilerlemelerini isterler. Doyumsuz bir ebeveyn tutumudur. Çocuğun yetenekleri, istekleri, ne hissettiğinin bir önemi yoktur. Çocuk, bir objedir ebeveyn için. Bu tutuma maruz kalan çocuk, yaptıklarının onayını bekleyen, sürekli kendini sorgulayan, mutsuz ve herhangi bir ideali olmayan birey olarak yetişir (Dervişoğlu, 2018; Balcı, 2018).

Çocuklarına yönelik çok çeşitli tutumlar sergileyen anne-babaların, bu tutumlarının oluşmasında etkili olan faktörler olabilir.

2.3. Anne Baba Tutumlarını Etkileyen Faktörler

Aile, aynı kan bağına taşıyan, ortak duygu ve düşüncelerinin paylaşıldığı, aynı evde yaşayan veya yaşamayan en küçük değerler topluluğudur (Öncül vd., 2014; Dokuzlu, 2016). Toplumun en küçük yapı birimi olarak aile, çocuğun kendisini ifade etmeye başladığı ve ifade şeklini öğrendiği, çocuğun koşulsuz kabul edilip sevildiği, ilk iletişime geçtiği birimdir. Anne-baba tutumunu etkileyen faktörler arasında anne-babanın kişilik ve anlayışı kadar aile tipi de önemlidir (Sak vd. 2015).

Aile tipleri, hanede sadece bir bireyin bulunduğu tek kişilik aile, anne-baba ve evlenmemiş çocuklarla, tek ebeveynli ve çocuklardan oluşan çekirdek aile; anne-baba ve çocuklar ile büyükanne, büyükbaba, hala, amca, teyze vb. en az iki neslin bir arada yaşadığı kalabalık aile tipi olan geniş aile; anne-baba ve gelinleriyle, evli oğullarıyla veya evli oğulları bekar çocukları ile tek bir evli oğlu, gelinleri ve torunlarıyla birlikte aynı evde yaşayan ataerkil aile; annenin veya babanın, bekar

kardeşleri ile kendi anne-babalarıyla birlikte yaşamaları şeklindeki geçici aile; anne-babanın, birisinin veya her ikisinin de ölüm, ayrı yaşama, boşanma gibi durumlarından ötürü bulunmadığı parçalanmış aile; çocuklarla birlikte sadece annenin veya babanın bulunduğu tek ebeveynli aile, olarak ele alınabilir. (Cavkaytar vd., 2013).

Anne-babanın çocuğa karşı tutumunu etkileyen faktörlerden bir diğeri sosyo-ekonomik değişkendir. Ailenin, üst düzey ekonomisi olduğunda çocukları için hiçbir şeyden kaçmayıp aynı zamanda çocuğunu şımartarak daha özgür ve geniş imkanlar sunmaktadır. Ailenin alt sosyo-ekonomik düzeyde olması ailenin daha baskıcı ve otoriter tutum sergilediğini gösteren çalışmalar yapılmıştır (Dokuzlu, 2016; Acar, 2015).

Ailenin çocuk sayısı, aile yapısı, çocuğun cinsiyeti, anne-babanın eğitim durumu, mesleği, yaşı gibi değişkenlerde anne-baba tutumunu etkileyen faktörler arasındadır (Acar, 2015). Çocuk yetiştirme tutumları anne-babaların sosyo-demografik özellikleri, kendi yetiştiriliş tarzları, çocuk gelişimine ilişkin bilgi düzeyleri, çocuğa ilişkin bazı özellikler (Özyürek, 2004) ve hatta kendi anne babalarının tutumlarından dahi etkilenebilmektedir (Özyürek, 2017). Anne babaların içinde buldukları kültür değerlerinin de çocuk yetiştirme tutumlarını etkilediği bilinmektedir. Kültürün bu etkisini anlamak profesyonellerin, çocukların gelişimlerini ve gereksinimlerini daha iyi değerlendirebilmelerini, sorunlarını daha sağlıklı tespit edebilmelerini ve uygun çözüm yolları geliştirebilmelerini sağlayacaktır (Şanlı ve Öztürk, 2015).

Yapılan araştırmalar anne-baba davranışının iki temel boyutu olduğunu göstermektedir. Kabul-ret boyutu, sıcak (kabul edici ya da onaylayıcı) ya da düşmanca (reddedici ya da onaylamayan) anne-baba davranışları üzerinde odaklaşır. Sıcak bir ilişki çocukların sorumlu ve kendi kendini denetleyebilir bir kişilik geliştirmelerine yardım ederken düşmanca ilişki saldırganlığı destekleme eğilimindedir. İkinci boyut olarak ele alınan denetim-özerklik boyutu, anne-babaların ne kadar kısıtlayıcı ya da izin verici oldukları üzerinde odaklaşır. Sıkı denetim kullanan anne-babalar genellikle iyi davranışlı, ama oldukça bağımlı çocuklar

yetiştirirler. İzin verici ana babalar sokulgan ve atılğan, ama oldukça saldırgan çocuklara sahip olma eğilimindedirler (Gander ve Gardiner, 2004).

Anne-babalık tüm ebeveynlerin sorumlulukları arasında yer almaktadır. Bir yönü ile özel gereksinimli olarak değerlendirilebilecek Sağır anne-babalar için de durum bu şekildedir. Bu bağlamda Sağır anne babaların çocuk yetiştirme tutumları ve Sağır toplumu için en önemli iletişim aracı olan TİD üzerinde durulması önemli ve bir gerekliliktir.

2.4. Sağır Toplumu ve Türk İşaret Dili

2.4.1. Sağır Toplumu

İşitemeyen bireylere yönelik farklı çevrelerce farklı tanımlamalar yapılmaktadır. Tıbbi çevrelerce, “sağır” terimi yerine “işitme engelli” ya da “işitme kayıplı” terimleri kullanılmaktadır. Bu çevrelere göre işitme engelli birey, işitme sistemini etkileyen bir anomali nedeni ile sesi işlemede güçlükler yaşayan ve sözlü dilleri işlevsel düzeyde konuşmada güçlükler yaşayan bireyler olarak tanımlanmaktadır (Girgin, 2003). Ancak, Sağır toplumunun sosyo-kültürel özellikleri ve işaret dilleri üzerine araştırma yapan dilbilim, sosyoloji vb. bilim çevreleri tarafından Sağır bireyler, “işitme engelli” olarak değil farklı bir dile ve kültüre sahip bireyler olarak tanımlanmakta (Dikyuva vd., 2015; Kemaloğlu Pınar, 2016) ve pek çok Sağır birey de bu görüşü benimsemekte (Padden ve Gunsauls, 2003), Sağır kimliği perspektifinde bakış açısı geliştirmektedir.

Çok kültürlü toplum yapısı içinde alt kültür özelliği gösteren Sağır toplumu, Türk toplumunun ve kültürünün bir parçası olmakla birlikte, kendi içinde örgütlenen, gündelik iletişimde Türk İşaret Dili’ni (TİD) kullanan bireylerin oluşturduğu topluluk olarak adlandırılmaktadır. Sağır toplumu Türkiye’nin dört bir köşesinde daha çok İşitme Engelliler/Sağırılar Federasyonu, konfederasyonu ve dernekleri içerisinde yer alan kendilerine ait ulusal ve uluslararası etkinlikler yürüten çok zengin bir alt-kültürdür (Dikyuva vd., 2015; Seven ve Göl-Güven, 2016).

Sağır toplumu üyeleri toplumsallık duygusu üzerinden birbirleri ile bağ kurmakta ve sağır kimliğini geliştirmek için kollektif bir şuurla birbirlerine yardım etmektedir (Filer ve Filer, 2000). Sağır toplumu, işitme yetisini kaybetmiş bireylerle birlikte, bu bireylerin işaret dili bilen işiten çocuklarına kadar geniş bir yelpazeyi içinde barındırmaktadır. Ancak, işitme kayıplı olsalar bile sözel dil ile eğitim görmüş bireyler ve sonradan işitme yetisini kaybetmiş bireyler sağır toplumunun bir ferdi olarak kabul edilmemektedir. Sağır toplumunun bir üyesi olmak, kişinin sadece işitme kayıplı olması ile değil, işaret dilini kullanması ve Sağır kültürünü benimsemesi ile ilgili bir durum olarak değerlendirilmektedir (Singleton ve Tittle, 2000).

2.4.2.Türk İşaret Dili

Türkiye nüfusunun %0,2-%0,3'nü oluşturan Sağır toplumunun iletişim dili olarak benimsediği Türk İşaret Dili (TİD), kendine özgü yapısal özellikler sergileyen ve kuşaktan kuşağa kültürel aktarım yoluyla miras bırakılan, köklü tarihe sahip doğal bir dildir. Dünyadaki diğer işaret dillerinde olduğu gibi TİD, eller ve vücudun baş, omuz, üst gövde, yüz, kaş, göz, dudak, ağız gibi bölümlerinin aktif olarak kullanılması ile işaretlenen, iletişimsel ihtiyacı karşılama amacı taşıyan, girift ve gelişmiş dilbilgisel öğeleri ve kuralları bulunan, kullanıcılarının üzerinde uzlaştığı, sistemli jestler ve mimikler dizgesidir. (Zeshan, 2003; Açıan, 2007; Polat ve Genç, 2012; Arık, 2013a; Dikyuva vd., 2015; Özkul,2016).

Son yıllarda toplumumuz tarafından ilgi çekici bulunsa da TİD'in yetkin olmayan ilkel bir dil olduğu, beden dilindeki jestlerden oluştuğu, dilsel üretimi esnasında yalnızca ellerin kullanıldığı, sözlü dilin basit bir yansıması olduğu, dünyadaki diğer işaret dilleri ile aynı olduğu, toplumun işiten bireyleri tarafından suni olarak geliştirildiği gibi bazı bilimsellikten uzak ve önyargı olarak nitelendirilebilecek görüşler ile karşılaşılabilir. (Açıan, 2001; Açıan. 2013; Arık, 2013b; Aslan Demir, 2016; Arık, vd. 2016).

TİD, dünyadaki diğer işaret dilleri ile bazı dilbilgisel özellikleri paylaşan bir görünüme sahip olsa da bu dillerden ya da konuşma dillerinden türememiş, kendisine

has dilbilgisel özelliklere ve işaret dağarcığına sahip bağımsız bir dildir. Bölgesel lehçelere sahip olan ve dil edinim aşamaları sözlü diller ile benzerlik gösteren TİD’de, hem sözlü dillerden hem de diğer işaret dillerinden ödünçleme gibi doğal dil olayları görülebilmektedir. (Açan, 2007; Arık, 2013b; Dikyuva vd., 2015; Karaca ve Bayır, 2018; Karaca ve Güngöroğlu, 2016).

Bilindiği gibi konuşma dilleri, işitsel-sözel iletişim kanalını kullanırken, TİD diğer işaret dillerine benzer şekilde görsel-uzamsal iletişim kanalını kullanmaktadır. Konuşma dillerinde sözcükler ünlü, ünsüz gibi sessel ve vurgu gibi sesbirimsel yapıların bir araya getirilmesi ile oluşturulurken; işaret dillerinde ise sözcükler el şekli, konum, hareket, yönelim ve el dışı unsur bileşenlerinin bir araya getirilmesi ile oluşturulmaktadır. Bu bileşenlerin farklı kullanımları işaretlerin anlamsal olarak ayırt edilmesini ve değişiklik oluşturmasını sağlamaktadır (Açan, 2013; Dikyuva vd., 2015; Karaca ve Bayır 2018).

TİD’de Sesbilim ve Sesbilgisi (İşaretbirimbilim ve İşaretbirimbilgisi)

Dilbilimsel açıdan ses, insan dillerine özgü olan, konuşucuları tarafından bir dizi nörofizyolojik işlem sonucunda üretilen, anlam ayırt etme özelliği bulunan, dillerin en küçük yapıtaşını niteliğindeki birim olarak tanımlanmaktadır. İnsanlar tarafından üretilen sesleri fizyolojik özellikler, akustik özellikler ve algılanış biçimi yönlerinden inceleyen dilbilimin alt koluna sesbilgisi, seslerin bir araya geliş biçimleri, işlevleri, sınıflanmaları, gösterdikleri değişim özellikleri ve uydukları kurallar açısından inceleyen dil bilimin alt koluna da sesbilim denilmektedir. (<http://www.dilbilimi.net/sesbilimi.htm>. Erişim Tarihi: 24.07.2019, Dikyuva vd., 2015). İşaret dilleri alan yazınında sesbilgisi ve sesbilimi terimlerinin yerine işaret dili sesbilgisi, işaret dili sesbilimi ya da işaretbirimbilgisi ve işaretbirimbilim ifadeleri kullanılabilmektedir (Dikyuva vd., 2015; Özkul, 2016).

En Küçük Çiftler

İşitsel-sözel iletişim kanalını kullanan Türkçe gibi dillerde sözcükler ünlü, ünsüz sesler ve vurgu gibi sesbirimsel yapıların birleşmesi sonucunda oluşurken, görsel uzamsal iletişim kanalını kullanan işaret dillerinde sözcükler yani işaretler ele ait (el

şekli, yönelim, hareket, konum/yer) ve el dışı (baş ve vücut hareketleri, yüz ifadeleri, ağız jestleri) işaretbirimsel yapıların birleşmesi ile oluşturulmaktadır (Breaneri, 2005; Pfau ve Quer, 2010; Dikyuva vd., 2015; Özkul, 2016).

Sözlü dillerde sözcükleri oluşturan ses birimlerin yalnızca birinin değiştirilmesi (örneğin, can/kan) ile sözcüklerin anlamları değiştirilebilmektedir. Bu duruma benzer olarak işaret dillerinde de, işaretleri oluşturan ele ait (el şekli, yönelim, hareket, konum) ve el dışı (baş ve vücut hareketleri, yüz ifadeleri, ağız jestleri) işaretbirimbilimsel yapıların farklılaşması yani ikili karşıtlık oluşturulması (örneğin, YAŞ/KABA) ile işaretlerin anlamları değiştirilebilmektedir. İkili karşıtlık oluşturarak ayırt edici işleve sahip olan ses/işaret birimler en küçük çift olarak tanımlanmaktadır (Kubuş, 2008; İmer vd., 2011; Dikyuva vd., 2015; Alagözlü, 2016).

Şekil 1. Türk İşaret Dilinde En Küçük Çiftlere Örnek: YAŞ ve KABA.

Şekil 1’de resimlenmiş olan YAŞ ve KABA işaretleri, el şekli, hareket, yönelim işaretbirim yapıları açısından benzemelerine karşın, elin konum bileşeni (çene ve burun üzerinde üretilmeleri) yönünden farklılaştıkları için ayırt edilir duruma gelmişlerdir (Kubuş, 2008; Dikyuva vd., 2015).

TİD’in Sesbilgisel Özelliklerinin Sınıflandırılması

Ele Ait Bileşenler

El Şekli Bileşeni.

İşaretlerin üretimi sırasında eller, parmakların konumu, sayısı, seçili olup olmadığı, eklemlerin bükülü ya da düz kullanılışı gibi yönlerden çeşitli biçimlere bürünebilmektedir. Ellerin aldığı biçim olarak tanımlanan TİD'in el şekli sesbirimsel bileşeninin Şekil 2'de görüldüğü gibi 33 farklı formu bulunmaktadır (Kubuş, 2008, Dikyuva vd., 2015).

Şekil 2. TİD'de Sesbirim Özelliğindeki El Şekilleri (Kubuş, 2008, Dikyuva vd., 2015).

Brentari (2005), el şekli işaretbirimbilimsel bileşeni seçilen ve seçilmeyen parmak sayısı, boğum biçimlenişi, belirtik olmayan el şekilleri ve belirtik el şekilleri olmak üzere dört gruba ayrılmaktadır.

İşaretlerin üretimi sürecinde aktif konumda kullanılan parmaklar seçili, pasif konumda kullanılan parmaklar ise seçili olmayan parmak/parmaklar olarak isimlendirilmektedir (Kubuş, 2008). “*Seçilmeyen Parmakların Artıklık Kuralı*” na göre seçilen parmaklar kapalı halde olduğunda seçilmeyen parmakların açık, seçilen parmaklar açık olduğunda ise seçilmeyen parmakların kapalı halde bulunması gerekmektedir (Corina, 1993). Bu kural temel alınarak Şekil 3’teki MİSAFİR işareti incelendiğinde, serçe parmağın seçili parmak, diğer parmakların ise seçilmeyen parmak durumunda olduğu görülmektedir (Dikyuva vd., 2015).

Şekil 3. TİD’de Seçilen ve Seçilmeyen Parmaklar: MİSAFİR.

Seçilen parmakların sayısı. İşaretin üretimi sırasında üretim konumunda bulunan vücut bölgesine temas eden parmakların sayısı olarak nitelenebilmektedir (Crasborn, ve Kooij,2006; Dikyuva vd., 2015). Şekil 4’te görüldüğü gibi elin yönelim (içten dışa), hareket (tek büyükçül) ve konum (alın) işaretbirimsel yapıları bağlamında birbirine benzemelerine rağmen ŞANS (TİD-17) ve KAVAKLIDRERE (TİD-30) işaretleri seçilen parmakların sayısı yönünden ayrışmakta ve seçilen parmakların sayısına göre en küçük çift oluşturmaktadır (Dikyuva vd., 2015).

ŞANS

KAVAKLIDERE

Şekil 4. TİD’de Seçilen Parmaklara Göre En Küçük Çiftler: ŞANS ve KAVAKLIDERE.

Eklem biçimlenişi. İşaretlerin üretimi sırasında seçilmiş olan parmakların açık, kapalı, düz, eğik veya bükülü olarak kullanılması şeklinde tanımlanmaktadır. Seçilen parmakların sayısına göre eller, tamamen açık pozisyonda, bükük/kapalı pozisyonda, düz-açık pozisyonda, düz-kapalı pozisyonda, eğik-açık pozisyonda, eğik-kapalı pozisyonda, tamamen kapalı pozisyonda olmak üzere yedi farklı şekilde biçimlenebilmektedir (Kubuş, 2008, Dikyuva vd., 2015). Şekil 5’te görüldüğü gibi üretimleri sürecinde hareket (tek büyükçül hareket), konum (alın) ve yönelim (içten dışa) işaretbirimsel öğeleri bağlamında benzer özellik göstermelerine rağmen, ŞANS işareti düz eklem biçimlenişi ve SICAK işareti bükük eklem biçimlenişi yönünden birbirinden ayırmakta ve en küçük çift oluşturmaktadır (Dikyuva vd., 2015).

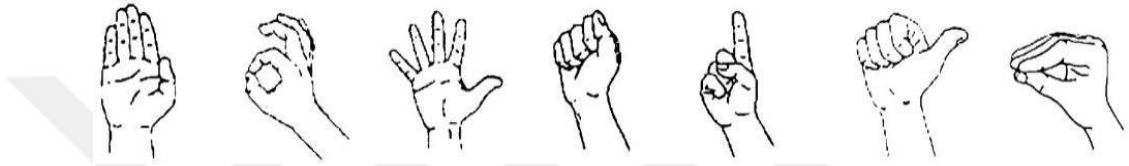
ŞANS

SICAK

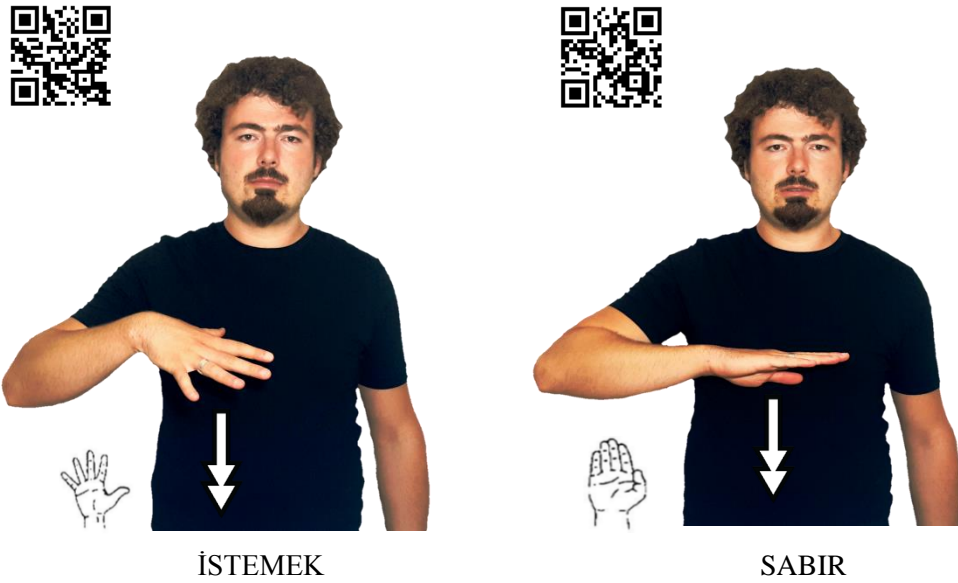
Şekil 5. TİD’de Eklem Biçimlenişine Göre En Küçük Çiftler: ŞANS ve SICAK.

Belirtik olmayan el şekilleri. Baş parmak ve tüm parmakların kullanımı ile üretilen belirtik olmayan el şekilleri, herhangi bir şeyi yakalama, tutma ve gösterme gibi günlük yaşam eylemlerinde sıklıkla tercih edilmesi, biçimlenişi yönünden daha doğal, daha belirgin, daha basit olması ve işaretleşicileri tarafından daha kolay algılanması gibi faktörler nedeni ile diğer el şekillerine kıyasla daha geniş kullanım alanına sahip olan işaretbirimbilimsel yapılardır (Dikyuva vd., 2015). Kubuş (2008) tarafından yapılan çalışmada, Şekil 6’da görülen belirtik olmayan yedi el şeklinin TİD’de en sık kullanılan el şekilleri olduğu belirtilmiştir.

Şekil 6. TİD’de Belirtik Olmayan El Şekilleri (Kubuş, 2008).

Şekil 7’de gösterilen İSTEMEK (üretilişinde parmaklar açık/ayrık ve başparmağın ucu vücuda temas halinde) ve SABİR (üretilişinde parmaklar kapalı/birleşik ve başparmağın tümü vücuda temas halinde) işaretleri aynı konum (göğüs), hareket (tekrarlı büyükçül) ve eklem biçimlenişi (tamamen düz) öğelerine sahip bulunmalarına rağmen parmakların açık ya da kapalı biçimlenmesi yönünden birbirinden ayrılmakta ve en küçük çift oluşturmaktadır (Dikyuva vd., 2015).

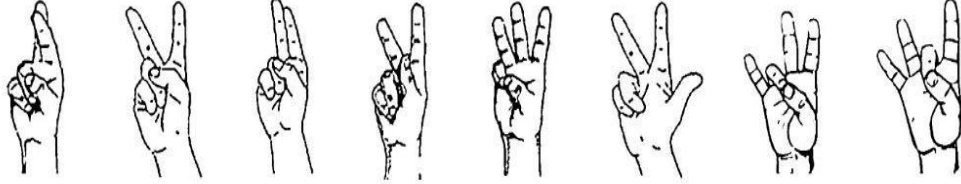

İSTEMEK

SABİR

Şekil 7. TİD’de Belirtik Olmayan El Şekillerinin Ayırıcı Özelliklerine Göre En Küçük Çiftler: İSTEMEK VE SABİR.

Belirtik olan el şekilleri. Seçilen parmakların değişikleri ile üretilen, Şekil 8’de görüldüğü gibi üretimi esnasında daha girift motor becerilere ihtiyaç duyulan ve daha zor biçimlenen bağımsız parmak hareketlerini içeren işaretbirim bilimsel yapılardır (Dikyuva vd., 2015).

Şekil 8. Belirtik Olan El Şekilleri (Boyes-Braem1981’den Akt. :Dikyuva vd., 2015).

Hareket (küçükçül ve yay), eklem biçimlenişi (düz-açık) ve seçilen parmak sayısı (iki) işaretbirimsel öğeleri bağlamında benzer özelliklere sahip bulunmalarına rağmen Şekil 9’da gösterilen TASARRUF işareti üretiminde işaret ile serçe parmakların seçilmesi ve İDARE işareti üretiminde işaret ile orta parmakların seçilmesi yönünden birbirinden ayırmakta ve en küçük çift oluşturmaktadır (Dikyuva vd., 2015).

TASARRUF

İDARE

Şekil 9. TİD’de Belirtik El Şekillerinin Ayırıcı Özelliklerine Göre En Küçük Çiftler: TASARRUF ve İDARE.

Elin Yönelim Bileşeni

Yönelim bileşeni, el boğumunun vücudun belli bir noktasına temas etmesi ile işaretlerin üretimi esnasında yapılacak tüm hareketlerin yönünü belirlemesi ve avuç ayası, parmakların ucu, elin arkası, parmakların arkası, elin iç ve dış yüzeyi gibi elin bölümlerinin işaretlerin istikametini belirlemesi olarak tanımlanmakta ve iki alt gruba ayrılmaktadır (Brentari, 2005; Dikyuva vd., 2015).

Elin Boğumunun Hareketin Yönünü Belirlemesi. Hareket (tek büyükçül), konum (pasif el), el şekli (TİD 28) işaretbirimsel öğeleri bağlamında benzer özelliklere sahip bulunmalarına rağmen Şekil 10'da gösterilen DÜZ işareti, üretiminde aktif elin iç yüzeyindeki boğumların pasif elin iç yüzeyine teması ile avuç içi yönünün aşağıya bakması ve DEVAM işareti, üretiminde aktif el boğumun dış yüzeyinin pasif elin iç yüzeyine teması ile avuç içinin işaretçiye bakması yönünden birbirinden ayrışmakta ve en küçük çift oluşturmaktadır (Dikyuva vd., 2015).

Şekil 10. TİD'de Elin Boğumunun Hareketin Yönünü Belirlemesine Göre En Küçük Çiftler: DÜZ ve DEVAM.

Elin Belirli Bölümlerinin Yönelimi Belirlemesi. Elin belirli bir bölümünün sağa, sola, aşağıya, yukarıya, öne, arkaya, yana gibi uzamda yönelmesi ile ortaya çıkan işaretbirim bilimsel yapılar olarak tanımlanmaktadır (Fenlon vd., 2013). Şekil 11'de görüldüğü gibi, hareket (düz, büyükçül), el şekli (TİD-17) ve konum

(gövdenin önü) bileşenleri yönünden benzeşmelerine rağmen üretim sürecinde İLK işareti parmak ucunun yukarıya bakması ve EKSİ işareti parmak ucunun sola doğru bakması yönünden birbirinden ayrılmakta ve en küçük çift oluşturmaktadır (Dikyuva vd., 2015).

Şekil 11. TİD’de Elin Belirli Bölümlerinin Hareketin Yönünü Belirlemesine Göre En Küçük Çiftler: İLK ve EKSİ.

Elin Hareket Bileşeni

Elin hareket bileşeni, işaretlerin üretimi sürecinde omuz, dirsek, bilek ve parmak eklemlerinin devinimi ile ortaya çıkan işaretbirimbilimsel yapılar olarak tanımlanmaktadır. Hareket bileşeni, büyükçül ve küçükçül hareketler olarak iki türde karşımıza çıkmaktadır. Büyükçül türdeki hareketler, genellikle işaret alanının önemli bir ögesi olan vücudun iç alanında yani işaretçinin ön dış uzamında omuz ve dirsek eklemlerinin aktif devinimi ile, küçükçül türdeki hareketler ise, omuz ve dirsek eklemleri pasif iken, el bileği ve parmak eklemlerinin aktif devinimi ile oluşturulmaktadır (Baus vd., 2008; Dikyuva vd., 2015). Büyükçül türdeki hareketler, işaretin üretim sürecinde yapılan hareketlerin şekli yönünden düz, daire ve yay olmak üzere üçe ayrılmaktadır (Sandler ve Lillo-Martin, 2006; Dikyuva vd., 2015).

Şekil 12’de görüldüğü gibi, el şekli (TİD-21), yönelim (işaret parmak ucu yukarı, baş parmak ucu pasif kolu gösterir) ve konum (gövdenin önü) bileşenleri yönünden benzeşmelerine rağmen üretim sürecinde LİSE işareti büyükçül tür hareket

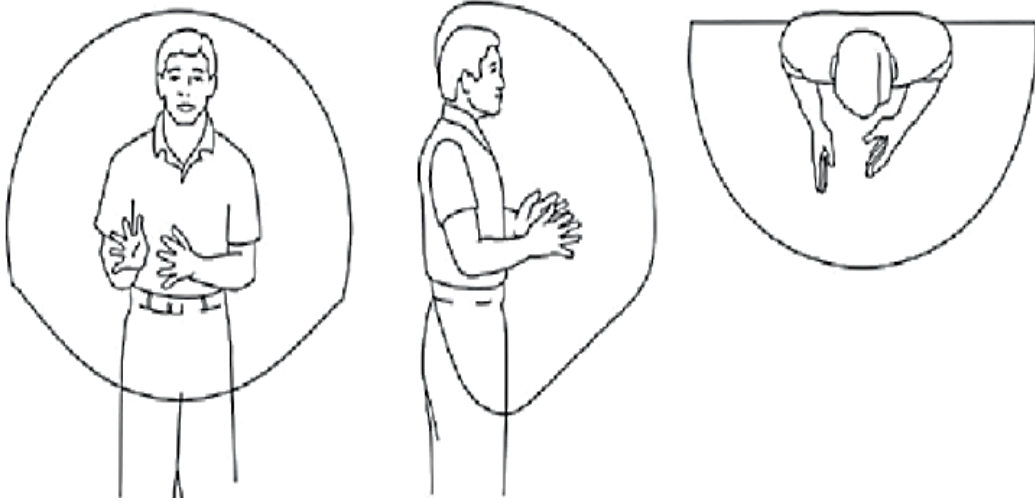
ve daire şekli ve LOKAL işareti küçükçül tür hareket ve yay şekli hareket yönünden birbirinden ayırmakta ve en küçük çift oluşturmaktadır (Dikyuva vd., 2015).

Şekil 12. TİD’de Hareketin Türüne Göre En Küçük Çiftler: LİSE ve LOKAL.

Elin Konum Bileşeni

Konum bileşeni, işaretlerin üretimi sırasında elin vücut üzerindeki veya işaret alanı içerisindeki bulunduğu yer olarak tanımlanmaktadır (Leason ve Saeed, 1988). TİD’de Şekil 13’te görüldüğü gibi işaretler baş (başın üstü, başın tepesi, tüm yüz, başın yanı), alın (alın merkezi, alnın her iki yanı), göz (kaş, gözün yanı, gözün altı), burun (burun kemiği, burun ucu, burun altı), kulak (tüm kulak, kulak memesi, kulak arkası, kulak üstü), yanak, ağız (ağız, diş, ağız yanı), çene (çene, çene altı), boyun (boynun merkezi, boynun her iki yanı), omuzlar (omzun üstü, koltuk altı), göğüs (göğsün eş taraflı iki yanı, göğsün merkezi, göğsün karşı taraflı kullanımı), mide, karın, sırt, kalça, kol (üst kol, dirsek, alt kol), bilek, el (el içi, el arkası) konularında üretilmektedir (Dikyuva vd., 2015).

Şekil 13. İşaret Dillerinde İşaret Alanı (Leason ve Saeed, 1988).

Şekil 14’te görüldüğü gibi, el şekli (TİD-26), yönelim (avuç içi işaretçiye yönelik ve önden arkaya) ve hareket (büyükçül) bileşenleri yönünden benzeşmelerine rağmen üretim sürecinde KIZ işareti çene bölgesinde üretilmesi ve ALIŞMAK işareti burun bölgesinde üretilmesi yönünden birbirinden ayrılmakta ve en küçük çift oluşturmaktadır (Güngör vd., 2015; <http://www.gunceltid.net>. Erişim Tarihi: 24.07.2019).

KIZ

ALIŞMAK

Şekil 14. TİD’de Konuma Göre En Küçük Çiftler: KIZ ve ALIŞMAK.

El Dışı Unsurlar

Ele ait el şekli, yönelim, konum ve hareket bileşenlerinin yanında kaş hareketleri (kaş indirme, kaş kaldırma), yönlü bakış, ağızla söyleme, dudak hareketleri, baş

hareketleri (başı soldan sağa sallama, başı yukarıdan aşağıya sallama, başı yatırma) ve vücudu eğme (öne ve arkaya doğru) hareketleri gibi el dışı unsurlar da işaretlerin üretimi sürecinde önemli işlevlere sahip kullanımı zorunlu ve kullanılmadığında kötü biçimleniş olgusunu oluşturan bir bileşen olarak tanımlanmaktadır. Soru cümlesi oluşturma, olumsuz cümle oluşturma, koşul cümlesi oluşturma, ünlem cümlesi oluşturma, yan cümlecik oluşturma gibi daha karmaşık dilbilgisi yapılarında önemli işlevlere sahip bulunan el dışı unsurlar işaretbirimbilimsel fonksiyonları bağlamında baş ve vücut hareketleri, yüz ifadeleri ve ağzlamalar olmak üzere üç başlıkta ele alınmaktadır. (Zeshan, 2004; Açıan, 2007; Dikyuva vd., 2015).

El Dışı Unsurların Baş ve Vücut Hareketi Bileşeni. Bazı işaretlerin üretim sürecinde ele ait bileşenlerle birlikte kullanıldığında en küçük çift oluşturabilen işaretbirimbilimsel bir yapı olarak tanımlanmaktadır. Şekil 15'te görüldüğü gibi, el şekli (TİD-29), konum(göğüs) ve hareket (tek-büyükçül) bileşenleri yönünden benzeşmelerine rağmen başın sallanması yönünden HALA (başı sağa sola sallama mevcut) ve KENDİ (başı sağa sola sallama yok) işaretleri birbirinden ayırmakta ve en küçük çift oluşturmaktadır (Dikyuva vd., 2015).

Şekil 15. TİD'de Baş ve Vücut Hareketlerine Göre En Küçük Çiftler: KONYA ve KENDİ

El Dışı Unsurların Yüz İfadesi Bileşeni. İşaret dilinin işaretbilimsel görünümünde önemli bir yere sahip yüz ifadeleri, kaş, dudak, yanak ve çene hareketleri şeklinde gerçekleşen ve en küçük çift oluşturabilen işaretbirimbilimsel bir

yapı olarak tanımlanmaktadır (Sandler, 2009). Şekil 16’te görüldüğü gibi, el şekli (TİD-17), konum(alın), yönelim (alın merkezinden yana) ve hareket (tek-büyükçül) bileşenleri yönünden benzeşmelerine rağmen kaşların kaldırılması ve ağız hareketleri yönünden ŞANS (nötr) ve BELKİ (kaş kaldırma mevcut) işaretleri birbirinden ayrılmakta ve en küçük çift oluşturmaktadır (Dikyuva vd., 2015).

Şekil 16. TİD’de Yüz İfadelerine Göre En Küçük Çiftler: ŞANS ve BELKİ.

El Dışı Unsurların Ağızlama Bileşeni. İşaretleşen bireylerin dilsel üretim sürecinde aktif bir şekilde kullandığı ağızlamaların ağız jestleri ve ağız hareketleri olarak iki şekilde görünümü bulunmaktadır. Üfleme, ağız şişirme, dil çıkarma gibi ağız jestlerinin tamamı ile işaret dillerine özgü olduğu, konuşma dilleri ile bağlantısının bulunmadığı ifade edilmektedir (Sandler, 2009). Şekil 17’de görüldüğü gibi ÖLÜ işaretinin üretiminde ele ait bileşenler tek başına yeterli olamamakta ve doğru biçimlenişi için mutlaka dilin dışarıya çıkartılması gerekmektedir. Aynı şekilde ZORLANMAK işaretinin doğru biçimlenişi için elin üzerinde hareket ettirildiği yanağın/ağız yanının mutlaka şişirilmesi gerekmektedir (Dikyuva vd., 2015).

ÖLÜ

ZORLANMAK

Şekil 17. TİD’de Ağız Jestlerine Örnekler: ÖLÜ ve ZORLANMAK.

Ağız hareketleri, konuşma dillerindeki sözcüklerin söylenişi esnasında konuşucuların ağız ve dudaklarının aldığı şeklin, işaretçiler tarafından kullanılması olarak tanımlanmaktadır (Sutton-Spence ve Boyes-Braem, 2001; Dikyuva vd., 2015). Okul, iş, ev vb. ortamlarda Sağır olmayan bireylerin konuşmalarındaki ağız ve dudak görünümüne maruz kalma, kitap, televizyon, sosyal medya gibi nesne ve mecralardaki yazılara maruz kalma sonucunda Sağır bireylerin konuşma dilleri ile etkileşimi arttıkça ağız hareketlerini sıklıkla kullandığı görülmektedir (Dikyuva vd., 2015). Şekil 18’de görüldüğü gibi, el şekli, konum, yönelim ve hareket bileşenleri yönünden benzeşmelerine rağmen BA-BA-AN-NE ve AN-NE-AN-NE işaretleri ağız hareketleri yönünden birbirinden ayırmakta ve en küçük çift oluşturmaktadır (<http://www.günceltid.net>. Erişim tarihi: 24.07.2019).

BABAANNE

ANNEANNE

Şekil 18. TİD’de ağız hareketlerine örnekler: ANNEANNE ve BABAANNE.

TİD'in Bazı Dilbilimsel Özellikleri

TİD'de Eşzamanlılık ve Ardışıklık. Konuşma dilleri işitsel sözel iletişim kanalını kullanırken, işaret dilleri görsel uzamsal dil kanalını kullanmaktadır. Bu dilsel modalite farklılığından dolayı konuşma dilleri ve işaret dilleri arasında farklı dilsel görünümler ortaya çıkmaktadır. Bu farklılıkların başında eşzamanlı üretim gelmektedir. Eş zamanlılık, işaretlerin üretimi aşamasında, farklı işleve sahip dilbilimsel birim ve yapıların aynı zaman diliminde birlikte görülmesi olarak tanımlanmaktadır. Seslem, işaret ve cümleleri dizisel ilişki ile üretilen işaret dillerindeki eşzamanlılık olgusu, seslem, sözcük ve cümleleri dizimsel ilişkiyle üretilen konuşma dillerinde görülmemektedir. Eşzamanlılık olgusu işaret dillerinde işaretbirimbilimsel, biçimbilimsel ve sözdizimsel alanlarında görülmektedir (Vermeerbergen vd., 2007; Dikyuva vd., 2015).

İşaretbirimbilimsel Eşzamanlılık. İşaretlerin üretim sürecinde el şekli, konum, hareket, yönelim ve el dışı hareket bileşenlerinin aynı zaman dilimi içerisinde tek bir seslemede ifade edilmesi olarak tanımlanmaktadır (Emmory, 2007; Dikyuva vd., 2015; Özkul, 2016). Örneğin İLK sözcüğü Türkçe'de İ-L-K seslerinin arka arkaya sesletilmesi ile üretilirken, TİD'de Tablo 1'de görüldüğü gibi el şekli, konum, hareket ve yönelim bileşenlerinin aynı zaman diliminde sunulması ile eşzamanlı görünüm oluşturmaktadır (Dikyuva vd., 2015).

Tablo 1. İşaret Dillerinde Sesbilimsel Eşzamanlılık

	İLK
El Şekli	TİD-17
Konum	Vücut Önü
Hareket	Düz-Büyükçül-Tek
Yönelim	Yukarıdan Aşağıya

Biçimbirimsel Eşzamanlılık ve Ardışıklık. Anlamı en küçük dilsel birim olarak tanımlanan biçimbirim bağımsız ve bağımlı olarak ikiye ayrılmaktadır. Bağımsız biçimbirim terimi dilde tek başına görülebilen ve anlamı olan birimleri, bağımlı biçimbirim terimi dilde tek başına bulunamayan ve anlamı olmayan ancak eklendiği kök ya da gövdeye çoğulluk (-LAR), olumsuzluk(-MA), zaman (-ECEK, MIŞ, DİR, -YOR vb.) gibi anlamlar katan birimleri ifade etmek için kullanılmaktadır.

Türkçedeki “KOY-MA-DI-(I)M” sözcüğü incelendiğinde, “KOY” biçimbirimi tek başına anlamı olduğu ve kullanımda tek başına görüldüğü için bağımsız biçimbirim, -MA (olumsuzluk), -DI (zaman) ve – (I)M (şahıs eki) biçimbirimleri tek başına anlamları olmadığı, kullanımda tek başına görülmedikleri ancak eyleme eklendiğinde olumsuzluk, zaman ve şahıs bildiren ek işlevine sahip oldukları için bağımlı biçimbirim olarak adlandırıldıkları görülmektedir (Dikyuva vd., 2015).

Biçimbirimler, sözlü dillerde dizimsel bir ilişki ile sıklıkla sözcüğün köküne eklenerek üretilirken, TİD’de el şekli, yönelim, hareket, konum ve el dışı unsur bileşenleri bağımlı biçimbirim özelliği taşımakta ve çoğunlukla eşzamanlı olarak kullanılmaktadır. Örneğin, yukarıda biçimbirimsel açıdan betimlemesi yapılan KOYMA-DI-M sözcüğü, Şekil 19’da görüldüğü gibi el şekli biçimbiriminin TİD-8 ile, konum biçim biriminin gövdenin önünde, yönelim biçimbiriminin yukarıdan aşağıya, hareket biçimbiriminin tek büyükçül, el dışı hareket biçim biriminin işaretlere geçmiş zamanla bağlantılı olumsuzluk anlamı veren ve açık olan ağzın kapatılması, sonrasında yanakların şişirilmesi ile oluşan “ap” ağız jesti ile KOYMAK+ap şeklinde eş zamanlı olarak üretilmektedir (Dikyuva vd., 2015).

El şekli biçimbiriminin TİD-17 ile, konum biçim biriminin gövdenin önünde, yönelim biçimbiriminin avuç içi önden arkaya, el sağdan sola, hareket biçimbiriminin yay büyükçül, el dışı hareket biçim biriminin birlikte kullanıldığı işaretlere olumsuz yeterlilik anlamı veren ve dilin dudakların yanına doğru hareket ettirilerek çıkarılması ile oluşan kipsel dil çıkarma (k-dç) ağız jesti ile İMKAN+k-dç şeklinde eş zamanlı olarak üretilmekte ve Türkçe’ye İMKANSIZ tercüme edilmektedir.(Dikyuva vd., 2015).

Türkçe’de “İKİ HAFTA ÖNCE” kavramı üç biçimbirimden oluşan sözcük öbeği ile üretilirken, TİD de biçimbirimlerin eş zamanlı kullanımı ile tek bir işaret olarak üretilmektedir. “İKİ HAFTA ÖNCE” üretilirken pasif el TİD-25 şeklinde ve “HAFTA” sözcüğünü karşılamakta, aktif el TİD-18 şeklinde ve “İKİ” sözcüğünü karşılamakta, yönelim önden arkaya (geriye) doğru olmakta, hareket yay şeklinde büyükçül olmakta ve eş zamanlı bir şekilde üretilmektedir (Dikyuva vd., 2015).

___ap
KOYMAK

___k-dç
İMKAN

___İKİ+HAFTA+ÖNCE

Şekil 19. TİD’de Biçimbirimsel Örnekler: KOYMAMAK, İMKANSIZ ve İKİ HAFTA ÖNCE.

Diller, etkileşimde bulunduğu diğer doğal dillerde mevcut birçok dilsel birim, yapı ve sözcüğü ödünçleme yoluyla bünyesine dahil edebilmektedir (Uzun, 2006) TİD’de hem Türkçe gibi konuşma dillerinden hem de diğer işaret dillerinden ödünçlemeler yapmaktadır. Şekil 20’de gösterilen, aitlik bildiren ve el abecesi ile üretilen -LI son eki ile sözlüksel anlamı KİŞİ olan ve eklendiği sözcüklere işi yapan anlamı veren ve TİD-33 el şekli ile üretilen -CI son eki Türkçeden ödünçleme yoluyla TİD’in söz varlığına dahil edilmiştir. (Kubuş, 2008; Dikyuva vd., 2015).

İŞ+KİŞİ (İŞÇİ)

CAN+L+İ

Şekil 20. TİD’de Ödünçleme Biçimbirimsel Örnekler: CANLI ve İŞÇİ

KİŞİ işaretinin geçirdiği dilbilgiselleşme sürecine benzer biçimde, Şekil 21’de gösterilen HİÇ işareti de, cümle içinde yokluk anlamı veren, olumsuz yargıları pekiştiren belirteç görevindeyken ve bu kullanımı ile bağımsız biçimbirim özelliği taşırken, zamanla Türkçedeki –SIZ türetim eki ile aynı anlam ve işlev kazanarak bağımlı biçimbirim özelliği kazanmıştır. Aynı şekilde yazı dilindeki soru noktalama işaretinden ödünçlenen Türkçedeki SORU sözcüğünün TİD versiyonu, bu kullanımı ile bağımsız biçimbirim özelliği taşırken, Türkçedeki –MI soru ekinde olduğu gibi eklendiği sözcüklerin soru olduğunu belirtmek amacıyla ek işlevi kazanarak bağımlı biçimbirim özelliği kazanmıştır (Dikyuva vd., 2015).

GÖRMEK+SORU

BAŞARI+HİÇ

Şekil 21. TİD’de Biçimbirimsel Örnekler: GÖRDÜN MÜ ve BAŞARISIZ

Sözdimsel Eşzamanlılık. Sözdizim/işaretdizimbilim cümlelerin öğeleri olan özne (Ö), nesne(N) ve eylemine) bir araya gelirken nasıl dizildikleri, hangi kurallara göre dizildikleri ile ilgilenmektedir. Konuşma dillerinde cümlelerin öğeleri, ÖNE (Türkçe bu grupta), ÖEN, EÖN, ENÖ, NÖE gibi farklı korelasyonlarda dizimlenirken, TİD’de ÖEN, NEÖ korelasyonlarında dizimlenebildiği gibi işaretbirimsel bileşenlerinin (el şekli, hareket, yönelim, konum, el dışı unsurlar) çokluğu nedeni ile eşzamanlı olarak da sıralanabilmektedir (Sevinç, 2006; Dikyuva vd., 2015; Karaca ve Bayır 2018).

Şekil 21’deki görsel incelendiğinde, Türkçeye “Sen ne yapıyorsun?” olarak tercüme edilen cümlelerin TİD versiyonunun, el dışı unsur olan başın ve gövdenin ileri doğru yönelmesi ile SEN, el dışı unsur olan gözlerin büyütülmesi, kaşların

hafifçe kaldırılması ve sağı sola sallanması ile NE, aktif olan elin avuç içinin pasif olan elin üst kısmına tekrarlı vurması ile YAPMAK işaretlerinin eş zamanlı üretilmesi ile oluştuğu görülmektedir (Makaroğlu ve Dikyuva, 2015; İşsever ve Makaroğlu, 2016; Makaroğlu, 2016).

SEN

NE

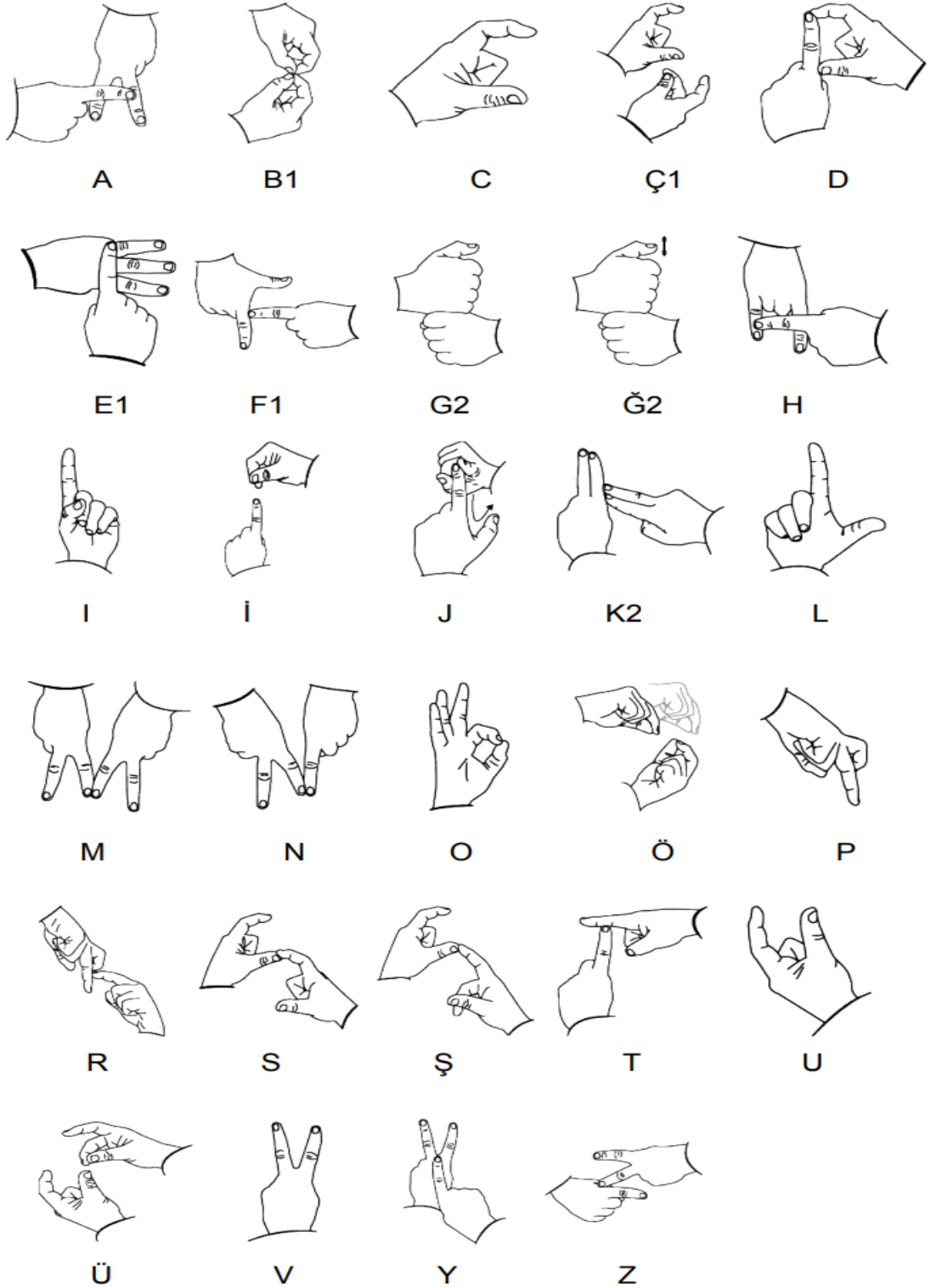
YAPMAK

Şekil 22. TİD’de Eşzamanlı Cümle Üretimi Örneği: SEN NE YAPIYORSUN?

El Abecesi

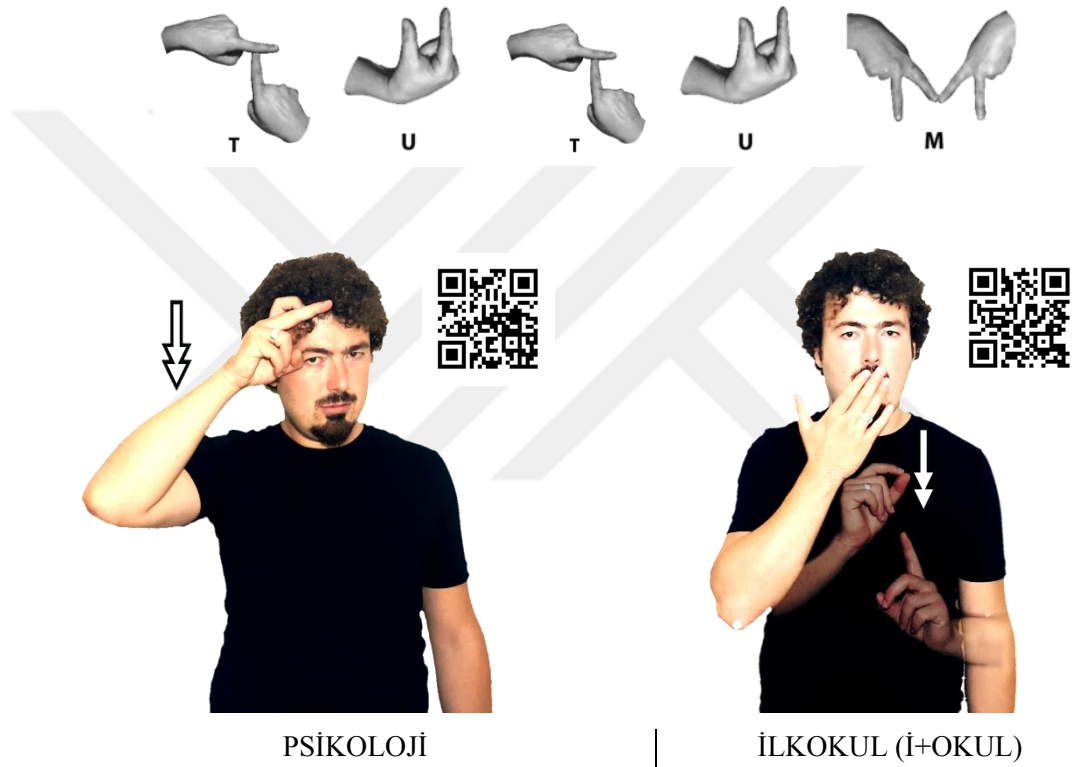
Dünyadaki diğer işaret dillerinde olduğu gibi TİD’de aynı coğrafyayı paylaştığı Türkçenin yazı dilini ödünçleyerek kendine özgü olan ve Şekil 22’de el abecesini oluşturmuştur. TİD el abecesi dünyadaki diğer işaret dillerinin abecelerinden farklıdır ve iki el ile göğsün hemen önünde işaretlenmektedir (Battison, 2003; Brentari ve Padden, 2001; Kubuş, 2008; Kubuş ve Hohenberger, 2011; Karaca ve Güngöroğlu, 2016).

TİD El Abecesinde En Sık Kullanılan Harf Görünümleri

Şekil 23. TİD El Abecesi (Dikyuva vd., 2015)

TİD el abecesi, Türkçe ile ifade edilen ve TİD’de karşılığı bulunmayan özel isimlerin, bilimsel terimlerin, kısaltmaların, eklerin, TİD’de henüz işaretli oluşmamış kavramların gösteriminde (T-U-T-U-M), sözel dilden ödünç alınan ve zaman içerisinde sözlükselleşmiş psikoloji (P el abecesi), taksi (T el abecesi), lise (L el abecesi), vitamin (V el abecesi) ilkokul (İ el abecesi+OKUL/kısmi el abeceli) vb. sözcüklerin gösteriminde ve TİD’deki bazı eş anlamlı işaretlerin üretilmesi sürecinde kullanılmaktadır (Dikyuva vd., 2015, Taşçı, 2016; Karaca ve Güngöroğlu, 2016).

Şekil 24. Türk İşaret Dili’nde Ödünçleme El ABC’si Örnekleri: TUTUM, PSİKOLOJİ ve İLKOKUL.

El abeceleri işaret dillerinin bir parçası olup bazı işaretlerin oluşmasında ödünçleme yoluyla alınmış ve zaman içerisinde sözlükselleşmiş kısmi el abeceli işaretler oluşmuştur (Battison, 2003; Brentari ve Padden, 2001; Schembri ve Johnston, 2007; Taşçı, 2016). TİD’de de Kubuş (2008), Kubuş ve Hohenberger (2011) ve Taşçı (2012) bu konuya değinmiştir. Ayrıca işaret dillerinin el abecesi, aynı coğrafyayı paylaştığı konuşma dilinin abecesi alınarak oluşturulduğu (Sutton-Spence, 2006) için ödünçleme, özellikle el abecesi ile kodlanan birimlerde rahatlıkla görülmektedir.

Alan yazın tarandığında engelli çocuğu bulunan anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarına ilişkin çalışmalara rastlanmıştır, ancak sözel dili edinemeyecek derecede işitme kaybı bulunan Sağır anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarının incelendiği, araştırıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu açıdan bakıldığında ve okul öncesi dönemde çocuğu bulunan Sağır anne babaların yüksek yararı için (zyrek, 2017) tarafından geliştirilen 38 maddelik “Anne-Baba Tutum leği Okul ncesi Formunun (ABTÖ-A Formu) TİD’e Uyarlanması” bu çalışmanın konusu olmuştur.

2.4.3. Sağır Anne Babaları ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Sağır anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarına yönelik ulusal ve uluslararası alan yazın tarandığında genellikle nicel, nitel, otobiyografi ve görüşme türünde araştırmaların yapıldığı görülmektedir (Arabacı, 2018). Sağır ebeveynlerin, işiten ebeveynlere göre çocuk yetiştirme tutumları, davranışları ve inanışları bakımından benzerlikleri ve farklılıkları alanda çalışan araştırmacıların ilgilendiği konulardan olmuştur (Levinger ve Orlev, 2008; Rienzi, 1990).Yapılan bu çalışmaların bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

Witcraft (2001), tarafından bebeklerinin bağlanma biçimlerine Sağır ebeveynlerin verdikleri tepkileri araştıran nicel bir araştırma yapılmıştır. Araştırma kapsamında 19 katılımcıya yönelik Stres ve Gerginlik Düzeyi Anketi uygulanmıştır. Uygulanan anket sonuçlarına göre, Sağır ebeveynlerden oluşan kontrol grubundaki bireylerin İşiten ebeveynlere kıyasla daha fazla stres ve gerginlik yaşadıkları bulgularına ulaşılmıştır (Akt: Arabacı, 2018).

Rienzi (1990), tarafından Sağır anne babaların işiten çocukları ile işiten anne babaların işiten çocuklarının aile içindeki statüleri, fonksiyonları ve ebeveyne yaklaşımlarını araştıran nicel bir çalışma yapılmıştır. Araştırmanın alışma grubu, 8 Sağır aile ve bu ailelerin 8 işiten çocuğu ile 8 işiten aile ve bu ailelerin 8 işiten ocugundan oluşmaktadır. Araştırma sürecinde her iki grubun yemek yeme rutinleri video ile kayıt edilmiş ve bu videoların analiz yapılmıştır. Sağır anne babanın bulunduğu aileler ile işiten anne babaların bulunduğu aileler arasında bazı yaklaşım farklılıkları gözlense de ebeveynlik tutumları açısından pek çok benzerliklere sahip

oldukları görülmüştür. Araştırma çerçevesinde uygulanan Aile Uyumu Değerlendirme Ölçeği sonuçlarına göre Sağır anne babaların işiten anne babalara kıyasla çocuklarının fikirlerine daha çok değer verdikleri, sözlerini daha çok dinledikleri ve daha uyumlu aile tablosu çizdikleri yönünde sonuçlar elde edilmiştir.

Sağır anne babaların işiten yetişkin çocuklarının tercümanlık rollerinin doğum sırası ve cinsiyet değişkenlerinin etkisine ilişkin nitel bir araştırma yapılmıştır. Araştırma doğum sırasına göre 5'i ilk çocuk ve 5'i de son çocuk özelliğinde olan 21 ile 40 yaşları arasındaki 2 erkek ve 8 kadın katılımcıdan oluşan örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri açık uçlu soru formatında ve yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre Sağır ebeveynlerin kız çocuklarının erkek çocuklarına kıyasla, ilk doğan çocuklarının da küçük kardeşlerine kıyasla tercüman rolünü üstlenmede daha aktif oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Moroe ve Andrade, 2018).

Frank (2014), tarafından ailelerindeki tüm fertlerin Sağır olduğu 13 işiten bireyle yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile bir araştırma yapılmıştır. Sağır bir ailede tek işiten birey olma durumunun bireylerin kimlik gelişimlerini nasıl etkilediğinin araştırıldığı çalışmada kartopu yöntemi kullanılmış ve örnekleme oluşturan bireylerle yapılan görüşmelerin ses ve video kaydı alınarak analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, genel olarak katılımcıların Sağır ebeveynlerinden farklı olduklarını okula başladıklarında fark ettikleri, okula başlayana kadar sözel işitsel dile daha az maruz kaldıkları, kendilerini Sağır ebeveynlerin işiten çocukları (SEİÇ) olarak tanımladıkları aile bireyleri adına, kendilerini işitemeyen ailelerinin “işiten kulakları” olarak gördükleri, sorumluluk alan ve koruyucu rolünü üstlenen bireyler olarak tanımladıkları, ebeveynleri ile okul, sağlık kuruluşları veya adli kuruluşlar arasında tercümanlık yaptıklarını ifade ettikleri ve aile bireylerinin çoğunluğunun bu yönde beklentiye sahip tutum geliştirdikleri bulgularına ulaşılmıştır.

Seven ve Göl-Güven (2016), tarafından ülkemizdeki SEİÇ'lerin Aile içinde, okulda ve toplumda yaşadıkları yaşam deneyimlerini, rollerini, ebeveynleri ile kurdukları ilişkileri, duygu durumlarını ve sosyal becerilerini araştıran yarı-yapılandırılmış fenomenolojik görüşme yöntemi ile bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, TİD'i anadilleri, Türkçe'yi ikinci dilleri olarak gören,

kendilerini hem Sağır kültürünün hem de Türk kültürünün bir parçası olarak gören ve TD Tercümanı olarak çalışan 2 kadın ve 2 erkek katılımcı oluşturmuştur. SEİÇ'lerin yaşam deneyimlerini 12 soru ile irdeleyen araştırmanın verileri analiz edildiğinde görüşlerinin "Aile ve Birey, Türk İşaret Dili ve evre" olmak üzere 3 tema etrafında toplandığı görülmüştür. Bu tema başlıkları altında SEİÇ'lerin daha çok anneleri ile faaliyet yaptıkları, anne babalarının duygularını vücut dillerinden anladıkları, bu konuda daha hassas oldukları, ailelerine karşı daha çok sorumluluk üstlendikleri ve korumacı role büründükleri, evdeki kız kardeşlerin erkek kardeşlere kıyasla daha sorumluluk çok sorumluluk aldıkları, sözel dil gelişiminde gecikme yaşadıkları, bu durumu aşmak için Sağır ebeveynlerin, çocuklarını akraba yanına göndermek, akrabalarının yakınına taşınmak veya akrabalarını evlerinde misafir etmek vb. akraba desteği aldıkları, işiten akrabaların aile içinde alınan kararlara dönem dönem müdahale ettikleri, bu durumun aile içinde gerilime yol açtığı, kendilerini kimliklendirirken Sağır ve İşiten kültür arasında konumlandırmakla birlikte, Sağır topluluğa daha yakın hissettikleri, Sağır topluma olan bağlılıklarının meslek seçimlerinde etkili olduğu, anne babaları Sağır olduğu için hayata dair erken yaşta sorumluluk almak zorunda hissettikleri, en çok bahsettikleri konunun TD olduğu, ebeveynleri ve tanıdıkları bazı Sağır insanlar için hastane, noter, alışveriş merkezi, polis ofisi gibi birçok yerde tercümanlık yaptıkları, yaşlarına uygun olmayan durumlarla karşılaştıkları, bazen psikolojik olarak zorlandıkları ve hem ebeveynleri hem de diğer Sağır bireyler için sorumluluk almak zorunda kaldıkları, okulda yapılan veli toplantılarında ebeveynleri için tercümanlık yaptıklarını, ebeveynlerinin İşiten topluluk içinde çaresizliklerini gözlemledikleri ve bu durumun kendilerinde utanç ve üzüntü oluşturduğu, aileleri adına erken yaşlarda sorumluluk almalarından kaynaklı olarak ders başarılarının düşük olduğuna inandıkları, evlendiklerinde ise eşleri ve eşlerinin ailelerinin kendi ebeveynlerinin Sağır olmasından dolayı endişe duydukları, bu endişelerin daha çok" ocuğumuz/ocuklarımız Sağır olursa..." etrafında toplandığı yönünde görüşme bulguları elde edilmiştir.

Levinger ve Orlev (2008), tarafından Sağır bireylerin ebeveynlik rollerindeki zorlukları ve ebeveynlik becerilerini tespit edebilmek amacıyla nitel bir çalışma yapılmıştır. Araştırmanın alışma grubunu, ebeveynleri ve çocukları İşiten, doğuştan Sağır olan, iletişim dili olarak işaret dilini kullanan 35-55 ya aralığında 12 çift

oluşturmaktadır. Araştırma çerçevesinde Sağır ebeveyn grubu olarak tanımlanan çalışma grubu ile 90’ar dakikadan oluşan oturum gerçekleştirilmiş ve yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile katılımcı bireylerin Sağır ebeveyn olma, ebeveynlik rolleri ve deneyimleri, işiten çocuğa sahip olma, ebeveynlerin ailelerine ve işiten dünyaya dair sorumlulukları vb. ile ilgili görüşleri alınmıştır. Kategorik içerik analizi yöntemi ile elde edilen veriler ışığında görüşmenin ana temaları “Çocukluk Anıları ve Ebeveynlik Deneyimleri” olmak üzere 2 başlıkta incelenmiştir. Bu tema başlıkları altında katılımcıların, çocukluklarında kendilerini yalnız hissettikleri, ebeveynleri ile iletişim kurmakta zorlandıkları, bu durumun kendi İşiten çocuklarına karşı da aynı kaldığı, çocukları kendi aralarında sözel dil ile konuştuklarında kendilerini dışlanmış hissettikleri, onların sohbetlerine katılamadıkları için kendilerini çaresiz hissettikleri, bu durumun kendilerinde gerginlik yarattığı, ebeveynlerinin sürekli müdahalesi ile yeteneklerini geliştirmekte zorlandıkları, okulda öğretmenleri ile konuşurken çocuklarının tercümanlık yapmak zorunda kaldıkları, bu durumun kendilerini yetersiz hissetmelerine neden olduğu, çocukları ile iletişim çatışmaları yaşadıkları yönünde görüşleri ifade ettikleri tespit edilmiştir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın tipi, araştırmanın yeri, tarihi, çalışma grubu, araştırmada kullanılacak veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizinde kullanılan yöntemler, araştırmanın etik yönü, araştırmanın sınırlılıkları ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Tipi

Eğitim alanındaki araştırmalarda en yaygın olarak kullanılan betimsel araştırma yönteminin tarama modeli bu çalışmanın modelini oluşturmaktadır. Tarama modeli, bir grubun özelliklerinin tespit edilmesi amacıyla verilerin toplanması olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk vd., 2018).

3.2. Araştırmanın Yeri ve Tarihi

Bu araştırma, Türkiye genelinde 46 farklı ilde ikamet eden, 5-6 yaşında çocuğu bulunan ve Tablo 2’de bilgileri bulunan Sağır anne babalardan alınan bilgilerle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri etik kurul onayı alındıktan sonra Şubat 2019 ile Temmuz 2019 tarihleri arasında elde edilmiştir.

3.3. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, farklı illerde ikamet eden ve çalışmaya katılmaya gönüllü, iletişim dili olarak TİD’i kullanan, 5-6 yaş arası çocuğu bulunan, Google Form uygulaması aracılığıyla kendilerine ulaşılan 79’u kadın, 179’u erkek olmak üzere toplam 258 Sağır anne-baba oluşturmaktadır. Karakoç ve Dönmez (2014)’ün, bir ölçek uyarlanabilmesi için çalışma grubundaki kişi sayısının madde sayısının en az beş hatta on katı olması gerektiği yönündeki görüşleri dikkate alınarak belirtilen sayıda karar kılınmıştır. Çalışma grubunun araştırmaya dahil edilme kriterleri; Sağır

olmak, TİD’i iletişim dili olarak kullanmak, 5-6 yaşında çocuğa sahip olmak ve çalışmaya katılmaya istekli olmak olarak belirlenmiştir. Tablo 2’de çalışma grubunda yer alan anne-babaların bazı kişisel bilgilerine yer verilmiştir.

Tablo 2. Çalışma Grubuna Ait Bazı Kişisel Bilgelerin Yüzde ve Frekansları

Yaşı	Anne		Baba		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
25 yaş ve altı	22	8,52	17	6,58	39	15,11
26-30 yaş	27	10,46	63	24,41	90	34,88
31-35 yaş	17	6,58	61	23,64	78	30,23
36-40 yaş	7	2,71	20	7,75	27	10,46
41-45 yaş	5	1,93	9	3,48	14	5,42
46 yaş ve üzeri	1	0,38	9	3,48	10	3,87
Mesleği						
İşsiz	42	16,27	14	5,42	56	21,70
İşçi	17	6,58	137	53,10	154	59,68
Esnaf	0	0	7	2,71	7	2,71
Memur	10	3,87	18	6,97	28	10,85
Profesyonel Meslek	10	3,87	3	1,16	13	5,03
Öğrenim Durumu						
İlkokul	7	2,71	9	3,48	16	6,20
Ortaokul	10	3,87	25	9,68	35	13,56
Lise	42	16,27	123	47,67	165	63,95
Ön lisans	9	3,48	16	6,20	25	9,68
Lisans	10	3,87	5	1,93	15	5,81
Yüksek Lisans	1	0,38	0	0	1	0,38
Doktora	0	0	1	0,38	1	0,38
Çocuk Sayısı						
Tek çocuk	45	17,44	84	32,55	129	50,00
İki çocuk	21	8,13	66	25,58	87	33,72
Üç çocuk	11	4,26	23	8,91	32	12,40
Dört	1	0,38	5	1,93	6	2,32
Beş ve üzeri	1	0,38	1	0,38	2	0,77
Aile Yapısı						
Tek ebeveynli aile	7	2,71	9	3,48	16	6,20
Çekirdek aile	57	22,09	120	46,51	177	69,60
Geniş aile	15	5,81	50	19,37	65	25,19
Gelir Düzeyi Algısı						
Düşük	16	6,20	43	16,66	59	22,86
Orta	59	22,86	117	45,34	176	68,21
Yüksek	4	1,55	19	7,39	23	8,9

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan annelerin, %8,52’sinin 25 yaş ve altında, %10,6’sının 26-30 yaş, %6,58’inin 31-35 yaş, %2,71’inin 36-40 yaş, %1,93’ünün 41-45 yaş, %0,38’inin 46 ve üstü yaş aralığında; babaların %6,58’inin 25 yaş ve altında, %24,41’inin 26-30 yaş, %23,64’ünün 31-35 yaş, %7,75’inin 36-40

yaş, %3,48'inin 41-45 yaş, %3,48'inin 46 ve üstü yaş aralığında olduğu görülmektedir. Meslek durumlarına bakıldığında, annelerin, %16,27'sinin işsiz, %6,58'inin işçi, %3,87'sinin memur, %3,87'sinin öğretmen ve doktor gibi profesyonel meslek elemanı oldukları; babaların %5,52'sinin işsiz, %53,10'unun işçi, %2,71'inin esnaf, %6,97'sinin memur, %1,16'sinin profesyonel meslek elemanı oldukları görülmektedir. Öğrenim durumlarına bakıldığında, annelerin %2,71'inin ilkokul, %3,87'sinin ortaokul, %16,27'sinin lise ve %3,48'inin ön lisans, %3,87'sinin lisans, %0,38'inin yüksek lisans mezunu oldukları; babaların %3,48'inin ilkokul, %9,68'inin ortaokul, %47,67'sinin lise ve %6,20'sinin ön lisans, %1,93'ünün lisans, %0,38'inin doktora mezunu oldukları görülmektedir. Çocuk sayılarına bakıldığında, katılımcıların %50'sinin tek çocuğu olduğu, %33,72 iki çocuk, %12,40'nın üç çocuk, %2,32'sinin dört çocuk ve %0,77'sinin beş ve üzeri çocuğa sahip olduğu görülmektedir. Ailelerin %6,20'sinin tek ebeveynli, %69,60'mın çekirdek aile ve %25,19'unun geniş aileye sahip oldukları; %22,86'sinin gelir düzeyi algisının düşük, %68,21'inin orta ve %8,9'unun yüksek olduğu görülmektedir.

3.4. Araştırmanın Etik Yönü

ABTÖ-A Formunun TİD geçerlik ve güvenilirliğinin yapılabilmesi için Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu izni (Ek 1) alınmıştır. ABTÖ-A Formunun Google Form platformu üzerinde doldurularak geri gönderilmiş olması katılımcı onamı olarak kabul edilmiştir.

3.5. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, Kişisel Bilgi Formu ve Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği A Formu (ABTÖ-A) kullanılarak toplanmıştır.

3.5.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından, araştırma grubuna yönelik veri toplayabilmek amacıyla Kişisel Bilgi Formu (Ek 2) hazırlanmıştır. Bu formda cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek, çocuk sayısı, aile yapısı, gelir durumu ve ikamet edilen yer bilgilerine

yönelik toplam 8 soru yer almıştır. Hazırlanan form annesi, babası, eşi ve kendisi Sağır olan bir model kullanılarak TİD modalitesine uygun olması amacıyla video formatına dönüştürülmüş ve yanıtlanabilmesi amacıyla Google Form üzerinden katılımcılarla paylaşılmıştır.

3.5.2. Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği A-Formu

Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (ABTÖ)-A Formu, Özyürek (2017) tarafından okul öncesi dönemde çocuğu bulunan anne ve babaların çocuk yetiştirme tutumlarının belirlenmesi amacıyla geliştirilmiştir (Ek 3). Ölçek geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, okul öncesi döneminde çocuğu bulunan 276 anne ve 268 baba üzerinde yürütülmüştür. Oluşturulan 70 maddelik madde havuzundan uygulama sonrası yapılan analizler neticesinde 32 madde çıkarılmış ve 38 madde, üç boyuttan oluşan ölçek elde edilmiştir. Demokratik Tutum (15 madde), Baskıcı ve Otoriter Tutum (12 madde) ve Aşırı Hoşgörülü Tutum (11 madde) alt boyutlarından oluşan ölçek, “Tamamen Katılıyorum-5 puan” ve “Hiç katılmıyorum-1 puan” arası beşli likert tipindedir. Alınan puanlarının yüksek olması annelerin veya babaların ilgili alt boyutta yer alan çocuk yetiştirme tutumlarının daha baskın olduğunu göstermektedir. Ölçek Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları alt Demokratik Tutum alt boyutu için 0,84, Baskıcı ve Otoriter Tutum alt boyutu için 0,80 ve Hoşgörülü Tutum alt boyutu için 0,72 olarak belirlenmiştir. Test-Tekrar Test korelasyon katsayıları alt boyutlar için sırasıyla 0,72 0,80 ve 0,76 olarak belirlenmiş, ilk ve son %27’lik grupların madde ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Özyürek, 2017).

3.6. ABTÖ-A Formunun TİD’e Uyarlanma Aşamaları

Uyarlama sürecine başlamadan önce; “Sağır anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarına yönelik bir ölçüm aracı ile neden ilgilenilmeli?” sorusuna düşünsel düzlemde yanıt aranmış, bu amaçla da alan yazın ve mevzuat taranmıştır. Yapılan tarama sürecinde, bir yönü ile Sağır bireylerin de dahil olduğu özel gereksinimli bireyler ile ilgili, *“toplumdaki diğer bireyler gibi bağımsız yaşayabilmeleri, yaşamın tüm alanlarına tam ve etkin katılımını sağlamak; fiziki çevreye, ulaşım, bilgi ve iletişim teknolojileri ve sistemlerine eşit koşullarda sahip olması”* (Ramazan vd,

2016) şeklinde ifade edilen erişilebilirlik olgusunun, 5378 Sayılı Engelliler Hakkında Kanununda “*Binaların, açık alanların, ulaşım ve bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin, engelliler tarafından güvenli ve bağımsız olarak ulaşılabilir ve kullanılabilir olması*” şeklinde tanımlanarak, fırsat eşitliği, tam ve etkin katılım ilkeleri ile güvence altına alındığı, ancak, yasal düzenlemelere rağmen, eğitim, kültür, çalışma hayatı, aile yaşamı vb. birçok alanda sunulan hizmetler ile birlikte çeşitli bilim dallarında kullanılan ölçümleme araçlarının sözel işitsel dil modalitesi temelinde geliştirildiği/uyarlandığı için, görsel uzamsal dil modalitesi yani TİD kullanan Sağır bireylere erişilebilir olmaktan uzak olduğu tespit edilmiştir. Sağır anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının tespiti, bu bağlamdaki psikososyal destek ihtiyaçlarının karşılanması ve hayatın her alanına erişilebilirliklerinin artırılması amacıyla TİD’e ölçüm aracı geliştirilmesi/uyarlanması ile ilgilenilmesi gerektiğine karar verilmiştir.

Sonrasında, “Sağır anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarına yönelik ölçek geliştirme yerine neden bir ölçüm aracı uyarlamalı?” sorusuna ilişkin yanıt aranmış, bu amaçla da alan yazın taranmıştır. Yeni bir ölçek geliştirmeye göre uyarlama yapmanın hızlı ve ucuz olması, psikometrik özellikleri bilinen bir ölçeğin uyarlanmasının geliştirilecek yeni ölçeğe göre daha güvenilir olması, geçerliliği güvenilirliği test edilmiş ve Türkçe hazırlanmış bir ölçeğin TİD’e uyarlanmasıyla Sağır bireyler ile sözel-işitsel iletişim kanalını kullanan bireylerin ileride yapılacak kültürlerarası benzerlik ve farklılıkların araştırılmasına imkan tanıyacağı (Hambleton ve Patsula, 1999; Nilsson, vd. 2016) düşüncesinden hareket edilmiş, böylece yeni bir ölçek geliştirmek yerine, Sağır kültürüne uygun maddeleri olduğu görülen ve Özyürek (2017) tarafından geliştirilen ABTÖ-A formunun TİD’e uyarlanmasına karar verilmiştir.

ABTÖ-A Formunun dilsel özelliklerinin incelenmesi ve TİD’e uyarlanabilmesi için Dünya Sağlık Örgütü’nün (WHO) önerdiği işlem basamakları izlenmiş ve uyarlama sürecinde çeviri, uzman paneli, geri çeviri, ön uygulama ve bilişsel inceleme, son halin elde edilmesi işlemleri yapılmıştır (WHO, 2017; Çapık vd., 2018).

ABTÖ-A Formu, uyarlama aşamalarından sonra annesi, babası, eşi ve kendisi Sağır olan bir model kullanılarak TİD modalitesine uygun olması amacıyla video formatına dönüştürülmüş ve doldurulabilmesi amacıyla Google Form üzerinden katılımcılarla paylaşılmıştır.

3.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırmanın çalışma grubu, Türkiye'nin 46 ilinde ikamet eden ve 5-6 yaşında çocuğu bulunan Sağır anne-babalarla sınırlıdır.
- Araştırmanın verileri ABTÖ-A Formunun ölçtüğü puanlarla sınırlıdır.

3.8. Verilerin Toplanması

Gerekli izinler alındıktan sonra, ölçeğin TİD versiyonu Google Form üzerinden online olarak katılımcılarla paylaşılmıştır. Uygulama öncesinde katılımcılara araştırmanın amacı, açıklama videosu ile açıklanmış, ölçme aracı tanıtılmış ve katılımcılardan ölçek maddelerine ait videoları izlemeleri ve katılım düzeylerine göre cevaplarını Google Form üzerinde işaretlemeleri istenmiştir. Ölçek 46 farklı ilde ikamet eden ve 258 kişiden oluşan Sağır anne-baba grubuna uygulanmıştır. Tüm maddeleri eksiksiz olarak dolduran katılımcıların verileri değerlendirmeye alınmıştır.

3.9. Araştırma Verilerinin Değerlendirilmesi

Toplanan veriler, bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Katılımcıların kişisel bilgileri için tanımlayıcı istatistiklerden frekans ve yüzde oranları hesaplanmıştır.

ABTÖ-A TİD Formunun faktör yapısının doğrulanıp doğrulanmadığı birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile incelenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi (DFA), pek çok gözlenebilir değişkenin oluşturduğu faktörlerden (gizil değişkenlerden) oluşan faktöryel bir modelin gerçek verilerle ne derece uyum gösterdiğini değerlendirmeyi amaçlar. İncelenecek model, ampirik bir çalışmanın verileri kullanılarak belirlenmiş ya da belirli bir kurama dayandırılarak kurgulanmış bir yapıyı tanımlayabilir (Sümer, 2000; Aytaç ve Öngen, 2012). Kategorik verilerden

oluşan ölçeğin faktör yapısının incelenmesinde *çaprazlama ağırlıklandırılmış en küçük kareler* (Diagonally Weighted Least Squares) tekniği kullanılmıştır.

Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısına ve test yarılama yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca araştırmada hem bir test maddesinin TİD'e çevrilme işleminde bir hata olup olmadığını hem de bir test maddesinin ifade ettiği anlamı ne derece yansıttığını değerlendirmek amacıyla dilsel eşdeğerlik çalışması yapılmıştır. Ölçeğin maddelerinin dilsel eşdeğerliğe sahip olduğu anlaşılmıştır ($t=.385$, $p=.703$; $p>.05$). Türkçe ve TİD formlardan elde edilen puanların birbiri ile ilişkisi Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplanarak belirlenmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde, ABTÖ-A Formu Sağır anne-babalar için geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin işlemlerle elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Dil Eşdeğer Geçerliği

ABTÖ-A Formunun psikolinguistik özelliklerinin incelenmesi ve TİD'e uyarlanabilmesi için WHO (2017)'nin önerdiği prosedür izlenmiş ve uyarlama sürecinde ileri çeviri, uzman paneli, geri çeviri, ön uygulama ve bilişsel inceleme, son halin elde edilmesi işlem basamakları takip edilmiştir.

İleri Çeviri Aşaması. Ölçeğin kaynak dili olan Türkçe ve Türk kültürü ile ölçeğin hedef dili olan TİD ve Sağır kültürü hakkında bilgisi olan, anadil olarak TİD'i kullanan ve her iki dili de akıcı şekilde konuşan/işaretleyen, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nda TİD tercümanı olarak görev yapmakta olan ve birbirinden bağımsız çalışan iki çevirmen belirlenmiştir (Ek 4).

Beaton ve diğerlerinin (2007) önerileri dikkate alınarak çevirmenlerden birisine yapılacak uyarlamanın konusu, amacı ve uyarlama sürecinde yapılmak istenenlerle ilgili olarak bilgi verilmiş, diğer çevirmene ise süreçte yanlış çeviri yapmaması amacıyla belirtilen hususlarda bilgilendirme yapılmamıştır. WHO (2017)'de belirtildiği şekliyle, birebir çeviriye değil, kavramsal eşdeğerliğe dikkat etmeleri, hedef kitle tarafından anlaşılamayan teknik terimler, hakaret içeren ifadeler ve jargon kullanmaktan uzak durmaları, maddelerin basit, açık, anlaşılır bir halde çevrilmesi ve çeviri aşamasında Sağır bireylerin görüşlerinin alınması talep edilen tercümanlara, ölçeğin özgün versiyonu ile birlikte çevirinin TİD transkripsiyonunu, transkripsiyonun Türkçe cümlelere dönüştürülmüş halini, görüşlerini ve önerilerini yazabilmeleri için ABTÖ-A Formu İleri Çeviri Tablosunun boş hali E-posta yolu ile gönderilmiştir. Yapılan çeviri içeriklerinin TİD video formatı ve ABTÖ-A Formu İleri Çeviri

Tablosuna işlenmiş versiyonu E-posta yolu ile tercümanlar tarafından araştırmacıya gönderilmiştir.

Jesus ve Valente (2016) tarafından ifade edilen ve uyarlama süreci işlem basamaklarından olan çevirinin sentezi sürecinde, her iki tercümanın çevirileri anlamsal, deyimsel, kavramsal, dilsel ve bağlamsal olarak değerlendirilmiş ve karşılaştırılmıştır. Çevirilerin tartışılması ve uygun çevirilere karar verilmesi amacıyla online ortamda araştırmacı ve tercümanlarla toplantı düzenlenmiştir. Tercümanların en uygun olan çeviriye karar verirken birbirlerinden etkilenmelerini önleyebilmek için maddelerin kimler tarafından çevrildiği belirtilmemiş, çevrilen ölçek maddeleri tercümanlarla tek tek tartışılmış ve her bir madde için en uygun TİD cümlelerine karar verilerek, çevirilerin sentezi oluşturulmuş ve ABTÖ-A Formu Özgün Dilden TİD'e Yapılan Çevirilerin (İleri Çeviri) Sentezi Tablosu (Ek-5) hazırlanmıştır.

Uzman Paneli Aşaması. Uzman paneli, ölçeğin kaynak dildeki versiyonu ile hedef dile tercüme edilmiş versiyonunda yer alan kelime, cümle, kavram ve ifadelerin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olup olmadığını tespit etmek, çeviride yapılan eksiklik ve çelişkileri belirleyerek düzeltmek amacıyla oluşturulan çalışma grubu şeklinde tanımlanmaktadır (Borsa vd, 2012; Jesus ve Valente, 2016; WHO, 2017; Çapık vd., 2018). Panelde yer alan uzmanlardan, hedef dil ile kaynak dil, ölçeğin geliştirildiği kültür ile uyarlaması yapılan kültür, ölçeğin muhtevası ve ölçek uyarlama yöntemleri hakkında bilgi sahibi olmaları beklenmektedir (Çapık vd., 2018). WHO (2017) tarafından, her iki dili bilen editör tarafından panelinin toplanması, panelde tercümana, sağlık uzmanına ve ölçek geliştirme ve uyarlama deneyimine sahip uzmana yer verilmesi ve Borsa ve arkadaşları (2012) tarafından panelde yer alan uzmanlara ölçeğin özgün hali, hedef dile yapılmış çeviri, çeviri aşamaları açıklayan önsöz ve ölçeğin puanlama bilgilerini içeren doküman gönderilmesi önerilmektedir.

Belirtilen öneriler ışığında, anne-baba tutumları konusunda uzman bir akademisyen, ölçek geliştirme ve uyarlama deneyimine sahip bir akademisyen, TİD tercümanlığı ve Sağır kültürü ile ilgili deneyim sahibi ve Türk İşaret Dili Bilim Onay

Kurulu (TİDBO) üyesi bir öğretmen ve araştırmacı tarafından uzman paneli grubu oluşturulmuştur (Ek 6). Araştırmacı tarafından ölçeğin özgün hali ile hedef dile yapılmış çeviri transkripsiyonunu içeren doküman ile ölçeğin Google Form üzerinde video formatı ile hazırlanmış TİD taslak versiyonu iki uzmana E-posta yoluyla gönderilmiş ve bir uzmana da bilgisayar üzerinde gösterilmiştir.

Her ne kadar WHO (2017) tarafından, uzman panelinin bir editör tarafından toplanması önerilse de, uzmanların farklı illerde yaşamalarından kaynaklı olarak fiziksel olarak bir araya gelememeleri, çalışma takvimlerinin uyuşmamasından kaynaklı olarak ta online olarak bir araya gelememeleri nedeni ile, araştırmacının anne baba tutumları konusunda ihtisas sahibi akademisyen ve TİD uzmanı TİDBO üyesi öğretmen ile telefon mail yoluyla, ölçek ve uyarlama deneyimine sahip uzman ile yüz yüze görüşmesi yoluyla çeviriye ilişkin anlamsal, deyimsel, deneyimsel ve kavramsal eşdeğerlilik bağlamında inceleme, değerlendirme yapılmış ve uzmanların görüşleri not alınarak ABTÖ-A Formu Uzman Paneli Raporu (Ek 7) hazırlanmıştır.

Uzmanların, ABTÖ-A Formunun TİD versiyonundaki 7, 8, 9, 11, 12,13, 26, 32, 33, 36 ve 38. Maddelerin formun özgün versiyonundaki maddelerle anlamsal, bağlamsal ve kavramsal olarak eşdeğer olmadığı, yeniden çevrilmesi gerektiği yönündeki görüşleri dikkate alınarak, belirtilen maddeler çevirmenler tarafından yeniden tercüme edilmiştir. Yeniden çevirisi yapılan maddelere ilişkin yapılan çeviri doküman ve videoları panel uzmanlarına gönderilerek uzmanların onayı alınmıştır.

Geri Çeviri Aşaması. İleri çeviri ve uzman paneli aşamalarından sonra oluşturulmuş ölçeğin orjinal formu ile eşdeğerliğinin incelenebilmesi amacıyla geri çeviri süreci yürütülmüştür. Bu süreçte ölçeğin kaynak dili olan Türkçe ve Türk kültürü ile ölçeğin hedef dili olan TİD ve Sağır kültürü hakkında bilgisi olan, anadil olarak Türkçeyi kullanan, her iki dili de akıcı şekilde konuşan/işaretleyen ölçek ile ilgili daha önceden bilgisi bulunmayan ve birbirinden bağımsız çalışan (Erkut, 2010; Jesus ve Valente, 2016; WHO, 2017; Çapık vd., 2018), Milli Eğitim Bakanlığına bağlı İşitme Engelliler/Sağır İlgili İlk/Ortaokullarında uzun yıllar çalışmış, TİD ile ilgili sözlük yazımı, program yazımı, ders materyali yazımı, mahalli ve merkezi kurslarda

eğitim görevi, mahkemelerde bilirkişilik görevi vb. faaliyetlerin yürütülmesinde görev almış iki tercüman belirlenmiştir (Ek 8).

Beaton vd, (2007) ve WHO (2017)'nin belirttiği gibi tercümanlardan, içeriği birebir tercüme yerine, anlamsal, kavramsal ve kültürel eşdeğerliliğe dikkat ederek çevirmeleri istenmiş ve kendilerine ölçeğin hedef dildeki ve kaynak dildeki kelime ve cümlelerinin yüzde yüz aynı olmasının gerekmediği ifade edilmiştir. Çevirinin TİD transkripsiyonunu, transkripsiyonun Türkçe cümlelere dönüştürülmüş halini, görüşlerini ve önerilerini yazabilmeleri için ABTÖ-A Formu TİD versiyonunun Türkçeye Geri eviri Tablosu e-posta yolu ile tercümanlara gönderilmiştir. Yapılan eviri içeriklerinin forma işlenmiş versiyonu E-posta yolu ile tercümanlar tarafından araştırmacıya gönderilmiştir.

Borsa ve arkadaşları (2012) tarafından ifade edilen ve uyarlama süreci işlem basamaklarından olan geri çevirinin sentezi sürecinde, her iki tercümanın çevirileri anlamsal, deyimsel, kavramsal, dilsel ve bağlamsal olarak değerlendirilmiş ve karşılaştırılmıştır. Çevirilerin tartişılması ve uygun çevirilere karar verilmesi amacıyla online ortamda araştırmacı ve tercümanlarla toplantı düzenlenmiştir. evrilen lek maddeleri tercümanlarla tek tek tartişılmış ve her bir madde için en uygun TİD transkripsiyon ve transkripsiyonun Türkçe cümlelerine karar verilerek, çevirilerin sentezi oluşturulmuş ve ABTÖ-A Formunun TİD'den Türkçeye Yapılan Geri evirilerin Sentezi Tablosu (Ek 9) hazırlanmıştır.

n Uygulama. n uygulama süreci (Erkuş, 2007; Borsa vd, 2012; WHO,2017; apık vd., 2018)'ın nerileri doğrultusunda ve aşağıda belirtilen şekilde araştırmacı tarafından yrtlmştir.

Çalışma grubuna ait verilerin toplanmasından önce, ileri eviri, uzman paneli ve geri eviri aşamalarında üzerinde çalışılan ölçeğin uygun hazırlanıp hazırlanmadığını ve atlanmış noktalarının bulunup bulunmadığını belirleyebilmek amacıyla pilot çalışma niteliğinde bir n uygulama yapılmaya karar verilmiştir. n uygulamada yer alan ve Tablo 3'te bazı kişisel bilgileri bulunan 10 kişilik örneklem grubu, hedef

grubun özelliklerini yansıtacak şekilde ve gönüllü olmak (Ek 10) koşuluyla Sağır anne-babalar arasından amaçlı olarak seçilerek belirlenmiştir.

Tablo 3. Ön Uygulama Grubuna Ait Bazı Kişisel Bilgelerin Yüzde ve Frekansları

Yaşı	Anne		Baba		Toplam	Yüzde
	N	%	N	%	N	%
25 yaş ve altı	1	10	-	-	1	10
26-30 yaş	1	10	-	-	1	10
31-35 yaş	2	20	2	20	4	40
36-40 yaş	-	-	2	20	2	20
41-45 yaş	-	-	-	-	-	-
46 yaş ve üzeri	-	-	2	20	2	20
Öğrenim Durumu						
İlkokul	-	-	1	10	1	10
Ortaokul	2	20	3	30	5	50
Lise	2	20	2	20	4	40
Üniversite	-	-	-	-	-	-
Meslek Durumu						
İşsiz	1	10	-	-	1	10
İşçi	2	20	3	30	5	50
Memur	1	10	3	30	4	40
Çocuk Sayısı						
Tek çocuk	4	40	2	20	6	60
İki çocuk	-	-	4	40	4	40
Üç çocuk	-	-	-	-	-	-
Dört ve üzeri	-	-	-	-	-	-
Gelir Düzeyi						
Düşük	2	20	1	10	3	30
Orta	2	20	4	40	6	60
Yüksek	-	-	1	10	1	10
Aile Yapısı						
Tek ebeveynli aile	1	10	-	-	1	10
Çekirdek aile	2	20	5	50	7	70
Geniş aile	1	10	1	10	2	20
İkametgah Durumu						
Kastamonu	4	40	6	60	10	100

Ön uygulama yapılmadan önce, görüşme içeriğinin kayıt altına alınabilmesi ve sürecin hızlandırılabilmesi için (Ek 11) form düzenlenmiş, görüşme sürecinde yer verilecek başlıklar ile birlikte, bireylere yöneltilecek sorular hazırlanmış ve görüşmenin yeri, zamanı belirlenerek amaçlı olarak seçilmiş Sağır anne babalara haber verilmiştir.

Ön uygulama, 13/07/2019 Cumartesi günü saat 19:30-22:00 saatleri arasında Kastamonu Rehberlik ve Araştırma Merkezi Salonunda Sağır anne babaların katılımı

ile gerçekleştirilmiştir. Odak grup görüşme sürecinin başında araştırmacı tarafından katılımcılara görüşmenin usulü, yürütülmekte olan çalışmanın amacı, içeriği, çeviri basamaklarında yapılan işlemler, ABTÖ-A Formu, ölçeğin TİD versiyonu ve hazırlanan ölçek maddelerinin puanlama şekli ile ilgili ayrıntılı olarak bilgi verilmiştir.

Görüşme esnasında, ABTÖ-A Formunun TİD versiyonundaki video formatlı maddeler sırası ile izlettirilmiş ve her bir madde için ayrı ayrı olmak kaydı ile bütün katılımcılara;

1. İzlediğiniz madde içeriğini anlaşılır buldunuz mu? Cevabınız “Hayır” ise sizce bu maddeyi kendi sözcük ve cümlelerinizle nasıl ifade edebilirsiniz?

1. Maddeyi ilk izlediğinizde zihninizde neler canlandı?

2. Bu maddeye ilişkin hangi seçeneği işaretlediniz, neden?

3. İzlediğiniz madde içeriğinde Sağır kültürüne uygun olmadığını düşündüğünüz ya da sizi rahatsız eden ifadeler var mı? Cevabınız evet ise bu ifadelerin yerine siz hangi sözcük ve cümleleri kullanırdınız?

Soruları yöneltmiş ve katılımcılardan gelen yanıt, görüş ve öneriler araştırmacı tarafından (Ek 11) forma kayıt edilmiştir. Görüşme sonrasında, araştırmacı tarafından tutulan kayıtların çözümlenmesi yapılmış ve sentez haline getirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda ABTÖ-A Formunun TİD’ çevirisi yapılmış versiyonunun pilot uygulamaya katılmış Sağır anne babalar tarafından anlaşılır olduğu ve veri toplamak için uygun olduğu saptanmıştır.

Ölçeğin Son Hali. Uyarlama aşamaları tamamlandıktan ve son kez panel uzmanlarının görüşleri alındıktan sonra, araştırmacı tarafından ABTÖ-A Formunun TİD versiyonunun son hali oluşturulmuştur (Ek 12). Ölçeğin tanıtılması ve doldurulması ile ilgili açıklama ifadeleri, kişisel bilgi soruları ve ölçek maddeleri, annesi, babası, eşi ve kendisi Sağır olan bir model tarafından işaretlenerek video

formatına dönüştürülmüştür. Videolar dijital ortama yüklenmiş, Google Form uygulamasına dönüştürülmüş (Ek 13) ve hedef kitle için hazır hale getirilmiştir. (https://docs.google.com/forms/d/1zsTN7pY6YX3GyUVe9YgK2LDsyEMVi4wp9U14i2Nx8Ig/viewform?chromeless=1&edit_requested=true)

4.2. Kapsam Geçerliği

Kapsam geçerliği analizinde, geliştirilen ya da uyarlaması yapılan ölçeklerin, ölçümü yapılmak istenen durum, olgu veya yapılar için uygun olup olmadığı, ilgili alanların öğelerini kapsayıp kapsamadığı belirlenmektedir. Kapsam geçerliliğinin tespit edilmesinde 1983 yılında Waltz ve Bausell tarafından geliştirilen kapsam geçerlilik indeksi “The Content Validity Index (CVI)” kullanılmaktadır (Esin, 2014; Sakınmaz, 2019). Kapsam geçerliğinin belirlenmesinde, uzman görüşü yöntemi en etkili yöntemlerden biri olarak değerlendirilmektedir. (Aksayan ve Gözüm, 2002; Esin, 2014; Sakınmaz, 2019). Kapsam geçerliliğinin saptanması için en az 3, en fazla 20 uzmanının görüşlerinin alınması önerilmektedir (Esin, 2014; Çapık vd., 2018). Uzmanlardan ölçek maddelerini değerlendirmeleri ve görüşlerini 4'lü Likert tipi derecelendirme ölçeği (1=Uygun değil, 2=Maddenin uygun şekilde getirilmesi gerekir, 3=Uygun ancak küçük değişiklik gerekir, 4=Çok uygun) üzerinde belirtmeleri beklenmektedir (Çapık vd., 2018). Kapsam geçerliliğinin saptanabilmesi için, her madde için 3 veya 4 puan ile değerlendirilmiş yanıtların uyum yüzdesinin 0,80 ve üzerinde olması beklenmektedir (Esin, 2014) .

Tablo 4. Uzmanların ABTÖ A Formu TİD versiyonunu Maddelerine İlişkin Değerlendirmeleri

Madde No	Uygun değil (1 puan)	Maddenin uygun şekilde getirilmesi gerekir (2 puan)	Uygun, ancak küçük değişiklik gerekir (3 puan)	Çok uygun (4 puan)	Toplam Uzman Sayısı
1. Madde	-	-	2	3	5
2. Madde	-	-	1	4	5
3. Madde	-	-	-	5	5
4. Madde	-	-	1	4	5
5. Madde	-	-	-	5	5
6. Madde	-	-	1	4	5
7. Madde	-	-	1	4	5
8. Madde	-	-	-	5	5
9. Madde	-	-	2	3	5
10. Madde	-	-	1	4	5
11. Madde	-	-	-	5	5
12. Madde	-	-	-	5	5
13. Madde	-	1	-	4	5
14. Madde	-	-	-	5	5
15. Madde	-	-	-	5	5
16. Madde	-	-	-	5	5
17. Madde	-	-	-	5	5
18. Madde	-	-	1	4	5
19. Madde	-	-	-	5	5
20. Madde	-	-	-	5	5
21. Madde	-	-	-	5	5
22. Madde	-	-	1	4	5
23. Madde	-	-	-	5	5
24. Madde	-	-	1	4	5
25. Madde	-	-	-	5	5
26. Madde	-	-	-	5	5
27. Madde	-	-	-	5	5
28. Madde	-	-	1	4	5
29. Madde	-	-	-	5	5
30. Madde	-	-	-	5	5
31. Madde	-	-	-	5	5
32. Madde	-	-	-	5	5
33. Madde	-	1	-	4	5
34. Madde	-	-	-	5	5
35. Madde	-	-	-	5	5
36. Madde	-	-	-	5	5
37. Madde	-	-	-	5	5
38. Madde	-	-	-	5	5

Yukarıda ifade edilen öneri ve görüşler doğrultusunda bu çalışmanın kapsam geçerliliğinin saptanabilmesi için anne baba tutumları konusunda ihtisas sahibi bir uzman, TİD konusunda deneyim sahibi 3 uzman ve Sağır bireylere Türkçe öğretimi konusunda deneyim sahibi 1 uzman olmak üzere toplam 5 uzmandan görüş

istenmiştir (Ek-14). Uzmanların görüşleri doğrultusunda, ölçek maddelerinde gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

KGO, -1 (mutlak red) ile +1 (mutlak kabul) arasında bir değere sahiptir. Katılımcıların tamamı ölçekteki herhangi bir maddeyi “Uygun” olarak derecelendirirse o maddenin KGO değeri 1 olur. Ancak hata payı veya şans eseri olabilme göz önüne alınarak bu değer 0,99 kabul edilmiştir. Bu durumda katılımcıların yarısından fazlası ölçekteki herhangi bir maddeyi “Uygun” olarak derecelendirirse KGO 0 ile 0,99 arası bir değer alacaktır. KGO eşitliğine göre; uzmanların yarısı ölçekteki maddeye ilişkin “Uygun” şeklinde görüş bildirdiklerinde KGO=0, yarısından fazlası “Uygun” şeklinde görüş bildirmiş ise KGO >0 ve uzmanların yarısından azı “Uygun” şeklinde görüş bildirirse ise KGO küçük 0 olacaktır. Eğer KGO oranı 0 (sıfır) veya negatif (sıfırdan küçük) değer alıyorsa bu şekilde bir değere sahip maddenin kapsam geçerliliği yoktur. Dolayısıyla ölçekteki bu maddeler doğrudan elenir (Ayre ve Scally 2014; Lawshe, 1975). Uzman görüşleri doğrultusunda ABTÖ-A TİD Versiyonunun Kapsam Geçerliliği İndeksi hazırlanmış ve indekse Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tablo 5. ABTÖ-A TİD Versiyonunun Kapsam Geçerliliği İndeksi (n=5)

Madde No	NU*	N**	KGO***	KGİ****	Karar
1. Madde	5	5	1	1	Kabul
2. Madde	5	5	1	1	Kabul
3. Madde	5	5	1	1	Kabul
4. Madde	5	5	1	1	Kabul
5. Madde	5	5	1	1	Kabul
6. Madde	5	5	1	1	Kabul
7. Madde	5	5	1	1	Kabul
8. Madde	5	5	1	1	Kabul
9. Madde	5	5	1	1	Kabul
10. Madde	5	5	1	1	Kabul
11. Madde	5	5	1	1	Kabul
12. Madde	5	5	1	1	Kabul
13. Madde	4	5	0,6	0,80	Kabul
14. Madde	5	5	1	1	Kabul
15. Madde	5	5	1	1	Kabul
16. Madde	5	5	1	1	Kabul
17. Madde	5	5	1	1	Kabul
18. Madde	5	5	1	1	Kabul
19. Madde	5	5	1	1	Kabul
20. Madde	5	5	1	1	Kabul
21. Madde	5	5	1	1	Kabul
22. Madde	5	5	1	1	Kabul
23. Madde	5	5	1	1	Kabul
24. Madde	5	5	1	1	Kabul
25. Madde	5	5	1	1	Kabul
26. Madde	5	5	1	1	Kabul
27. Madde	5	5	1	1	Kabul
28. Madde	5	5	1	1	Kabul
29. Madde	5	5	1	1	Kabul
30. Madde	5	5	1	1	Kabul
31. Madde	5	5	1	1	Kabul
32. Madde	5	5	1	1	Kabul
33. Madde	4	5	0,6	0,80	Kabul
34. Madde	5	5	1	1	Kabul
35. Madde	5	5	1	1	Kabul
36. Madde	5	5	1	1	Kabul
37. Madde	5	5	1	1	Kabul
38. Madde	5	5	1	1	Kabul

*Maddelere dair “Uygun” veya “Çok uygun” diyen uzman sayısı

**Toplam uzman sayısı

***Kapsam geçerlilik oranı

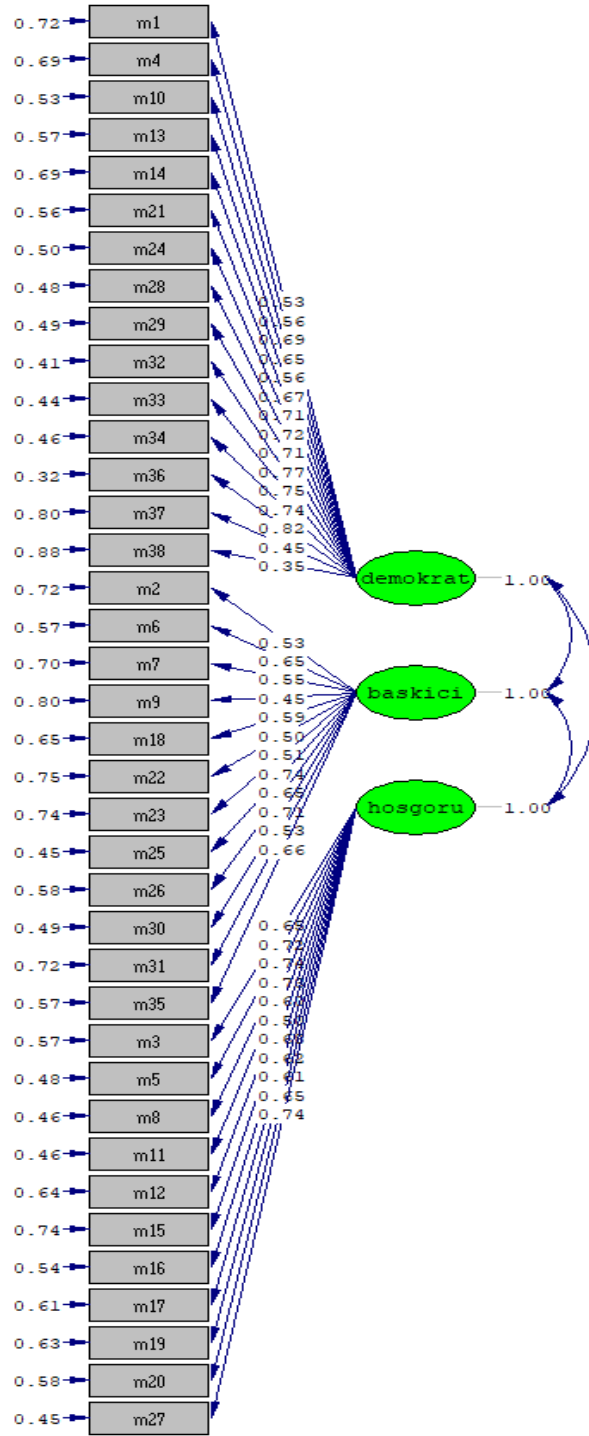
****Kapsam geçerlilik indeksi

Tablo 5’te, maddelerin kapsam geçerlilik indeksi 0,80-1 arasında olduğu görüldüğünden veri toplama öncesinde atılan madde olmamıştır. Bu çalışmada kapsam uygunluğu açısından ise ölçek içerik indeksi 0.98 olarak hesaplanmış, bu sonuca göre uzmanların ölçek maddeleri ile ilgili olarak görüş birliğinde oldukları

saptanmıştır. Uzmanlar arası görüş birliğinin sağlanması, ölçeğin bütününe ve her bir maddesinin ölçülmek istenen yapıyı değerlendirdiği, yani içerik geçerliğinin sağlandığı anlamına geldiği düşünülerek (Çapık vd, 2018), madde çıkarmadan çalışmaya devam edilmesine karar verilmiştir.

4.3. Yapı Geçerliği

Ölçeğin yapı geçerliğinin belirlenmesinde Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. Ölçeğin üç boyutuna ait 38 maddelik yapısının doğrulanıp doğrulanmadığını değerlendirmek amacıyla DFA uygulanmıştır. Path Diyagramı Şekil 24'te görülmektedir.

Şekil 25. Path Diagramı

Şekil 24'te görüldüğü gibi, uyum indeksleri $\chi^2=2138.99$, $X^2/sd= 3.23$, $RMSEA=0.076$, $CFI=0.94$, $IFI=0.94$, $NNFI=0,93$ ve $NFI=0,91$ olarak bulunmuştur. Bu ölçeğin faktöryel yapısını gösteren modelin gözlenen değişkenleriyle faktörleri arasındaki ilişkiyi gösteren katsayılar incelendiğinde, tüm katsayıların yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. DFA ile hesaplanan uyum istatistikleri dikkate

alındığında, ölçeğin daha önce belirlenen yapısının toplanan verilerle genel olarak uyum sağladığına karar verilmiştir.

Birinci düzey DFA bulgularına göre, istatistiksel olarak anlamlı olmayan t değerine sahip maddeler incelenmiş ve sonuçlar Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Ölçeğe Ait Regresyon ve t Değerleri

Maddeler	Regresyon Değerleri	t Değerleri	Maddeler	Regresyon Değerleri	t Değerleri
m1	0.49	8.91	m18	0.65	10.14
m4	0.51	9.47	m22	0.62	8.18
m10	0.67	12.36	m23	0.56	8.47
m13	0.58	11.50	m25	0.68	13.54
m14	0.58	9.45	m26	0.69	11.31
m21	0.58	11.81	m30	0.65	12.85
m24	0.66	12.80	m31	0.60	8.82
m28	0.68	13.12	m35	0.66	11.50
m29	0.59	12.94	m3	0.89	11.35
m32	0.62	14.33	m5	0.98	12.90
m33	0.72	13.82	m8	0.92	13.34
m34	0.67	13.54	m11	0.98	13.24
m36	0.77	15.94	m12	0.85	10.09
m37	0.56	7.33	m15	0.57	8.28
m38	0.41	5.54	m16	0.77	11.98
m2	0.54	8.78	m17	0.69	10.67
m6	0.63	11.43	m19	0.66	10.43
m7	0.56	9.15	m20	0.82	11.15
m9	0.58	7.36	m27	0.87	13.43

Tablo 6 incelendiğinde, elde edilen regresyon katsayılarının ve t değerlerinin anlamlı olduğu ($t > 1,92$) ve modelin doğrulandığı belirlenmiştir. Anlamlı olmayan değerine sahip hiçbir maddeye rastlanmamış, tüm maddeler ölçekteki yerini korumuştur.

4.6. Güvenirlik Çalışması

Ölçeğin güvenirlüğünün belirlenmesinde iç tutarlılık katsayısı olan Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı hesaplanmıştır. Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı Demokratik Tutum alt boyutu için 0,91, Baskıcı ve Otoriter Tutum alt boyutu için 0,86 ve Aşırı Hoşgörülü Tutum alt boyutu için 0,89 olduğu belirlenmiştir. Tezbaşaran (1997), likert tipi bir ölçekte yeterli sayılabilecek bir güvenirlik katsayısının olabildiğince 1'e yakın olması gerektiğini ifade etmektedir. Bu sonuçlara göre araştırma için kullanılan ölçme aracının güvenirlüğünün yüksek düzeyde olduğu söylenebilmektedir.

5. TARTIŞMA

Geliştirilen ya da uyarlanan bir ölçme aracının geçerli olduğunu söyleyebilmek için, ölçülen yapıların özelliklerine uygun olması, bu yapıları başka değişkenlerle karıştırmadan doğru ölçmesi ve geçerlik katsayısının kabul edilebilir ranjlarda olması gerekmektedir. Bununla birlikte, geçerlik verileri ile güvenilirlik verilerinin birlikte değerlendirilmesi ve yorumlanması gerekmektedir (Şencan, 2005; Ercan ve Kan, 2004; Gezen, 2013; Özyürek 2017). Bu bölümde ABTÖ A Formunun TİD'e uyarlanmasına yönelik elde edilen bulgular geçerlilik ve güvenilirlik bulgularına ilişkin sonuçlar tartışılmıştır.

Ölçme aracı geliştirme ve uyarlama sürecinde kapsam geçerliği, kriter geçerliliği, geçerlik, kestirimsel geçerlilik, uyum geçerliliği, yapı geçerliliği ve görünüş geçerliliği gibi geçerlilik türleri sık kullanılmaktadır (Ercan ve Kan, 2004; Alpar, 2014; Esin, 2014). Bu çalışmada öncelikli olarak dilsel uyarlama süreci işletilmiştir. Dilsel uyarlama sürecinde, ileri çeviri, uzman paneli, geri çeviri, pilot uygulama ve ölçeğin son halini oluşturma basamaklarından oluşan WHO (2017)'nin ölçek uyarlama prosedürü izlenmiştir. Dilsel geçerliliği sağlandıktan ölçeğin TİD versiyonunun ölçülmek istenen yapıyı ölçmede ne derece işlevsel olduğunu, amaca ne derece hizmet ettiğini belirleyebilmek ve ölçülmek istenen anne-baba tutumlarının temel bileşenlerini içerip içermediğini tespit edebilmek için kapsam geçerliliği saptaması yapılmıştır (Esin, 2014). Kapsam geçerliliğinin belirlenebilmesi için en etkili yöntemlerden biri olan uzman görüşü yöntemi bu çalışmada kullanılmıştır (Aksayan ve Gözüm, 2002). Kapsam geçerliliğinin saptanmasında nesnel sonuçlar elde edilebilmesi için uzman sayısının 5 ile 40 kişi arasında olması önerilmektedir (Lawshe, 1975; Veneziano ve Hooper, 1997; Ayre ve Scally, 2014; Yeşilyurt ve Çapraz, 2018). Bu çalışmada, anne baba tutumları, ölçek geliştirme/uyarlama ve TİD alanında deneyimi olan toplam 5 uzman tercih edilmiştir. Uzman görüşleri ile değerlendirilen ölçek içerik analizinde; kapsam geçerlilik oranının (KGO) $0 < KGO < 1$ olması yani ölçekteki bir maddenin kabul edilebilmesi için 0-1 arasında orana,

kapsam geçerlilik indeksinin ise 0.80 ve üzerinde bir orana sahip olması beklenmektedir (Lawshe, 1975; Polit ve Beck, 2006; Esin, 2014; Ayre ve Scally 2014; Yeşilyurt ve Çapraz, 2018).). Bu çalışmada. 13 ile 33. Maddeler KGO=0,6, KGI=0,8, diğer maddelerin KGO=1, KGI=1 oranları ile uzmanlar tarafından değerlendirilmiştir. Bu sonuçlara göre uzmanların ölçek maddeleri ile ilgili olarak görüş birliğine vardıkları belirlenmiştir. Ölçeğin bütün maddelerinin anne-aba tutumları ile ilgili ölçülmek istenen yapıyı değerlendirmede içerik geçerliğine sahip olduğu tespit edilmiştir.

Yapı geçerliliği, geliştirilen ya da uyarlanan ölçme aracının amaçlananı ne derecede doğru ölçtüğünü, bu aracın kullanımı ile elde edilen puanların ne anlama geldiğini, ne ile ilintili olduğunu açıklamaya yarayan analiz sürecidir (Özgül, 1994; Oğuz, 2012). Yapı geçerliğini değerlendirme yöntemleri içinde genellikle faktör analizi, benzer ölçek geçerliği, yapısal eşitlik modellemesi gibi yöntemler kullanımda öne çıkmaktadır (Karakoç ve Dönmez, 2014). Faktör analizi, katılımcıların, geliştirilmekte ya da uyarlanmakta olan ölçek maddelerine yönelik verdikleri yanıtların belli düzene sahip olup olmadığını tespit edebilmek için kullanılan bir tekniktir (Tavşancıl, 2002, Karakoç ve Dönmez, 2014). Ölçek geliştirme ve uyarlama süreçlerinde genelde ölçülmesi hedeflenen yapıya ilişkin boyut belirlemek amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ile hazırlanmış maddelerin belirlenen faktörler/boyutlar ile ne ölçüde temsil edildiğini tespit edebilmek amacıyla da Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmaktadır (Evcil ve Aylar, 2017).

ABTÖ'nün özgün versiyonunda ölçeğin yapı geçerliliğini analiz etmek amacıyla AFA kullanılmıştır. Ölçeğin faktör analizi için uygunluğunu belirleyebilmek için KMO ve Bartlett Küresellik testi uygulanmış ve KMO testi sonucu .87, Bartlett küresellik testi sonucu da ($p<0,01$) bulunarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Yapılan AFA sonucunda ölçek üç faktörlü bulunmuştur. Bu faktörler, Demokratik Tutum (15 madde), Baskıcı ve Otoriter Tutum (12 madde) ve Aşırı Hoşgörülü Tutum (11 Madde) olarak isimlendirilmiştir. Bu faktörler, ölçeğe ilişkin toplam varyansın %35,08'ini açıklamaktadır. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçek geçerliliğinin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür (Özyürek, 2017). Ölçeğin özgün versiyondaki

bütün boyut ve maddelerin aynı kalması yani yeni bir boyut/faktör geliştirilmemesi nedeni ile ölçeğin özgün versiyonunun analizinde kullanılan AFA bu çalışmada kullanılmamıştır. Bunun yerine, yapı geçerliliği, uyarlanan ölçme aracı ile bu aracın kullanımından üç boyutuna ait 38 maddelik yapısının doğrulanıp doğrulanmadığını değerlendirmek amacıyla DFA uygulanmıştır.

Birinci düzey DFA bulgularına göre istatistiksel olarak anlamlı olmayan t değerine sahip maddeler incelenmiştir. Yapılan incelemeye göre anlamlı olmayan değerine sahip hiçbir maddeye rastlanmamıştır. Bu nedenle tüm maddeler ölçekteki yerini korumuştur. DFA uyum indeksleri $\chi^2=2138.99$, $X^2/sd= 3.23$, $RMSEA=0.076$, $CFI=0.94$, $IFI=0.94$, $NNFI=0.93$ ve $NFI=0.91$ olarak bulunmuştur. Bu ölçeğin faktöryel yapısını gösteren modelin gözlenen değişkenleriyle faktörleri arasındaki ilişkiyi gösteren katsayılar incelendiğinde, tüm katsayıların yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. DFA ile hesaplanan uyum istatistikleri dikkate alındığında, ölçeğin daha önce belirlenen yapısının toplanan verilerle genel olarak uyum sağladığına karar verilmiştir.

Güvenirlilik katsayılarının hesaplanmasında test tekrar test yöntemi, eşdeğer formlar yöntemi, iç tutarlılık yöntemi, puanlama tutarlılığı yöntemleri kullanılmaktadır (Karakoç ve Dönmez, 2014). Ölçeğin özgün formunda, test tekrar test yöntemi, bir iç tutarlılık yöntemi olan Cronbach Alpha güvenirlilik katsayısı ve iki yarım test güvenirliliği yöntemlerinden yararlanılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda ABTÖ 1. Faktörüne (Demokratik Tutum) ait alpha değerinin 0,87, 2. Faktörüne (Baskıcı ve Otoriter Tutum) ait Alpha değerinin 0,77 ve 3. Faktörüne (Aşırı Hoşgörülü Tutum) ait Alpha değerinin 0,72 olarak bulunduğu, ölçeğin test-tekrar test korelasyonları 1.Faktör için 0,82, 2.Faktör için 0,70 ve 3.Faktör için 0,77 olarak belirlenmiş ve ABTÖ ilk ve son %27'lik grupların her üç boyutta da madde ortalama puanları bakımından gruplar arasında ($p<0,01$) şeklinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu veriler ışığında ABTÖ güvenirliliğinin yüksek düzeyde olduğu ifade edilmiştir (Özyürek, 2017).

Bu çalışmada, ölçeğin Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayısı Demokratik Tutum alt boyutu için .91, Baskıcı ve Otoriter Tutum alt boyutu için .86 ve Aşırı Hoşgörülü

Tutum alt boyutu için .89 olarak belirlenmiştir. Tezbaşaran (1997), likert tipi bir ölçekte yeterli sayılabilecek bir güvenilirlik katsayısının olabildiğince 1'e yakın olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu sonuçlara göre araştırma için kullanılan ölçme aracının ölçüm güvenilirliğinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Anne Babaların Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği A Formunun Türk İşaret Diline uyarlanması çalışmasının geçerlik ve güvenirliğini değerlendirmek için yapılan analizler sonucunda;

- Ölçeğin geçerlik analizinde kullanılan Doğrulayıcı Faktör Analizi sonuçlarına göre ölçeğin faktöryel yapısını gösteren modelin gözlenen değişkenleriyle faktörleri arasındaki ilişkiyi gösteren katsayılar incelendiğinde, tüm katsayıların yüksek düzeyde olduğu görülmüş ve geçerliğinin sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır.
- Ölçeğin güvenirliğinin belirlenmesinde kullanılan Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayısı Demokratik Tutum alt boyutu için .91, Baskıcı ve Otoriter Tutum alt boyutu için .86 ve Aşırı Hoşgörülü Tutum alt boyutu için .89 olarak belirlenmiş ve ölçme aracının ölçüm güvenirliğinin yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- ABTÖ-A Formu TİD'e uyarlanması geçerlik ve güvenirlik çalışmalarından elde edilen bulgulara göre ölçeğin Sağır anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarını tespit edebilmek amacıyla kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

6.2. Öneriler

Çalışma bulguları ve alan yazın ışığında araştırmacılara yönelik aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

- Bu çalışmada, okul öncesi 5-6 yaş grubu çocuğu olan Sağır anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının belirlenmesi amacıyla bir ölçek uyarlama

çalışması yapılmıştır. Farklı yaşlarda çocuğu olan Sağır anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının belirlemeye yönelik ölçek uyarlama veya geliştirme çalışmaları da yapılabilir. Bu çalışmada kullanılan ölçeğin, farklı yaşlarda çocuğu olan Sağır anne-babalar için de geçerli ve güvenilir olup olmadığı incelenebilir.

- Sağır anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemeye yönelik bu ölçek kullanılarak öğrenim durumu, meslek, sosyo-ekonomik düzey vb. farklı değişkenlerin etkisini inceleyen veya Sağır anne-baba tutumlarıyla çocuklara ilişkin farklı değişkenler arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalar yapılabilir.
- Yalnızca Sağır anne-babalar değil görme veya bedensel yetersizlik gibi farklı özel gereksinimlilik türüne sahip anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının belirlenmesine yönelik ölçek uyarlama veya geliştirme çalışmaları yapılabilir.
- Sadece çocuk gelişimi ve eğitimi alanında değil tıp, psikoloji, eğitim vb. uzmanlık alanlarında da Sağır bireylere yönelik ölçek uyarlama veya geliştirme çalışmaları yapılabilir.

Anne-babalarla ilgili pek çok çalışma olmasına rağmen farklı özel gereksinimlilik türlerine sahip anne-babalara yönelik çalışmaların kısıtlı sayıda olduğu, geçerlik ve güvenilirliği yapılmış ölçme araçlarının da yeterli olmadığı görülmektedir. Ölçek geliştirme sürecinde, araştırmacıların özel gereksinimli aileleri de dikkate alarak çalışmaları yönlendirmeleri ve böylece alana ciddi katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

7. KAYNAKLAR

- Acar, S.B. (2015). Ön Ergenlerde Öfke Ve Öfke İfade Tarzlarının Yordayıcısı Olarak Anne Baba Tutumu Ve Örselenme Yaşantılarının İncelenmesi. İstanbul: Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. İrem Anlı).
- Abazoğlu, İ., Yıldırım, O. ve Yıldızhan, Y. (2015). Okul öncesi öğretmenliğine ilişkin genel bakış. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 412-423.
- Açan, A. Z., (2001). A Study on Sign Languages and Turkish Sign Language. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İngiliz Dilbilimi Anabilim Dalı (Danışman: Prof. Dr. Nalan Büyükkantarcıoğlu).
- Açan, A. Z. (2007) A Linguistic Analysis On Basic Sentence Types İn Turkish Sign Language (TİD) with Reference to Non-Manual Activity. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İngiliz Dilbilimi Anabilim Dalı (Danışman: Prof. Dr. Güray König).
- Açan A. Z. (2013). Sign languages and aspects of Turkish Sign Language. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 30(1), 73-96.
- Acar, S. B. (2015). Ön Ergenlerde Öfke Ve Öfke İfade Tarzlarının Yordayıcısı Olarak Anne Baba Tutumu Ve Örselenme Yaşantılarının İncelenmesi. İstanbul: Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. İrem Anlı).
- Aksayan, S. ve Gözüm, S. (2002). Kültürlerarası ölçek uyarlaması için rehber I: Ölçek uyarlama aşamaları ve dil uyarlaması. *Hemşirelik Araştırma Dergisi*, 4(1), 9-14.
- Alagözü, N. (2016). Eğitimsel dilbilim kapsamında küçük ölçekli dilbilim ve dil öğretimi: kavramları ve katkıları: *Ahmet Yesevi Üniversitesi Sosyal Bilimler Türkbilig Dergisi*. 32, 181-208.
- Alpar, R. (2014). *Spor Sağlık ve Eğitim Bilimlerinden Örneklerle Uygulamalı İstatistik ve Geçerlik-Güvenirlik*, Ankara: Detay.
- Arabacı, B.B. (2018). Sağır Ebeveynlerin İşiten Çocuklarının Ebeveynleriyle Geçirdikleri Yaşantıları Hakkındaki Görüşleri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. Yıldız Uzuner).
- Arık, E. (2013a). Current Directions İn Turkish Sign Language research. *Cambridge Scholars Publishing*, 1-10.
- Arık, E. (2013b). Türk İşaret Dili'nde sınıflandırıcılar üzerine bir çalışma: *Ahmet Yesevi Üniversitesi Sosyal Bilimler Bilig Dergisi*, Güz (67), 1-24.
- Arık, E. Makaroğlu, B. ve Dikyuva, H. (2016), İşaret Dilleri ve Sözlükler, *I. ve II. Uluslararası Sözlükbilimi Sempozyumu*. 1-11.
- Artan, İ. ve Say Bayhan, P. (2009). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*, 1. baskı, İstanbul: Morpa.
- Aslan, B. İ. (2017). Çocuk Gelişimi ve Spor İlişkisinin Fiziksel Çevre ve Mekan Algısı Üzerinden İrdelenmesi: Örnek Bir Hareket Merkezi Modeli. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, Doktora Tez (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Saadet Aytıs).
- Aslan Demir, S. (2016). Sessizliğin Dili: Türk İşaret Dili'ne dair gözlemler (ss. 141 – 156). E. Arık, (Der.), *Ellerle konuşmak: Türk İşaret Dili Araştırmaları*. İstanbul: Koç Üniversitesi.
- Aslan, Ş., Yalçın, H., Sarp, N. ve Akarçay Ulutaş, D. (2018). Anne-baba davranışlarının ve sosyal çevrelerinin liderlere etkileri. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 91-138.
- Aydın, A. (2000). *Gelisim ve Öğrenme Psikolojisi*, 2. baskı, İstanbul: Alfa.
- Ayre, C. ve Scally A. J. (2014). Critical values for Lawshe's content validity ratio: revisiting the original methods of calculation. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 47 (1), 79-86

- Aytaç, M. ve Öngen, B. (2012). Doğrulamalı faktör analizi ile yeni çevresel paradigma ölçeğinin yapı geçerliliğinin incelenmesi, *İstatistikçiler Dergisi* 5, 14-22.
- Ayyıldız, T. (2005). Zonguldak İl Merkezinde 0-6 Yaş Çocuğu Olan Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları. Zonguldak: Karaelmas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Doç. Dr. Ayşe Ocakçı; Yrd. Doç. Dr. Ferruh N. Ayoğlu).
- Balcı, B. (2018). Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne Baba Tutumunun Beden Algısı Üzerindeki Etkisinde Biriciklik Algısının Aracılık Rolü. İstanbul: Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. Ömer Faruk Şimşek).
- Başaran, E. (1966). *Eğitim Psikolojisi. Modern Eğitimin Psikolojik Temelleri*, 5. Baskı, Ankara: Gül.
- Battison, R. (2003). *Lexical borrowing in American Sign Language*. Maryland: Linstok Press.
- Baus, C., Gutierrez Sigut, E., Quer, J. ve Carreiras, M. (2008). Lexical access in Catalan Signed Language (LSC) production. *Elsevier Cognition*, 108 (3),856-65.
- Beaton, D., Bombardier, C., Guillemin, F. ve Ferraz, M. B. (2007). Recommendations for the Cross-Cultural Adaptation of the DASH and Quick DASH Outcome Measures. *Institute for Work and Health*, 1-45.
- Begde, Z. ve Özyürek, A. (2016). Öğretmen ve anne-baba tutumlarının okul öncesi dönem çocuklarının problem çözme becerilerine etkisi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 204-232.
- Biçkur, B. (2015). 18-25 Üniversite Sınavına Girecek Öğrencilerin Sınav Kaygısı, Benlik Saygısı ve Anne-Baba Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İstanbul:Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Alper Evrensel).
- Binbaşıoğlu, C. (1995). *Eğitim Psikolojisi*, 9. Baskı, Ankara: Yargıcı.
- Bukatko D. ve Daehler M.W. (2004). *Child Development: A Thematic Approach*, 5. Ed. Houghton Mifflin Company, Boston, MA.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. ve Kılıç Çakmak, E. (2018). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 25. Baskı, Ankara:Pegem.
- Borsa, J. C., Damásio, B. F. ve Bandeira, D. R. (2012). CrossCultural adaptation and validation of psychological instruments: Some considerations. *Paidéia*, 22(53), 423-432.
- Brentari, D. (2005). Representing handshapes in sign languages using morphological templates. H. Leuninger & D. Happ (Der.), *Gebärdensprachen:Struktur, Erwerb, Verwendung (Linguistische Berichte Special)* 15,145-178.
- Brentari, D. ve Padden, C. (2001). Native and foreign vocabulary in American Sign Language: A lexicon with multiple origins (ss. 87-119). D. Brentari (Der.), *Foreign vocabulary in sign languages*, Mahwah, NJ:Lawrence Erlbaum Associates.
- Caspi, A., Harrington H.L., Milne, B., Amell W., Theodore R.F. ve Moffitt, T. E. (2003). Children's behavioral styles at age 3 are linked to their adult personality traits at age 26. *Journal of Personality*, 71 (4), 495-513.
- Cavkaytar, A. (2013). *Özel Eğitimde Aile Eğitimi ve Rehberliği*. Ankara: Vize.
- Connolly,I. ve O'Moore, M. (2003). Personality and family relations of children who bully. *Personality and Individual Differences*, 35 (3), 559- 567.
- Corina, D. (1993). To branch or not to branch: Underspecification in ASL hand shape contours (ss. 63-95). G. Coulter (Der.), *Current Issues in ASL Phonology*. New York: Academic Press.
- Crasborn, O. ve Der Kooji, E. (2006). Base joint configuration in Sign Language of the Netherlands: Phonetic variation and phonological specification. *Journal of Pragmatics*, 38, 1598-1614.

- Çakır, A. (2017). Anne Baba Tutumunun, Evlilikte Uyum ve Sorun Çözme Becerisine Etkisinin İncelenmesi. İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Doç. Dr. F. Işıl Bilican).
- Çapık, C., Gözüm, S. ve Aksayan, S. (2018). Kültürlerarası ölçek uyarlama aşamaları, dil ve kültür uyarlaması: güncellenmiş rehber, *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 26(3), 199-210.
- Çevikbaş Erdem, P. (2018). Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Adil Dünya İnançlarının Denetim Odağı ve Anne Baba Tutumu Açısından Gelişimsel Olarak İncelenmesi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, (Danışman: Prof. Dr. Pınar Bayhan).
- Demir, S. (2012). Çok kültürlü eğitimin Erciyes Üniversitesi öğretim elemanları için önem derecesi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(4), 1453-1475.
- Dervişoğlu, K. (2018). Erken Ergenlik Döneminde Algılanan Anne-Baba Tutumunun Benlik Saygısı ve Atılganlık Düzeyi İle İlişkisi. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Asil Özdoğru).
- Dilek, Ö. (2019). Orman Okulu Uygulamalarının Çocukların Gelişimine Yönelik Katkısının Değerlendirilmesi. Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Volkan Atasoy).
- Dikyuva, H. Makaroğlu, B. ve Arık, E. (2015). *Türk İşaret Dili Dil Bilgisi Kitabı*, Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Doğruyol, S. (2018). Algılanan Anne-Baba Tutumu ve Ebeveyne Bağlanma İle Akran İlişkileri Arasındaki İlişkide Benlik Saygısının Aracılık Rolü. Mersin: Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. Ünsal Yetim).
- Dokuzlu, E. (2016). 18-25 Yaş Arası Üniversite Öğrencilerinde Anne-Baba Tutumunun Kişinin Kaygı Düzeyleri ve Bağlanma Tipi İle İlişkisi. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Alptekin Çetin).
- Emmorey, K. (2007). The psycholinguistics of signed and spoken languages. *How Biology Affects Processing*, 43,703-722.
- Ercan, İ. ve Kan, İ. (2004). Ölçeklerde Güvenirlik ve Geçerlik. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30 (3), 211-216.
- Erkut, S. (2010). Developing multiple language versions of instruments for intercultural research. *Society for Research in Child Development*, 4 (1), 19-24.
- Erkuş, A. (2007). Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında karşılaşılan sorunlar. *Türk Psikoloji Bülteni*, 13(40), 17-25.
- Esin, M. N. (2014). Veri toplama yöntem ve araçları ve veri toplama araçlarının güvenilirlik ve geçerliği (ss.169-192). M. N. Esin (Ed.), *Hemşirelikte Araştırma: Süreç, Uygulama ve Kritik*. İstanbul: Nobel.
- Evcı, N. ve Aylar, F. (2017). Derleme: Ölçek geliştirme çalışmalarında doğrulayıcı faktör analizinin kullanımı. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 389-412.
- Fenlon, J., Schembri, A., Rentelis, R. Ve Cormier, K. (2013). Variation in handshape and orientation in British Sign Language: The case of the '1' hand configuration. *Language and Communication*, 33(1), 69-91.
- Filer, R. ve Filer P. (2000). Practical considerations for counselors working with hearing children of deaf parents. *Journal of Counseling and Development*, 78, 38-43.
- Folio M.R, Fewell R.F. (2000). *The Peabody Developmental Motor Scales*, 2. Ed. PRO-ED, Austin, TX.
- Frank, A. (2014). The identity development of the only hearing child in an all Deaf family. *JADARA*, 49 (1), 4-26.
- Gander, J. M. ve H. W. Gardiner (2004). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*, 5.baskı, (Çev. Bekir Onur), Ankara: İmge.
- Gander, M. J. ve Gandiner, H.W. (1993). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. Ankara: İmge.

- Gezen, G. (2013). Geçerlik (ss.172-207). Tavşancıl E. (Ed.), *Psikolojik Test ve Değerleme; Testlere ve Ölçemeye Giriş*. Ankara: Nobel.
- Girgin, C. (2003). *İşitme Engelli Çocukların Eğitimine Giriş*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Gözübüyük, N. (2015). Okul öncesi dönem çocuklarında davranış sorunlarının faktör analizi ve aşamalı kümeleme analizi sonuçlarının karşılaştırılması, *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 1(2), 65-71.
- Gürses, İ ve Kılavuz, M.A. (2011). Erikson'un Psiko-sosyal gelişim dönemleri teorisi açısından kuşaklararası din eğitimi ve iletişiminin önemi. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 20 (2), 153-166.
- Hambleton, R.K. ve Patsula, L. (1999). Increasing the validity of adapted tests: Myths to be avoided and guidelines for improving test adaptation practices. *Journal of Applied Testing Technology*, 1(1), 1-30.
- Haywood K.M, Getchell N. (2014). *Life Span Motor Development*. 6th Ed. Human Kinetics, Champaign, IL.
- İkiz, S. (2015). Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Fiziksel ve İlişkisel Saldırganlığın Ebeveyn Tutumları Açısından İncelenmesi, Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ayşe Öztürk Samur).
- İmer, K. Kocaman, A. ve Özsoy, A.S. (2011). *Dilbilim Sözlüğü*, 1.baskı, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- İşsever, S. ve Makaroğlu, B. (2016). Türk İşaret Dilinde ne-taşıma (ss. 275 – 296). E. Arık, (Der.), *Ellerle konuşmak: Türk İşaret Dili Araştırmaları*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Jesus, L. M. T., and Valente, A. R. (2016). Cross-cultural adaptation of health assessment instruments. Retrieved from [http://sweet.ua.pt/lmtj/lmtj/Jesus Valente 2016. Pdf](http://sweet.ua.pt/lmtj/lmtj/Jesus%20Valente%202016.Pdf)
- Karaca, M.F. ve Bayır, Ş. (2018). Türk İşaret Dili incelemesi: İletişim ve dilbilgisi. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 2(2), 35-58.
- Karaca, M. F. ve Görgünoğlu, S. (2016). Türkçe'den Türk işaret diline. *İleri Teknoloji Bilimleri Dergisi*, 5(1):15-27.
- Karakoç, F. Y. ve Dönmez, L. (2014). Ölçek geliştirme çalışmalarında temel ilkeler. *Tıp Eğitimi Dünyası Dergisi*, 40, 40-49.
- Kaya, A. (2010). İlköğretim Öğrencilerinin Anne-Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Kişilik Özelliklerine Göre Değişkenliğinin İncelenmesi, İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Cem Kirazoğlu).
- Kaya, A., Bozaslan, H. ve Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 208-225.
- Kemaloğlu, Y. K. (2016). Türkiye'de Sağırın görünürlüğü ve toplumsal ve eğitimsel sorunlar üzerine demografik bir inceleme (ss. 51 – 86). E. Arık, (Der.), *Ellerle konuşmak: Türk İşaret Dili Araştırmaları*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Kemaloğlu, P. Y. (2016). Sağır ve ilgili paradigmalara biyolojik, politik ve sosyo-kültürel inşası (ss. 51 – 86). E. Arık, (Der.), *Ellerle konuşmak: Türk İşaret Dili Araştırmaları*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Kıray, P. (2018). Çocukluk Çağı Travmaları, Algılanan Sosyal Destek Ve Algılanan Anne Baba Tutumunun Psikolojik Sağlık İle Arasındaki İlişki. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Emel sarı Gökten).
- Kimter, N.(2015). İlgili–seven anne-baba tutumları ile din ve dindarlık arasındaki ilişki üzerine. *Dini Araştırmalar Dergisi*, 18 (46), 9-44.
- Kol, S. (2011). Erken çocuklukta bilişsel gelişim ve dil gelişimi. *Sakarya üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 1-21.

- Kubuş, O. (2008). An Analysis Of Turkish Si H. Gn Language (TID) Phonology and Morphology. Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. Cem Bozşahin).
- Kubuş, O. ve Hohenberger, A. (2011). The phonetics and phonology of TİD (Turkish Sign Language) bimanual alphabet (ss.43-63). R. Channon and H. van der Hulst (Der.), *Formational units in sign languages*, Berlin: Walter de Gruyter.
- Kurul Akşahin, D. (2017). Çocuklukta Başlayan Obsesif Kompulsif Belirtilerin Anne Baba Tutumu, Mükemmeliyetçilik ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Erzincan: Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mustafa Akın).
- Küçükkaragöz, H. (2000). Bilissel gelişim ve dil gelişimi (ss.84-121). Yesilyaprak, B. (Ed.), *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi* içinde, Ankara: Pegem.
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel psychology*, 28(4), 563-575.
- Leeson, L. ve Saeed, J.I. (1988). *Irish Sign Language:A Cognitive Linguistic Account*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Levinger, M. ve Orlev, L. (2008). What deaf parents “hear”. *The Journal Of International Social Research*, 1(4), 413-430.
- Makaroğlu, B. ve Dikyuva, H. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türk İşaret Dili (A1-A2 Düzeyi) Öğrenci Kitabı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Makaroğlu, P. (2016). Türk İşaret Dilin’nde soru tümcelerinin görünümü (ss. 233–252). E. Arık, (Der.), *Ellerle konuşmak: Türk İşaret Dili Araştırmaları*. İstanbul: Koç Üniversitesi.
- Güngör, C., Bağrıaçık, T., Demirdöğen, İ., Günaydın, A. ve Karahani V. (2015). *Türk işaret Dili Sözlüğü*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Mercan, C. (2018). Ahşap Oyuncakların Çocuk Gelişiminde Yeri ve Ahşap Oyuncaklar İçin Tasarım Önerileri. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Ağaçşileri Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. İlker Usta).
- Moroe, N.F. ve Andrade, V. (2018). Hearing children of Deaf parents: Gender and birth order in the delegation of the interpreter role in culturally Deaf families. *African Journal of Disability*, 7(0), 365-375.
- Nas, M. (2018). Çocukluk Dönemi Gelişimi ve Din Eğitimi. İzmir: Katip Çelebi Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Doç. Dr. Mehmet Bahçekapılı).
- Nilsson, J., Gardulf, A. ve Lepp, M. (2016). Process of translation and adaptation of the Nurse Professional Competence (NPC) Scale. *Journal of Nursing Education and Practice*, 6(1), 100– 103.
- Oğuz, K. (2012), İlköğretim Okullarında Aile Katılımı: Ölçek Uyarlaması. Kastamonu: Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. E. Nihal Lindberg).
- Oğuz, N. (2016). Genç Yetişkinlerde Anne Baba Tutumu, Anksiyete ve Benlik Saygısı İlişkisi. İstanbul Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Oğuz Tan).
- Oğuz, F. ve Öğretir Özçelik, A.D. (2018). Ergenlerde algılanan anne baba tutumu ile madde bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (58), 535-543.
- Oktay, G. (2016). Algılanan Anne Baba Tutumu İle Bağlanma Biçimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Alper Evrensel).
- Öncül, N., Eliçin, Ö., Acar, Ç., Bozkurt, S. S. ve Kutlu, M. (2014). *Özel Eğitimde Uygulamalı Aile Eğitimi*. Ankara: Vize.
- Özgülven, İ. E. (1994). *Psikolojik Testler*. Ankara: Yeni Doğuş.

- Özkan, İ. (2014). Ergenlerde Anne-Baba Tutumları ile Öznel İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Tuğba Sarı)
- Özkul, A. (2016). Türk İşaret Dilinde araç bildiren isim ve fiil çiftlerine birimbilimsel bir bakış (ss. 211-231). *Ellerle Konuşmak: Türk İşaret Dili Araştırmaları*. E. Arık, (Der.), *Ellerle konuşmak: Türk İşaret Dili Araştırmaları*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Özyürek, A. (2004). Kırsal Bölge ve Şehir Merkezinde Yaşayan 5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Fatma Tezel Şahin).
- Özyürek, M. (2010). *Engellilere Yönelik Tutumların Değiştirilmesi*, Ankara: Kök.
- Özyürek, A. (2017). Okul öncesi çocuğa sahip anne-babalara yönelik “Çocuk yetiştirmeye ilişkin anne-baba görüşleri ölçeği” ve “Anne-baba tutum ölçeği” geliştirme çalışması. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 26-38.
- Özyürek, A. (2018). Anne-baba çocuk yetiştirme tutumları ve üç farklı ölçek geliştirme çalışması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22 (2), 659-676.
- Özyürek, A., Begde, Z., Özkan, İ. ve Yavuz, N. F. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin bakış açısına göre ailedeki yaşlı bireylerin ebeveyn tutumları ve çocuk davranışları üzerindeki etkisi, *VII.Ulusal Yaşlılık Kongresi*, 273-278. 23-25 Mayıs, Karabük.
- Özyürek, A. ve Tezel Şahin, F.(2016).Anne baba olmak ve anne babaların çocuk yetiştirme tutumları, (Ed: Güler Yıldız, T.) , *Anne Baba Eğitimi* (Dördüncü Baskı) içinde, ss. 41-57. Ankara: Pegem.
- Padden, C. A. ve Gunsauls, C. (2003). How the alphabet came to be used in a sign language. *Sign Language Studies*, 4(1), 10-33.
- Pfau, R. ve Quer, J. (2010). *Nonmanuals: Their grammatical and prosodic roles. Sign languages*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Phadtare, L., Kushalnagar, R.S. ve Cahill, N.D. (2012). Detecting hand-palm orientation and hand shapes for sign language gesture recognition using 3D images. *Western New York Image Processing Workshop*, 9,9.
- Polat, H. ve Genç, G.A. (2012). Türkiye Ulusal yenidoğan işitme taraması programı:tarihçesi ve prensipleri. *Türkiye Klinikleri J.E.N.T.-Special Topics*. 5(2),11-4.
- Polit, D. F. ve Beck, C. T. (2006). The content validity index: Are you sure you know what's being reported? Critique and recommendations. *Research in Nursing and amp; Health*, 29(5), 489-497.
- Rathus S. A. (2008). *Childhood and Adolescence: Voyages in Development*, 3. Ed. Thomson Wadsworth, Belmont, CA.
- Rienzi, B. M. (1990). Influence and adaptability in families with deaf parents and hearing children. *American Annals of the Deaf*, 135 (5), 402-408.
- Sak, R., Şahin Sak, T. İ., Atlı, S. ve Şahin, K. B. (2015). Okul öncesi dönem: anne baba tutumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 972-991.
- Sakınmaz, E. (2019). Çocuklar İçin İstismar Bilgi Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması, Geçerlik ve Güvenirliği. Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Dr. Öğr. Ü. Ayşe Meydanlıoğlu).
- Sandler, W. ve Lillo-Martin, D. (2006). *Sign Language And Linguistic Universals*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sandler, W. (2009). Symbiotic symbolization by hand and mouth in sign language. *HHS Author Manuscripts Author manuscript*, (174), 241–275.
- Santrock, W. J. (2017). *Yaşam Boyu Gelişim*. 13. Basımdan (Çev. G.Yüksel) Ankara:Nobel.
- Selçuk, K. (2019). Oyunun Çocuk Gelişimi Üzerindeki Önemi ve Açık Parkların Tasarım Kriterleri Bakımından İncelenmesi. Adana: Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Doç.Dr. Serpil Çerçi).

- Seven, Y. ve Göl-Güven, M. (2016). Bir dil iki dünya: Sağır anne babanın işiten çocuğu olmak (ss.389- 410). E. Arık, (Der.), *Ellerle konuşmak: Türk İşaret Dili Araştırmaları*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Sevinç, A. M., (2006). Grammatical Relations and Word Order in Turkish Sign Language (TİD). Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Enformatik Enstitüsü Bilişsel Bilimler Bölümü (Danışman: Doc., Dr. H. Cem Bozşahin).
- Seydoğulları, S. Ü. (2008). Demokratik ve Otoriter Ana Baba Tutumlarının Lisede Öğrenim Gören Öğrencilerin Ahlaki Yargı Yeteneğine Etkisi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman:Yrd. Doç. Dr. Mustafa Koç).
- Schembri, A. ve Johnston, T. (2007). Sociolinguistic variation in fingerspelling in Australian Sign Language: A pilot study. *Sign Language Studies*, 7(3), 319-347.
- Singleton, J. ve Tittle M. (2000). Deaf parents and their hearing children. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*,5 (3), 221- 236.
- Boyes Braem, P. ve Sutton-Spence, R.L. (2001). *The Hands Are The Head of The Mouth. The Mouth as Articulator in Sign Languages*. Hamburg: Signum Press.
- Sutton-Spence, R. (2006). Fingerspelling(ss. 468- 473). K. Brown (Der.), *The Encyclopedia Of Language And Linguistics* (2nd ed.). Oxford: Elsevier.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- Şanlı, D. ve Öztürk, C. (2015). Çocuk yetiştirme tutumları ve tutumlar üzerine kültürün etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8 (4), 240-246.
- Şencan, H. (2005). Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik, 1.baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Taşçı, S. S. (2012). Phonological And Morphological Aspects Of Lexicalized Fingerspelling in Turkish Sign Language (TİD). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, (Danışman:Prof. Dr. Aslı GÖKSEL).
- Taşçı, S. S.(2016). TİD el alfabesinin sözlükselleşmesi ve biçimlenişsel yapılandırması: el değişimi ve benzeşme olguları (ss. 183 – 210). E. Arık, (Der.), *Ellerle konuşmak: Türk İşaret Dili araştırmaları*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Taştepe, T. (2018). Otizmlili Çocuğu Olan Annelerde Anksiyete Düzeylerinin Tükenmişlik ile İlişkisi. İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hakan Kardeş).
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- T.C. Resmi Gazete. Engelliler Hakkında Kanun. 7 Temmuz 2005. Sayı: 5378, Ankara: Başbakanlık.
- Tezbaşaran, A. (1997). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kulavuzu*. 2. baskı, Türk Psikologlar Derneği Yayını, Ankara.
- Tiyek, R., Eryiğit, B. H. ve Baş, E (2016). Engellilerin erişilebilirlik sorunu ve tse standartları çerçevesinde bir araştırma. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari ilimler Dergisi*, 12.225-261.
- Vermeerbergen, M., Leeson, L. ve Crasborn, O. (2007). A string of sequentially organised issues. (ss.1-25) *Simultaneity in signed languages Form and Fonction*. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins.
- Taşçı, S. S.(2016). TİD el alfabesinin sözlükselleşmesi ve biçimlenişsel yapılandırması: el değişimi ve benzeşme olguları (ss. 183 – 210). E. Arık, (Der.), *Ellerle konuşmak: Türk İşaret Dili araştırmaları*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Yavuzer, H. (1999). *Çocuk Psikolojisi* 18.baskı, İstanbul: Remzi.
- Yavuzer, H. (2008). *Eğitim ve Gelişim Özellikleriyle Okul Çağı Çocukları*, İstanbul: Remzi.
- Yavuzer, H. (2017). *Ana-Baba Okulu*. İstanbul: Remzi.
- Yeşilyaprak, B. (2008). *Eğitim Psikolojisi*, 20.baskı, Ankara: Pegem.

- Yeşilyurt, S. ve Çapraz, C. (2018). Ölçek geliştirme çalışmalarında kullanılan kapsam geçerliği için bir yol haritası. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 251-264.
- Yıldırım, S. (2018). Ergenlerin Öznel İyi Oluş ve Anne Baba Tutumları ile Akıllı Telefon Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Doç. Dr. Tuncay Aras).
- Waltz, C. F. ve Bausell, R. B. (1981). *Nursing research: design, statistics and computer analysis*. Philadelphia: F.A. Davis Co.
- Witcraft, B. L. (2001). Attachment patterns between hearing children and deaf primary caregivers. Illinois: Eastern Illinois University Specialist Degree in School Psychology Yüksek Lisans Tezi (Thesis Directör: Dr. Linda Leal).
- World Health Organization (WHO) (2017). Process of translation and adaptation of instruments. Retrieved from http://www.who.int/substance_abuse/research_tools/translation/en/.
- Veneziano L. ve Hooper J. (1997). A method for quantifying content validity of health-related questionnaires. *American Journal of Health Behavior*, 21 (1), 67-70.
- Zastrrow, C. Karen, K. ve Krist, A. (2014). *İnsan Davranışları ve Sosyal Çevre*, Ankara: Nika.
- Zeshan, U. (2003). Aspects of Türk İşaret Dili. *Sign Language and Linguistics*, 6(1), 43-75.
- Zeshan, U. (2004). Hand, head and face: negative constructions in sign languages. *Linguistic Typology*, 8(1), 1-58.
- <http://www.dilbilimi.net/sesbilimi.html>. Erişim tarihi: 24.07.2019.
- <http://www.gunceltid.net>. Erişim tarihi: 24.07.2019.
- https://docs.google.com/forms/d/1zsTN7pY6YX3GyUVe9YgK2LDsyEMVi4wp9U14i2Nx8Iq/viewform?chromeless=1&edit_requested=true.

8.EKLER

EK 1. Etik Kurul İzni

T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Sayı : 78977401-050.02.04-E.38253
Konu : Etik Kurul Kararları

20/09/2019

Sayın Prof. Dr. Arzu ÖZYÜREK

İlgi : a) 09/09/2019 tarihli ve E.35459 sayılı yazı.
b) 09/09/2019 tarihli ve E.35451 sayılı yazı.

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nda alınan 18/09/2019 tarih ve 2019/14-5 sayılı karar yazımız ekinde sunulmuştur.

Gereğini rica ederim.

e-İmza
Prof. Dr. Fatih BAYRAM
Kurul Başkanı

Ek: doc04643920190919111425 (1 sayfa)

T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL ve BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU
KARARLARI

TOPLANTI TARİHİ : 18.09.2019
TOPLANTI NO : 2019/14

Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu toplanmış ve aşağıdaki kararı almıştır.

Karar 5:

02/09/2019 tarihli Prof. Dr. Arzu ÖZYÖREK'in Etik Kurul form ve ekleri görüşüldü.

Karabük Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Arzu ÖZYÖREK'in danışmanlığında yürütülen "Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin Türk İşaret Dili'ne Uyarlanması" konulu çalışma kapsamında uygulanmak üzere ekte sunulan çalışmasının etik kurallara uygunluğu oy birliği ile kabul edilmiştir.

ASLI GİBİDİR

Prof. Dr. Fahri BAYRAM
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurul Başkanı

EK 2. Kişisel Bilgi Formu

ANNE BABA ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ÖLÇEĞİ (ABTO)-A FORMUNUN TÜRK İŞARET DİLİNE UYARLAMA ÇALIŞMASI				
KİŞİSEL BİLGİ SORU FORMU				
SIRA	VIDEO ADI	TÜRKÇE VERSİYONU	TİD TRANSKRİPSİYONUNUN TÜRKÇE VERSİYONU	TİD TRANSKRİPSİYON VERSİYONU
1.	Kişisel Bilgi Sorusu(KBS)-1	<i>Cinsiyetiniz</i> ○ Bay ○ Bayan	Siz kadın mısınız, erkek mi? Seçenekleri inceleyip, uygun olanı işaretleyiniz. ○ Kadın ○ Erkek	SEN ERKEK KIZ NE?GÖRE 1. KIZ (KADIN) 2. ERKEK KENDİ UYGUN İŞARETLEMELİK
3.	KBS-2	<i>Yaşınız</i> 1- 25 yaş ve altı () 2- 26-30 yaş () 3- 31- 35 yaş () 4- 36-40 yaş () 5- 41-45 () 6- 46 yaş ve üzeri ()	Kaç yaşındasınız? Seçenekleri inceleyip, uygun olanı işaretleyiniz. ○ 25 yaş ve altı ○ 26-30 yaş ○ 31- 35 yaş ○ 36-40 yaş ○ 41-45 ○ 46 yaş ve üzeri	SENİN YAŞ KAÇ? GÖRE SEÇENEKLER BAKMAK KENDİ (İÇİN) BU SEÇENEK EKLEMELİK İŞARETLEMELİK ○ 25 YAŞ VE ALTI ○ 26-30 YAŞ ○ 31- 35 YAŞ ○ 36-40 YAŞ ○ 41-45 ○ 46 YAŞ VE ÜZERİ
4.	KBS-3	<i>Öğrenim durumunuz</i> 1- İlkokul () 2- Ortaokul () 3- Lise () 4- Ön lisans () 5- Lisans () 6- Lisansüstü (YL-doktora) ()	Sizin mezuniyet durumunuz nedir? Seçenekleri inceleyip, uygun olanı işaretleyiniz. ○ İlkokul ○ Ortaokul ○ Lise ○ Ön lisans ○ Lisans ○ Yüksek Lisans ○ Doktora	SEN EĞİTİM MEZUN NE İLKOKUL ORTAOKUL LİSE İKİ YIL ÜNİVERSİTE DÖRT YIL ÜNİVERSİTE YÜKSEK (LİSANS) DOKTOR YÜKSEK NE(HANGİ) MEZUN OLMAK GÖRE SEÇENEKLER İŞARETLEMELİK
5.	KBS-4	<i>Mesleğiniz</i> 1- Çalışmıyor () 2- Serbest (Esnaf vb.) () 3- İşçi () 4- Memur () 5- Öğretmen, doktor vb. profesyonel meslek ()	Mesleğiniz nedir? Seçenekleri inceleyip, uygun olanı işaretleyiniz. ○ Çalışmıyor ○ Serbest (Esnaf vb.) ○ İşçi ○ Memur ○ Öğretmen, doktor vb.	SEN İŞ MESLEK NE? GÖRE 1. İŞSİZ/EV HANIMI 2. İŞÇİ 3. AÇIK KENDİ İŞLETMEK (ESNAF) 4. MEMUR, 5. ÖĞRETMEN, DOKTOR, AVUKAT GİBİ HERTÜRLÜ PROFESYONEL MESLEK

			profesyonel meslek	SEÇENEKLER BAKMAK (UYGUN BULMAK) İŞARETLEMEK
6.	KBS-5	Çocuk sayınız 1- Tek çocuk () 2- İki çocuk () 3- Üç çocuk () 4- Dört çocuk () 5- Beş çocuk ve daha fazla ()	Sizin kaç çocuğunuz var? Seçenekleri inceleyip, uygun olanı işaretleyiniz. o Tek çocuk o İki çocuk o Üç çocuk o Dört çocuk o Beş çocuk ve daha fazla	SENİN ÇOCUK ÇOCUK KAÇ ? GÖRE 1. BİR ÇOCUK 2. İKİ ÇOCUK 3. ÜÇ ÇOCUK 4. DÖRT ÇOCUK 5. BEŞ ÇOCUK VE FAZLA SEÇENEKLER BAKMAK (UYGUN BULMAK) İŞARETLEMEK
7.	KBS-6	Aile yapınız 1- Anne baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile () 2- Anne baba çocuklar ve aile büyüklerinden oluşan geniş aile () 3- Anne çocuk veya baba çocuktan oluşan tek ebeveynli aile ()	Ailenizde kimler yaşıyor? Seçenekleri inceleyip, uygun olanı işaretleyiniz. o Eşim, çocuğum/ çocuklarım ile beraber yaşıyorum. o Eşim, çocuğum/ çocuklarım, annem, babam, dedem, ninem ile hep beraber yaşıyorum. o Eşimden ayrıldım, çocuğum/çocuklarım ile beraber yaşıyorum.	AİLE (İÇİNDE) KİM KİM BERABER YAŞAMAK NE 1. EŞ ÇOCUK BERABER YAŞAMA 2. 2.EŞ ÇOCUK ANNE, BABA DEDE NİNE AKRABA HEP BERABER YAŞAMAK 3. BEN BOŞANMAK ÇOCUK BERABER TEK YAŞAMAK SEÇENEKLER BAKMAK (UYGUN BULMAK) İŞARETLEMEK
8.	KBS-7	Size göre gelir düzeyiniz 1- Düşük () 2- Orta () 3- Yüksek ()	Sizin gelir düzeyiniz nasıl? Seçenekleri inceleyip, uygun olanı işaretleyiniz. 1- Düşük (az) () 2- Orta (normal) () 3- Yüksek (fazla) ()	SENİN MAAŞ AZ NORMAL İYİ FAZLA NE(NASIL)? SEÇENEKLER BAKMAK (UYGUN BULMAK) İŞARETLEMEK
9.	KBS-8	Yaşadığınız İl	Sen hangi ilde yaşıyorsun? Seçenekleri inceleyip, uygun olanı işaretleyiniz.	SEN MEMLEKET NEREDE YAŞAMAK GÖRE SEÇENEKLER BAKMAK (UYGUN BULMAK) İŞARETLEMEK

EK 3. Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği

Doç. Dr. Arzu Özyürek (Karabük Üniversitesi)

ANNE BABA ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ÖLÇEĞİ (ABTÖ)-A Formu (Okul Öncesi Çocuğa Sahip Anne-Babalar için)

Sayın Anne Baba,

Aşağıda anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarına ilişkin ifadeler yer almaktadır. Sizde bu ifadelere katılma düzeyinizi "Tamamen katılıyorum", "Katılıyorum", "Kısmen katılıyorum", "Katılmıyorum" ve "Hiç katılmıyorum" şıklarından birini işaretleyerek (X) belirtmeniz beklenmektedir. Katılımınız için teşekkür ederiz.

Maddeler	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
1. Çocuğumu, her durumda duygu ve düşüncesini ifade etmesi için desteklerim.	5	4	3	2	1
2. Çocuğum için koyduğum bir kuralı asla değiştirmem.					
3. Çocuğumu, istediği gibi davranmakta özgür bırakırım.					
4. Çocuğuma odasını toplama gibi yapabileceği bazı sorumluluklar veririm.					
5. Çocuğumun, rahatsız edici ve yanlış davranışlarını görmeyen gelirim.					
6. Çocuğumla ilgili konularda kontrolü her zaman elimde tutarım.					
7. Çocuğumu, toplumun istediği ideal insan olarak yetiştiririm.					
8. Çocuğuma, onu cezalandırılacağı söylesem de bu cezaları uygulamam.					
9. Çocuğumla ilgili kararları ben alırım.					
10. Çocuğuma duyduğum güveni ona belirtirim.					
11. Çocuğum için kurallar koysam da kurallara uymasını beklemem.					
12. Çocuğumu şumartırım.					
13. Çocuğuma kuralların nedenleri ile ilgili açıklamalar yaparım.					
14. Çocuğumu, yeni şeyler denemesi konusunda cesaretlendiririm.					
15. Çocuğumu yaptığı bir şeyden dolayı cezalandırdığımda, ondan özür dilerim.					
16. Çocuğum, yapmasını istediğim bir işi yapmadığında hoşgörü ile karşılarım.					
17. Çocuğum için, her zaman uyması gereken kurallar koymam.					
18. Çocuğumun söz dinlemesi için, daha resmi davranırım.					
19. Çocuğuma hiçbir konuda "hayır" demem.					
20. Çocuğumu disipline etmeye çalışmam.					
21. Çocuğumun bireysel özelliklerini ve mizacının farkında olarak ona saygı duyarım.					
22. Çocuğumdan, koyduğum kurallara sorgulamadan uymasını beklerim.					
23. Çocuğum üzerinden kontrolü eksik etmem.					
24. Çocuğum olumlu davranışlar sergilediğinde, onu överim.					
25. Çocuğumdan, taleplerimi yerine getirmesini beklerim.					
26. Çocuğumun sağlam ve güçlü bir karaktere sahip olması için yaptıklarını beğendiğimi hissettirmem.					

27. Farklı bir ortamda, çocuğumun kurallara uymamasını önemsemem.					
28. Çocuğumun ilgilendiren konularda, onun fikrini de alırım.					
29. Çocuğuma karşı duygularımı güzel sözlerle, sarılarak ve öperek gösteririm.					
30. Çocuğumun her an nerede ve ne yaptığını takip ederim.					
31. Çocuğumun, yanlış davranışlarını cezalandırırım.					
32. Çocuğum ile zaman geçirmek için özel planlamalar yaparım.					
33. Çocuğum ile göz teması kurar ve sözümü kesmeden dinlerim.					
34. Çocuğumun girişkenliğini ve yeteneklerini desteklerim.					
35. Hiçbir zaman çocuğumu yalnız bırakmam.					
36. Çocuğumun sorularını önemserim ve sabırla cevaplarım.					
37. Çocuğuma hiçbir zaman şiddet uygulamam.					
38. Çocuğum hata yaptığında, onu ayıplamam.					

Anketimiz bitmiştir. Sabrınız ve katılımınız için teşekkürler.

Ek 4. İleri Çeviri Tercüman Listesi

Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği -A Formunu İleri ve Geri Çevirenlerin Listesi

Türkçe'den Türk İşaret Diline Çeviri Yapan Uzmanların;

Adı-Soyadı	Ünvanı
Oya TANYERİ	Aile Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Türk İşaret Dili Tercümanı ve Akademisyen
Semih GÜNEŞ	Aile Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Türk İşaret Dili Tercümanı

Ek 5. İleri Çeviri Sentezi

ANNE BABA ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ÖLÇEĞİ (ABTÖ)-A FORMUNUN TÜRK İŞARET DİLİNE İLERİ ÇEVİRİ TABLOSU			
MADDE NO	ÖLÇEĞİN ÖZGÜN VERSİYONU	ÖLÇEĞİN TİD TRANSKRİPSİYONUNUN TÜRKÇE'YE DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ VERSİYONU	ÖLÇEĞİN TİD TRANSKRİPSİYON VERSİYONU
1. MADDE	<i>Çocuğumu, her durumda duygu ve düşüncesini ifade etmesi için desteklerim.</i>	Çocuğum üzgün olduğunda herhangi bir şey düşündüğünde ya da kafasına takıldığında, benden fikir istediğinde ona destek olurum	BEN ÇOCUK O ÜZÜLMEK MUTSUZ OLMAK FIKIR ÇEŞİT (BEN) SÖYLEMEK NE İSTEMEK OLMAK YARDIM DESTEK (BEN)
2. MADDE	<i>Çocuğum için koyduğum bir kuralı asla değiştirmem.</i>	Çocuğuma okulu, sosyal yaşantısı ya da herhangi bir konuda koyduğum kuralları asla değiştirmem.	O (BEN) ÇOCUK KURAL OKUL GEZMEK ZAMAN PROGRAM KOYMAK BİTMEK ÇOCUK O ZAMAN (İÇİN) DEĞİŞMEK BEN ASLA DEĞİŞMEK DEĞİL AYNI
3. MADDE	<i>Çocuğumu, istediği gibi davranmakta özgür bırakırım.</i>	Çocuğum şımarık, ukala, vurdumduymaz ya da saygılı sessiz bir tavırda gösterebilir. Ona davranışları konusunda ona asla müdahale etmem.	BEN ÇOCUK O UKALA SERSERİ TAKMAMAK VE YA SAYGI EFENDİ KİBAR KENDİ ÖZGÜR (BEN) BIRAKMAK
4. MADDE	<i>Çocuğuma odasını toplama gibi yapabileceği bazı sorumluluklar veririm.</i>	Çocuğum odasını düzeltir, elbiselerini, düzenler dağınık olduğunda ben asla yapmam ona sorumluluk veririm alışması için.	BEN ÇOCUK O ODA DEFTER (KİTAP) DIZMEK DIZMEK UYKU (PİJAMA) ELBİSE YERLEŞTİRMEK KARIŞMAK (DAĞINIK) BEN YAPMAK DEĞİL ÇOCUK O YAPMAK YERLEŞTİRMEK YERLEŞTİRMEK DÜZELTMEK DÜZELTMEK TEMİZ SORUMLULUK ALIŞMAK O.
5. MADDE	<i>Çocuğumun, rahatsız edici ve yanlış davranışlarını görmezden gelirim.</i>	Çocuğum yaramazlık yaptığında, inatçı, şımarık tavırlar sergilediğinde ona kulak asmam görmezden gelirim.	BEN ÇOCUK O YARAMAZ İNAT ETMEK UKALA SERSERİ (DAVRANMAK) YARAMAZLIK YAPMAK YARAMAZLIK YAPMAK O BEN SÖYLEMEK BEN KULAK ASMAMAK.
6. MADDE	<i>Çocuğumla ilgili konularda kontrolü her zaman elimde tutarım.</i>	Çocuğumla ilgili okul, eğlence spor gibi her türlü konuyu ben takip ederim.	BEN ÇOCUK O OKUL GİTMEK GELMEK GİTMEK GELMEK SPOR (YAPMAK) HASTA (OLMAK) SAĞLIKLI (OLMAK) ÇEŞİT ÇEŞİT HEPSİ İÇİN (BERABER) BEN BAKMAK TAKİP ETMEK TAKİP ETMEK HEP HEP

7. MADDE	<i>Çocuğumu, toplumun istediği ideal insan olarak yetiştiririm.</i>	Çocuğumu başarılı bir öğrenci, başarılı bir sporcu, saygılı bir insan olması için uğraşırım.	BEN ÇOCUK O OKUL SPOR (YAPMAK) ÇEŞİT (BEN) EĞİTMEK EĞİTMEK DÜZELTMEK DÜZELTMEK BAŞARILI OLMAK BAŞARILI OLMAK KAZANMAK EFENDİ (OLMAK) SAYGILI (OLMAK) BEN UĞRAŞMAK UĞRAŞMAK YAPMAK
8. MADDE	<i>Çocuğuma, onu cezalandırılacağını söylesem de bu cezaları uygulamam.</i>	Çocuğum herhangi bir şımarıklık yaptığıında onu cezalandıracağımı söylesem de sonrasında ceza vermem.	BEN ÇOCUK O YARAMAZLIK YAPMAK İNAT (ETMEK) BEN CEZA VERMEK KIZMAK ZAMAN BEN İÇİM OLMAMAK (RAHATSIZ OLMAK) NEYSE
9. MADDE	<i>Çocuğumla ilgili kararları ben alırım.</i>	Çocuğumla ilgili örneğin okul kaydı sportif bir faaliyet vs gibi durumlarda ben karar veririm.	BEN ÇOCUK O OKUL SPOR (YAPMAK) GEZMEK BAŞKA KAYIT OLMAK BAŞVURMAK BAŞVURMAK İSTEMEK HAYIR BEN KENDİM KARAR VERMEK
10. MADDE	<i>Çocuğuma duyduğum güveni ona belirtirim.</i>	Çocuğumun hedefleri, beklentileri konusunda onunla sohbet ederim ona şüphıyla yaklaşmam aksine ona güvendiğimi gösteririm.	BEN ÇOCUK O SPOR HEDEF İSTEMEK SOHBET ETMEK SOHBET ETMEK BEN O GÜVENMEK DEĞİL ŞÜPHE ETMEK DEĞİL BEN O GÜVENMEK AFERİN GİTMEK GİTMEK İSTEMEK GİTMEK GİTMEK.
11. MADDE	<i>Çocuğum için kurallar koysam da kurallara uymasını beklemem.</i>	Çocuğuma örneğin sabah erken kalkmak, öğlen mutlaka yemek yemek ya da akşam uyuyacağı saate göre çeşitli kurallar koyarım ve sonrasında onubilgilendiririm ancak onu takip etmem uyup uymamak onun kanaatindedir.	BEN ÇOCUK O KURAL SABAH ERKEN UYANMAK ÖĞLEN YEMEK YEMEK AKŞAM ERKEN UYUMAK GÖRE PROGRAM ÇEŞİT KOYMAK KOYMAK HAZIRLAMAK BİTİRMEK OĞLUM BEN BİLGİ VERMEK BİLMEK O YAPMAK
12. MADDE	<i>Çocuğumu şımartırım.</i>	Çocuğumu şımartırım.	BEN ÇOCUK O YARAMAZLIK YAPMAK ŞİMARMAK AYNI AYNI (OLMAK)
13. MADDE	<i>Çocuğuma kuralların nedenleri ile ilgili açıklamalar yaparım.</i>	Çocuğuma çeşitli kurallar koyduktan sonra bunlarla ilgili onu mutlaka bilgilendiririm.	BEN ÇOCUK O KURAL KOYMAK KOYMAK KESİN BİTMEK O KURAL NE NE BEN BİLGİ VERMEK BİLGİ VERMEK
14. MADDE	<i>Çocuğumu, yeni şeyler denemesi konusunda</i>	Çocuğumu farklı aktivitelere katılma konusunda teşvik eder onu	BEN ÇOCUK O SPOR GİTMEK BAŞKA BAŞKA GÖRMEK DEĞİL GÖRMEK DEĞİL İSTEMEK İYİ

	<i>cesaretlendiririm.</i>	cesaretlendiririm.	(BEN) SEVİNMEK TEŞVİK ETMEK TEŞVİK ETMEK GİTMEK GİTMEK
15. MADDE	<i>Çocuğumu yaptığı bir şeyden dolayı cezalandırdığımda, ondan özür dilerim.</i>	Çocuğuma kızıp ceza veririm ancak sonrasında ondan özür dilerim.	BEN ÇOCUK O (BEN) KIZMAK AZARLAMAK AZARLAMAK CEZA VERMEK SONRA BEN ÖZÜR DİLEMEK SÖYLEMEK HEP HEP
16. MADDE	<i>Çocuğum, yapmasını istediğim bir işi yapmadığında hoşgörüyü ile karşılarım.</i>	Çocuğumu okul, spor gibi herhangi bir konuda bir şeyler yapması için teşvik ederim ancak yapmak istemezse onu zorlamam hoş görüyü ile karşılarım.	BEN ÇOCUK O OKUL İÇİN SPOR GRAFİK SANAT ÇEŞİT İÇİNDE İYİ TEŞVİK TEŞVİK BAŞARILI OLMAK HAYAL ETMEK TEŞVİK TEŞVİK BEN ÇOCUK YAPMAK İSTEMEMEK ÇEKİLMEK BEN HEVES KIRILMAK NEYSE
17. MADDE	<i>Çocuğum için, her zaman uyması gereken kuralları koymam.</i>	Çocuğuma sürekli kuralları koyup ona uymasını beklemem.	BEN ÇOCUK O KURAL KOYMAK KOYMAK MECBUR HER GÜN DÜZENLİ GİTMEK GELMEK GİTMEK GELMEK BEN YAPMAK DEĞİL
18. MADDE	<i>Çocuğumun söz dinlemesi için, daha resmi davranırım.</i>	Çocuğumla sohbet ederken asla dalga geçmem beni dinlemesi için ciddiyetle konuşurum.	BEN ÇOCUK O SOHBET ETMEK SOHBET ETMEK ÇOCUK O (BEN) DİKKATLİ BAKMAK BEN EL İŞARET OYUN (OYALAMAK) ÜŞENMEK BEN (O) YAPMAK DEĞİL BEN CİDDİ İŞARET ÖZENMEK
19. MADDE	<i>Çocuğuma hiçbir konuda "hayır" demem.</i>	Çocuğum herhangi bir şey istediğinde ona hayır diyemem.	BEN ÇOCUK O İSTEMEK BİR ŞEY (BEN) SÖYLEMEK ŞÖYLEMEK BEN HAYIR DEMEK OLMAK DEĞİL OLMAK DEĞİL BIRAKMAK
20. MADDE	<i>Çocuğumu disipline etmeye çalışmam.</i>	Çocuğumu kızarak yada uyararak disipline etmeye çalışmam onu rahat bırakırım.	BEN ÇOCUK O UYARMAK DİSİPLİN YAPMAK KIZMAK BEN HİÇ, RAHAT BIRAKMAK
21. MADDE	<i>Çocuğumun bireysel özelliklerin ve mizacının farkında olarak ona saygı duyarım.</i>	Çocuğumun huylarını, karakteristik özelliklerini bilerek onu rahat bırakırım.	BEN ÇOCUK O HUY TİP AYNI, BEN GÖRMEK, RAHAT BIRAKMAK.

22. MADDE	<i>Çocuğumdan, koyduğum kurallara sorgulamadan uymasını beklerim.</i>	Çocuğuma koyduğum kuralları sorgulamasını istemem, onun aksatmadan uymasını isterim.	BEN ÇOCUK O ÖNCE PROGRAM KOYMAK KOYMAK BİTMEK ÇOCUK (O) GEREK YOK GEREK YOK BEN KABUL ETMEK DEĞİL MECBUR (PROGRAM) UYMAK
23. MADDE	<i>Çocuğum üzerinden kontrolü eksik etmem.</i>	Çocuğumu sürekli takip ederim.	BEN ÇOCUK O HER GÜN TAKİP ETMEK TAKİP ETMEK BIRAKMAK BEN İMKANSIZ
24. MADDE	<i>Çocuğum olumlu davranışlar sergilediğinde, onu överim.</i>	Çocuğum okulda, sporda, arkadaşları arasında serserilik yapmayıp olumlu davranışlar gösterdiğinde onu onaylarım ve överim.	BEN ÇOCUK O OKUL GITMEK GELMEK ARKADAŞ SPOR KAVGA ETMEK SERSERİLİK YAPMAK HİÇ EFENDİ SAYGI GÖRMEK İYİ (BEN) SEVİNMEK AFERİN POZİTİF TEŞVİK ETMEK TEŞVİK ETMEK
25. MADDE	<i>Çocuğumdan, taleplerini yerine getirmesini beklerim.</i>	Çocuğumdan herhangi bir şey yapmasını istediğimde hemen uygulamasını beklerim.	BEN ÇOCUK O BEN (O) SÖYLEMEK RİCA ETMEK BEN (O) YARDIM ETMEK İŞ PİS ETRAF TEMİZLEMEK OĞLUM BAŞ ÜSTÜNE KABUL ETMEK ÇALIŞMAK ÇALIŞMAK YAPMAK BEN O AYNI İSTEMEK
26. MADDE	<i>Çocuğumun sağlam ve güçlü bir karaktere sahip olması için yaptıklarını beğendiğimi hissettirmem.</i>	Çocuğum, okulda, sporda ya da katıldığı herhangi bir aktivitede bir başarı elde ettiğinde aşırı sevinç gösterileri yaparak onun şımarmasını, çevresini aşağılayıcı tavırlar göstermesini istemem, o nedenle beğenimi daha sakın bir şekilde gösteririm.	BEN ÇOCUK O OKUL SPOR ÇEŞİT KAZANMAK KAZANMAK KAZANMAK BAŞARMAK BAŞARMAK BEN GÖRMEK AFERİN AFERİN (DEMEK) İYİ SEVİNMEK SEVİNMEK ÇOCUK HAVALANMAK UKALA DAVRANMAK BEN HAYIR HAYIR (UYGUN DEĞİL) AFERİN AFERİN SIRTINI SIVAZLAMAK.
27. MADDE	<i>Farklı bir ortamda, çocuğumun kurallara uymamasını önemsemem.</i>	Çocuğuma evimizde koyduğum derli toplu düzenli olmak, şımarmamak vb. gibi kuralları dışarda yapmıyor olmasını önemsemem.	BEN ÇOCUK O EV İÇİN KURAL KOYMAK KOYMAK ELBİSE KATLAMAK KOYMAK DÜZENLİ OLMAK TOPLAMAK TOPLAMAK HEP HEP GÜZEL DIŞARI YER YER TOPLAMAK OLMAK DEĞİL ATMAK ATMAK (DAĞINIK OLMAK) ŞİMARIK OLMAK BEN GÖRMEK ÖNEMLİ DEĞİL

28. MADDE	<i>Çocuğumu ilgilendiren konularda, onun fikrini de alırım.</i>	Çocuğumu ilgilendiren örneğin odası ile ilgili ya da odasının rengi ile ilgili konularda onun fikrini alırım.	BEN ÇOCUK O ODA, ELBİSE, RENK ÇEŞİT (HANGİ) SEVMEK FİKİR SORMAK SORMAK
29. MADDE	<i>Çocuğuma karşı duygularımı güzel sözlerle, sarılarak ve öpererek gösteririm.</i>	Çocuğuma sarılırım, onunla ilgilenir, onu öperim (duygularımı ona gösteririm).	BEN ÇOCUK O BAKMAK İÇİM GELMEK SEVMEK ÖPMEK ÖPMEK SARILMAK
30. MADDE	<i>Çocuğumun her an nerede ve ne yaptığını takip ederim.</i>	Çocuğumun gün içinde neler yaptığını nereye gittiğini takip ederim.	BEN ÇOCUK O BİR GÜN (BOYUNCA) NEREYE GİTMEK BEN TAKİP ETMEK TAKİP ETMEK
31. MADDE	<i>Çocuğumun, yanlış davranışlarını cezalandırırım.</i>	Çocuğum yaramazlık yaptığında ya da bir hatası olduğunda ona ceza veririm.	BEN ÇOCUK O BİR GÜN (BOYUNCA) YARAMAZLIK YAPMAK YARAMAZLIK YAPMAK HATA YAPMAK HATA YAPMAK BEN CEZA VERMEK
32. MADDE	<i>Çocuğum ile zaman geçirmek için özel planlamalar yaparım.</i>	Zaman zaman çocuğumla özel zaman geçirir ona moral veririm, özel planlar yaparım.	BEN ÇOCUK O BİR GÜN (BOYUNCA) MORAL VERMEK PLAN YAPMAK
33. MADDE	<i>Çocuğum ile göz teması kurar ve sözünü kesmeden dinlerim.</i>	Çocuğumla sohbet ederken örneğin bana güntünü anlatırken onun gözlerine bakarım ve dikkatle dinlerim.	BEN ÇOCUK O (BEN) SOYLEMEK OKUL BİR GÜN (BOYUNCA) NE YAPMAK ANLATMAK ANLATMAK BEN GÖZ KAÇIRMAK YOK (DİKKAT) SEYRETMEK
34. MADDE	<i>Çocuğumun girişkenliğini ve yeteneklerini desteklerim.</i>	Çocuğumun yaptığı Örneğin bir resim çizdiğinde ya da farklı bir çalışma yapmak istediğinde sevdiğimi gösterir yardım eder ve onu desteklerim.	BEN ÇOCUK O RESİM ÇEŞİT BAŞARMAK BAŞARMAK (BEN) GÖRMEK İYİ SEVINMEK YARDIM ETMEK DESTEK VERMEK DESTEK VERMEK
35. MADDE	<i>Hiçbir zaman çocuğumu yalnız bırakmam.</i>	Çocuğumu yalnız bırakmam onun her zaman yanında olurum.	BEN ÇOCUK O TEK (GEZMEK) BEN BIRAKMAK DEĞİL BEN BERABER BERABER HEP HEP
36. MADDE	<i>Çocuğumun sorularını önemserim ve sabırla cevaplarım.</i>	Çocuğumun sorduğu her soruyu takip eder ona cevap veririm.	BEN ÇOCUK O BİR ŞEY FİKİR (BEN) SORMAK SORMAK BEN İZLEMEK BEN CEVAP VERMEK CEVAP VERMEK
37. MADDE	<i>Çocuğuma hiçbir zaman şiddet</i>	<i>Çocuğumun yaptığı hatalarda onu asla dövmem şiddet uygulamam.</i>	BEN ÇOCUK O UFAK UFAK HATA BEN DÖVMEK DÖVMEK HİÇ

	<i>uygulamam.</i>		
38. MADDE	<i>Çocuğum hata yaptığında, onu ayıplamam.</i>	Çocuğumun yaptığı küçük hatalarda ona asla kızıp bağırmam.	BEN ÇOCUK O OYUN OYNAMAK UFAK HATA KAZA BEN SİNİRLENMEK BAĞIRMAK YAPMAK DEĞİL.

EK 6. Uzman Paneli Listesi

ANNE BABA ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ÖLÇEĞİ (ABTÖ)-A FORMUNUN TÜRK İŞARET DİLİNE UYARLAMA ÇALIŞMASI UZMAN PANELİNDE YER ALAN KİŞİLERİN İSİM LİSTESİ		
ADI-SOYADI	ÜNVANI	ÇALIŞTIĞI KURUM
Prof. Dr. Arzu ÖZYÜREK	Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı Başkanı	Karabük Üniversitesi
Doç. Dr. E. Nihal LINDBERG	Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı Başkanı	Kastamonu Üniversitesi
İbrahim DEMİRDÖĞEN	Okul/Kurum Müdürü Türk İşaret Dili Bilim Onay Kurulu Eski Üyesi, Türk İşaret Dili Sözlüğü Yazarı, MEB Türk İşaret Dili Ders Programı ve MEB Türk İşaret Dili Ders Kitabı Yazarı	İstanbul Bayrampaşa Halk Eğitim Merkezi
Hasan Hüseyin SAÇI	İşitme Engelliler Özel Eğitim Öğretmeni	Kastamonu Rehberlik ve Araştırma Merkezi

Ek 7. Uzman Paneli Raporu

ANNE BABA ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ÖLÇEĞİ (ABTÖ)-A FORMUNUN TÜRK İŞARET DİLİNE UYARLAMA ÇALIŞMASI UZMAN PANELİ RAPORU			
<p>AÇIKLAMA: Araştırmacı tarafından ölçeğin özgün hali ile TİD'e yapılmış çeviri transkripsiyonunu içeren doküman uzman da yer alan iki uzmana E-Posta ile gönderilmiş, bir uzmana da bilgisayar üzerinde gösterilmiştir. Panelde yer alan uzmanlar, farklı illerde yaşama, program uyumsuzluğu gibi zorluklar nedeni ile hem yüz yüze, hem de online olarak bir araya gelememişlerdir. Bu sebeple, 07/05/2019 ve 10/07/2019 tarihleri arasında araştırmacı bazı uzmanlar ile yüz yüze olarak, bazı uzmanlarla telefon yoluyla ve bazı uzmanlarla da E-posta yoluyla haberleşmiş ve uzmanların ileri çeviriye ilişkin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal eşdeğerlilik bağlamındaki görüşlerini not alarak bu formu hazırlamıştır.</p> <p>Not: İleri çeviri sonucunda, uzmanlar tarafından eşdeğer görülen maddeler siyah renk ile, eşdeğer görülmeyen ve değişiklik önerisinde bulunulan maddeler koyu siyah renk yazılmıştır.</p>			
MADDE NO	ÖLÇEĞİN ÖZGÜN VERSİYONU	ÖLÇEĞİN TİD TRANSKRİPSİYONUNU N TÜRKÇE'YE DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ VERSİYONU	ÖLÇEĞİN TİD TRANSKRİPSİYON VERSİYONU (İLERİ ÇEVİRİ SÜRECİNDE OLUŞTURULAN)
1. MADDE	<i>Çocuğumu, her durumda duygu ve düşüncesini ifade etmesi için desteklerim.</i>	Çocuğum üzgün olduğunda herhangi bir şey düşündüğünde ya da kafasına takıldığında, benden fikir istediğinde ona destek olurum	BEN ÇOCUK O ÜZÜLMEK MUTSUZ OLMAK FİKİR ÇEŞİT (BEN) SÖYLEMEK NE İSTEMEK OLMAK YARDIM DESTEK (BEN)
	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.		
2. MADDE	<i>Çocuğum için koyduğum bir kuralı asla değiştirmem.</i>	Çocuğuma okulu, sosyal yaşantısı ya da herhangi bir konuda koyduğum kuralları asla değiştirmem.	O (BEN) ÇOCUK KURAL OKUL GEZMEK ZAMAN PROGRAM KOYMAK BİTMEK ÇOCUK O ZAMAN (İÇİN) DEĞİŞMEK BEN ASLA DEĞİŞMEK DEĞİL AYNI

	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.		
3. MADDE	<i>Çocuğumu, istediği gibi davranmakta özgür bırakırım.</i>	Çocuğum şımarık, ukala, vurdumduymaz ya da saygılı sessiz bir tavırda gösterebilir. Ona davranışları konusunda ona asla müdahale etmem.	BEN ÇOCUK O UKALA SERSERİ TAKMAMAK VE YA SAYGI EFENDİ KİBAR KENDİ ÖZGÜR (BEN) BIRAKMAK
	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.		
4. MADDE	<i>Çocuğuma odasını toplama gibi yapabileceği bazı sorumluluklar veririm.</i>	Çocuğum odasını düzeltir, elbiselerini, düzenler dağınık olduğunda ben asla yapmam ona sorumluluk veririm alışması için.	BEN ÇOCUK O ODA DEFTER (KİTAP) DİZMEK DİZMEK UYKU (PİJAMA) ELBİSE YERLEŞTİRMEK KARIŞMAK (DAĞINIK) BEN YAPMAK DEĞİL ÇOCUK O YAPMAK YERLEŞTİRMEK YERLEŞTİRMEK DÜZELTMEK DÜZELTMEK TEMİZ SORUMLULUK ALIŞMAK O.
	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.		
5. MADDE	<i>Çocuğumun, rahatsız edici ve yanlış davranışlarını görmezden gelirim.</i>	Çocuğum yaramazlık yaptığında, inatçı, şımarık tavırlar sergilediğinde ona kulak asmam görmezden gelirim.	BEN ÇOCUK O YARAMAZ İNAT ETMEK UKALA SERSERİ (DAVRANMAK) YARAMAZLIK YAPMAK YARAMAZLIK YAPMAK O BEN SÖYLEMEK BEN KULAK ASMAMAK.
	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.		
6. MADDE	<i>Çocuğumla ilgili konularda kontrolü her zaman elimde tutarım.</i>	Çocuğumla ilgili okul, eğlence spor gibi her türlü konuyu ben takip ederim.	BEN ÇOCUK O OKUL GİTMEK GELMEK GİTMEK GELMEK SPOR (YAPMAK) HASTA (OLMAK) SAĞLIKLI (OLMAK) ÇEŞİT ÇEŞİT HEPSİ İÇİN (BERABER) BEN BAKMAK TAKİP ETMEK TAKİP ETMEK HEP HEP
	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.		
7. MADDE	<i>Çocuğumu, toplumun istediği ideal insan olarak yetiştiririm.</i>	Çocuğumu başarılı bir öğrenci, başarılı bir sporcu, saygılı bir insan	BEN ÇOCUK O OKUL SPOR (YAPMAK) ÇEŞİT (BEN) EĞİTMEK EĞİTMEK DÜZELTMEK DÜZELTMEK BAŞARILI OLMAK BAŞARILI OLMAK KAZANMAK EFENDİ

		olması için uğraşırım.	(OLMAK) SAYGILI (OLMAK) BEN UĞRAŞMAK UĞRAŞMAK YAPMAK
	Uzman Görüşlerinin Sentezi: İleri çeviri aşamasında yukarıdaki gibi tercüme edilen maddenin özgün versiyonunda çocuğun toplumun isteğine göre yetiştirme vurgusu bulunmaktadır. Ancak TİD çevirisinde bu vurgu bulunmadığı görülmüştür. Bu nedenle yapılmış olan çevirinin aşağıdaki gibi çevrilmesi önerilmiştir.		
	TİD TRANKRİPSİYONUN TÜRKÇE CÜMLESİ: Aile üyelerim, akrabalarım, komşularım, toplum çocukların efendi, saygılı, çalışkan, doğru (ideal) bireyler olarak büyümelerini(yetişmelerini) ister.		TİD TRANSKRİPSİYON: AİLE AKRABA KOMŞU TOPLUM GÖRMEK ÇOCUK ÇOCUK ÇOCUK EFENDİ SAYGI ÇALIŞKAN DOĞRU BÜYÜTMEK (BEN) BU(BÖYLE)İSTEMEK AYNI ALMAK BEN(İM) ÇOCUK AKTARMAK EĞİTMEK (ÖRNEK) YETİŞTİRMEK ÖĞRETMEK ÖĞRETMEK BÜYÜTMEK UĞRAŞMAK YAPMAK
	Ben de toplumun çocuklarda görmek istediği bu özellikleri bilerek kendi çocuğumu (aynı şekilde) yetiştirmek, eğitmek için uğraşırım.		
8. MADDE	<i>Çocuğuma, onu cezalandırılacağı söylesem de bu cezaları uygulamam.</i>	Çocuğum herhangi bir şımarıklık yaptığında onu cezalandıracağı söylesem de sonrasında ceza vermem.	BEN ÇOCUK O YARAMAZLIK YAPMAK İNAT (ETMEK) BEN CEZA VERMEK KIZMAK ZAMAN BEN İÇİM OLMAMAK (RAHATSIZ OLMAK) NEYSE
	Uzman Görüşlerinin Sentezi: İleri çeviri aşamasında verilen cezaların uygulanmadığının TİD versiyonunda da vurgulanabilmesi için TİD'e aşağıdaki gibi çevrilmesi önerilmiştir.		
	Çocuğum herhangi bir yaramazlık yaptığında onu cezalandıracağı söylesem de sonrasında vicdanım el vermediği için bu cezaları uygulamam (vermem).		BEN ÇOCUK O YARAMAZLIK YAPMAK İNAT (ETMEK) MECBUR(MUTLAKA)BEN CEZA VERMEK KIZMAK ZAMAN BEN İÇİM OLMAMAK (RAHATSIZ OLMAK) NEYSE CEZA VERMEK DEĞİL
9. MADDE	<i>Çocuğumla ilgili kararları ben alırım.</i>	Çocuğumla ilgili örneğin okul kaydı sportif bir faaliyet vs gibi durumlarda ben karar veririm.	BEN ÇOCUK O OKUL SPOR (YAPMAK) GEZMEK BAŞKA KAYIT OLMAK BAŞVURMAK BAŞVURMAK İSTEMEK HAYIR BEN KENDİM KARAR VERMEK
	Uzman Görüşlerinin Sentezi: İleri çeviri aşamasında yukarıdaki gibi tercüme edilen maddenin özgün versiyonunda çocuğu ile ilgili olarak eşi, anne, babası, çocuğu vb. bireylerin dışında sadece kendisinin karar verici konumda olduğu, vurgusu bulunmaktadır. Ancak TİD çevirisinde bu vurgunun eksik kaldığı görülmüştür. Bu nedenle yapılmış olan çevirinin aşağıdaki gibi çevrilmesi önerilmiştir.		

	Çocuğum okulu, sağlığı, spor kaydı, sportif bir faaliyet vb. gibi konularda kararları çocuğum değil ben veririm.		BEN ÇOCUK O OKUL SPOR (YAPMAK) HASTA SAĞLIK GİBİ HER TÜRLÜ BİR ÇOCUK İKİ ANNE BABA ÜÇ EŞ DÖRT AKRABA BEŞ TOPLUM HEP HAYIR HAYIR (ONLAR) DEĞİL BEN KENDİ KARAR VERMEK
10. MADDE	<i>Çocuğuma duyduğum güveni ona belirtirim.</i>	Çocuğumun hedefleri, beklentileri konusunda onunla sohbet ederim ona şüpheyle yaklaşmam aksine ona güvendiğimi gösteririm.	BEN ÇOCUK O SPOR HEDEF İSTEMEK SOHBET ETMEK SOHBET ETMEK BEN O GÜVENMEK DEĞİL ŞÜPHE ETMEK DEĞİL BEN O GÜVENMEK AFERİN GİTMEK GİTMEK İSTEMEK GİTMEK GİTMEK.
Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.			
11. MADDE	<i>Çocuğum için kurallar koysam da kurallara uymasını beklemem.</i>	Çocuğuma örneğin sabah erken kalkmak, öğlen mutlaka yemek yemek ya da akşam uyuyacağı saate göre çeşitli kurallar koyarım ve sonrasında onubilgilendiririm ancak onu takip etmem uyup uymamak onun kanaatindedir.	BEN ÇOCUK O KURAL SABAH ERKEN UYANMAK ÖĞLEN YEMEK YEMEK AKŞAM ERKEN UYUMAK GÖRE PROGRAM ÇEŞİT KOYMAK KOYMAK HAZIRLAMAK BİTİRMEK OĞLUM BEN BİLGİ VERMEK BİLMEK O YAPMAK
Uzman Görüşlerinin Sentezi: İleri çeviri aşamasında yukarıdaki gibi tercüme edilen maddenin özgün versiyonunda, konulan kuralların, sonradan esnetilmesi ve çocuğun kurallara uymasında ısrarcı olunmaması, kurallara uymasının beklenmemesine yönelik vurgu bulunmaktadır. Ancak TİD çevirisinde bu vurgunun eksik kaldığı görülmüştür. Bu nedenle yapılmış olan çevirinin aşağıdaki gibi çevrilmesi önerilmiştir.			
	<i>Çocuğuma erken kalkmak, erken yatmak, odasını toplamak, ödevlerini düzenli yapmak gibi kurallar koyarım, ancak onun kurallara uyup uymamasını önemsemem (uymasını beklemem), kurallara uymadığında onu serbest bırakırım (kendi haline bırakırım).</i>		BEN ÇOCUK O SABAH ERKEN KALKMAK GECE ERKEN YATMAK ODA TOPLAMAK DÜZELTMEK ÖDEV YAPMAK ERKEN UYUMAK GİBİ HER TÜRLÜ KURAL KOYMAK HAZIRLAMAK KURAL GÖRE YAP YAP YAP SONRA O BOZULMAK (KURAL) UYMAK HİÇ BEN GÖRMEK (O) NEYSE BOŞVER CİDDİYE ALMAK DEĞİL (BEN) SERBEST BIRAKMAK (O)
12. MADDE	<i>Çocuğumu şımartırım.</i>	Çocuğumu şımartırım.	BEN ÇOCUK O YARAMAZLIK YAPMAK ŞIMARMAK AYNI

			AYNI (OLMAK)
	Uzman Görüşlerinin Sentezi: İleri çeviri aşamasında yukarıdaki gibi tercüme edilen maddenin özgün versiyonunda, çocuğun ebeveynleri tarafından şımartılması vurgulanırken, TİD çevirisinde çocuğum her zaman şımarıklık yaptığı betimlenmektedir. TİD çevirisi ile maddenin özgün cümlesinin eşdeğer anlamda olmadığı görülmüştür. Bu nedenle yapılmış olan çevirinin aşağıdaki gibi çevrilmesi önerilmiştir.		
	Ben çocuğumu (istemediği halde) televizyon, tablet, çikolata, elbise gibi hediyelere boğarım, bu duruma alışan çocuğum benden sürekli yeni şeyler almamı istediğinde hemen kabul eder ve fazlasıyla veririm. Böyle davrandığım için de çocuğum şımarır ve aşırı davranışlarda bulunur.		BENİM ÇOCUK O TELEVİZYON (İZLEMEK) TABLET ÇİKOLATA ELBİSE HER TÜRLÜ HEDİYE VERMEK HEDİYE VERMEK O ÇOK (TAMAMEN) ALIŞMAK SONRA BANA HEP GELMEK GELMEK İSTEMEK ALDIRMAK ALDIRMAK BAŞKA BAŞKA (ŞEY) BEN KABUL HEP ALMAK (ONA) VERMEK O ZAMAN ŞIMARMAK, HAVALANMAK BOZULMAK
13. MADDE	<i>Çocuğuma kuralların nedenleri ile ilgili açıklamalar yaparım.</i>	Çocuğuma çeşitli kurallar koyduktan sonra bunlarla ilgili onu mutlaka bilgilendiririm.	BEN ÇOCUK O KURAL KOYMAK KOYMAK KESİN BİTMEK O KURAL NE NE BEN BİLGİ VERMEK BİLGİ VERMEK
	Uzman Görüşlerinin Sentezi: İleri çeviri aşamasında yukarıdaki gibi tercüme edilen maddenin özgün versiyonunda cümle ile anlamasal olarak eşdeğer olduğu, ancak yapılan video analizinde “BİLGİ VERMEK” kelimesinin yanlış konumda üretildiği görülmüştür. Bu nedenle yapılmış olan çevirinin aşağıdaki gibi çevrilmesi önerilmiştir.		
	Çocuğuma çeşitli kurallar koyarım ve bu kuralların nedenleri ile ilgili onu bilgilendiririm.		BEN ÇOCUK O KURAL KOYMAK KOYMAK HAZIRLAMAK KESİN BİTMEK BU BU KURAL KURAL NE NE BEN BİLGİ VERMEK BİLGİ VERMEK
14. MADDE	<i>Çocuğumu, yeni şeyler denemesi konusunda cesaretlendiririm.</i>	Çocuğumu farklı aktivitelere katılma konusunda teşvik eder onu cesaretlendiririm.	BEN ÇOCUK O SPOR GİTMEK BAŞKA BAŞKA GÖRMEK DEĞİL GÖRMEK DEĞİL İSTEMEK İYİ (BEN) SEVİNMEK TEŞVİK ETMEK TEŞVİK ETMEK GİTMEK GİTMEK
	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.		
15. MADDE	<i>Çocuğumu yaptığı bir şeyden dolayı cezalandırdığımda, ondan özür dilerim.</i>	Çocuğuma kızıp ceza veririm ancak sonrasında ondan özür dilerim.	BEN ÇOCUK O (BEN) KIZMAK AZARLAMAK AZARLAMAK CEZA VERMEK SONRA BEN ÖZÜR DİLEMEK SÖYLEMEK HEP HEP
	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.		

16. MADDE	<i>Çocuğum, yapmasını istediğim bir işi yapmadığında hoşgörü ile karşılarım.</i>	Çocuğumu okul, spor gibi herhangi bir konuda bir şeyler yapması için teşvik ederim ancak yapmak istemezse onu zorlamam hoş görü ile karşılarım.	BEN ÇOCUK O OKUL İÇİN SPOR GRAFİK SANAT ÇEŞİT İÇİNDE İYİ TEŞVİK TEŞVİK BAŞARILI OLMAK HAYAL ETMEK TEŞVİK TEŞVİK BEN ÇOCUK YAPMAK İSTEMEMEK ÇEKİLMEK BEN HEVES KIRILMAK NEYSE
	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir..		
17. MADDE	<i>Çocuğum için, her zaman uyması gereken kurallar koymam.</i>	Çocuğuma sürekli kurallar koyup ona uymasını beklemem.	BEN ÇOCUK O KURAL KOYMAK KOYMAK MECBUR HER GÜN DÜZENLİ GİTMEK GELMEK GİTMEK GELMEK BEN YAPMAK DEĞİL
	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.		
18. MADDE	<i>Çocuğumun söz dinlemesi için, daha resmi davranırım.</i>	Çocuğumla sohbet ederken asla dalga geçmem beni dinlemesi için ciddiyetle konuşurum.	BEN ÇOCUK O SOHBET ETMEK SOHBET ETMEK ÇOCUK O (BEN) DİKKATLİ BAKMAK BEN EL İŞARET OYUN (OYALAMAK) ÜŞENMEK BEN (O) YAPMAK DEĞİL BEN CİDDİ İŞARET ÖZENMEK
	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.		
19. MADDE	<i>Çocuğuma hiçbir konuda "hayır" demem.</i>	Çocuğum herhangi bir şey istediğinde ona hayır diyemem.	BEN ÇOCUK O İSTEMEK BİR ŞEY (BEN) SÖYLEMEK SÖYLEMEK BEN HAYIR DEMEK OLMAK DEĞİL OLMAK DEĞİL BIRAKMAK
	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.		
20. MADDE	<i>Çocuğumu disipline etmeye çalışmam.</i>	Çocuğumu kızarak yada uyarak disipline etmeye çalışmam onu rahat bırakırım.	BEN ÇOCUK O UYARMAK DİSİPLİN YAPMAK KIZMAK BEN HİÇ, RAHAT BIRAKMAK
	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.		
21. MADDE	<i>Çocuğumun bireysel özelliklerin ve mizacının farkında olarak ona saygı duyarım.</i>	Çocuğumun huylarını, karakteristik özelliklerini bilerek onu rahat bırakırım.	BEN ÇOCUK O HUY TİP AYNI, BEN GÖRMEK, RAHAT BIRAKMAK.

	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.		
22. MADDE	<i>Çocuğumdan, koyduğum kurallara sorgulamadan uymasını beklerim.</i>	Çocuğuma koyduğum kuralları sorgulamasını istemem, onun aksatmadan uymasını isterim.	BEN ÇOCUK O ÖNCE PROGRAM KOYMAK KOYMAK BİTMEK ÇOCUK (O) GEREK YOK GEREK YOK BEN KABUL ETMEK DEĞİL MECBUR (PROGRAM) UYMAK
	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.		
23. MADDE	<i>Çocuğum üzerinden kontrolü eksik etmem.</i>	Çocuğumu sürekli takip ederim.	BEN ÇOCUK O HER GÜN TAKİP ETMEK TAKİP ETMEK BIRAKMAK BEN İMKANSIZ
	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.		
24. MADDE	<i>Çocuğum olumlu davranışlar sergilediğinde, onu överim.</i>	Çocuğum okulda, sporda, arkadaşları arasında serserilik yapmayıp olumlu davranışlar gösterdiğinde onu onaylarım ve överim.	BEN ÇOCUK O OKUL GİTMEK GELMEK ARKADAŞ SPOR KAVGA ETMEK SERSERİLİK YAPMAK HİÇ EFENDİ SAYGI GÖRMEK İYİ (BEN) SEVİNMEK AFERİN POZİTİF TEŞVİK ETMEK TEŞVİK ETMEK
	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.		
25. MADDE	<i>Çocuğumdan, taleplerimi yerine getirmesini beklerim.</i>	Çocuğumdan herhangi bir şey yapmasını istediğimde hemen uygulamasını beklerim.	BEN ÇOCUK O BEN (O) SÖYLEMEK RİCA ETMEK BEN (O) YARDIM ETMEK İŞ PİS ETRAF TEMİZLEMEK OĞLUM BAŞ ÜSTÜNE KABUL ETMEK ÇALIŞMAK ÇALIŞMAK YAPMAK BEN O AYNI İSTEMEK
	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.		
26. MADDE	<i>Çocuğumun sağlam ve güçlü bir karaktere sahip olması için yaptıklarını beğendiğimi hissettirmem.</i>	Çocuğum, okulda, sporda ya da katıldığı herhangi bir aktivitede bir başarı elde ettiğinde aşırı sevinç gösterileri yaparak onun şımarmasını, çevresini aşağılayıcı tavırlar göstermesini istemem, o nedenle beğenimi daha	BEN ÇOCUK O OKUL SPOR ÇEŞİT KAZANMAK KAZANMAK KAZANMAK BAŞARMAK BAŞARMAK BEN GÖRMEK AFERİN AFERİN (DEMİK) İYİ SEVİNMEK SEVİNMEK ÇOCUK HAVALANMAK UKALA DAVRANMAK BEN HAYIR HAYIR (UYGUN DEĞİL) AFERİN AFERİN SIRTINI SIVAZLAMAK.

		şakin bir şekilde gösteririm.	
	Uzman Görüşlerinin Sentezi: İleri çeviri aşamasında yukarıdaki gibi tercüme edilen maddenin özgün versiyonunda cümle ile anlamsal olarak yakın olduğu, ancak yapılan video analizinde modelin el dışı unsur olan yüz kullanımını demokratik tutum hissi verecek şekilde kullandığı görülmüştür. Bu nedenle yapılmış olan çevirinin aşağıdaki gibi çevrilmesi önerilmiştir.		
	Çocuğum, okulda, sporda ya da katıldığı herhangi bir aktivitede bir başarı elde ettiğinde aşırı sevinç gösterileri yaparak onun şımarmasını, çevresini aşağılayıcı tavırlar göstermesini istemem, onun efendi, saygılı ve sağlam karakterli olabilmesi için yaptıklarımı beğendimi ona söylemem, içimde tutarım.		BEN ÇOCUK O OKUL SPOR ÇEŞİT KAZANMAK KAZANMAK KAZANMAK BAŞARMAK BAŞARMAK BEN GÖRMEK AFERİN AFERİN (DEMEK) İYİ SEVİNMEK SEVİNMEK ÇOCUK HAVALANMAK UKALA DAVRANMAK BEN HAYIR HAYIR (UYGUN DEĞİL) SAYGILI EFENDİ SAĞLAM (KARAKTERLİ) İÇİN BAKMAK BEĞENMEK BEĞENMEK AFERİM AFERİM SÖYLEMEK DEĞİL (HİS) İÇİMDE SAKLAMAK
27. MADDE	<i>Farklı bir ortamda, çocuğumun kurallara uymamasını önemsemem.</i>	Çocuğuma evimizde koyduğum derli toplu düzenli olmak, şımarmamak vb. gibi kuralları dışarda yapmıyor olmasını önemsemem.	BEN ÇOCUK O EV İÇİN KURAL KOYMAK KOYMAK ELBİSE KATLAMAK KOYMAK DÜZENLİ OLMAK TOPLAMAK TOPLAMAK HEP HEP GÜZEL DIŞARI YER YER TOPLAMAK OLMAK DEĞİL ATMAK ATMAK (DAĞINIK OLMAK) ŞIMARIK OLMAK BEN GÖRMEK ÖNEMLİ DEĞİL
	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.		
28. MADDE	<i>Çocuğumu ilgilendiren konularda, onun fikrini de alırım.</i>	Çocuğumu ilgilendiren örneğin odası ile ilgili ya da odasının rengi ile ilgili konularda onun fikrini alırım.	BEN ÇOCUK O ODA, ELBİSE, RENK ÇEŞİT (HANGİ) SEVMEK FİKİR SORMAK SORMAK
	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.		
29. MADDE	<i>Çocuğuma karşı duygularımı güzel sözlerle, sarılarak ve öperek gösteririm.</i>	Çocuğuma sarılırım, onunla ilgilenir, onu öperim (duygularımı ona gösteririm).	BEN ÇOCUK O BAKMAK İÇİM GELMEK SEVMEK ÖPMEK ÖPMEK SARILMAK

	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.		
30. MADDE	<i>Çocuğumun her an nerede ve ne yaptığını takip ederim.</i>	Çocuğumun gün içinde neler yaptığını nereye gittiğini takip ederim.	BEN ÇOCUK O BİR GÜN (BOYUNCA) NEREYE GİTMEK BEN TAKİP ETMEK TAKİP ETMEK
	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.		
31. MADDE	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımı uygundur.	Çocuğum yaramazlık yaptığında ya da bir hatası olduğunda ona ceza veririm.	BEN ÇOCUK O BİR GÜN (BOYUNCA) YARAMAZLIK YAPMAK YARAMAZLIK YAPMAK HATA YAPMAK HATA YAPMAK BEN CEZA VERMEK
	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.		
32. MADDE	<i>Çocuğum ile zaman geçirmek için özel planlamalar yaparım.</i>	Zaman zaman çocuğumla özel zaman geçirir ona moral veririm, özel planlar yaparım.	BEN ÇOCUK O BİR GÜN (BOYUNCA) MORAL VERMEK PLAN YAPMAK
	Uzman Görüşlerinin Sentezi: İleri çeviri aşamasında yukarıdaki gibi tercüme edilen maddenin videosu analiz edildiğinde “Ben çocuğuma gün boyu moral veririm, ona özel plan yaparım.” gibi bir anlam oluşturulduğu görülmüştür. Ancak maddenin özgün cümlesi incelendiğinde ebeveynin çocuğu ile zaman geçirmek için özel planlar yapması vurgulanmaktadır. Bu nedenle yapılmış olan çevirinin aşağıdaki gibi çevrilmesi önerilmiştir.		
	Gezmek, oyun oynamak, film izlemek, parka gitmek gibi çocuğum ile birlikte yapacağımız etkinlikler için (özel) planlamalar hazırlarım (yaparım).	BEN ÇOCUK O BERABER GEZMEK, OYNAMAK FİLM (İZLEMEK) PARK(GİTMEK) GİBİ HERTÜRLÜ İÇİN PLAN HAZIRLAMAK YAPMAK	
33. MADDE	<i>Çocuğum ile göz teması kurar ve sözünü kesmeden dinlerim.</i>	Çocuğumla sohbet ederken örneğin bana gününü anlatırken onun gözlerine bakarım ve dikkatle dinlerim.	BEN ÇOCUK O (BEN) SÖYLEMEK OKUL BİR GÜN (BOYUNCA) NE YAPMAK ANLATMAK ANLATMAK BEN GÖZ KAÇIRMAK YOK (DİKKAT) SEYRETMEK
	Uzman Görüşlerinin Sentezi: İleri çeviri aşamasında yukarıdaki gibi tercüme edilen maddenin özgün versiyonunda göz teması kurmak ve söz kesmeden dinlemek eylemleri birlikte ifade edilmesine rağmen TİD çevirisinde söz kesmeden dinlemek eyleminin		

	çevirisinin eksik bırakıldığı görülmüştür. Bu nedenle yapılmış olan çevirinin aşağıdaki gibi çevrilmesi önerilmiştir.	
	Çocuğum bana birşeyler anlatırken onunla göz kontağı kurarım (ondan gözlerimi kaçırmam) ve konuşmasını kesmeden sonuna kadar dikkatle izlerim (dinlerim).	BENİM ÇOCUK O BİR ARAYA GELMEK (BANA) ANLATMAK ANLATMAK BEN GÖZ KAÇIRMAK YOK GÖZ GÖZE BAKMAK (VAR) (BANA) ANLATMAK ANLATMAK (BEN) SUS (SÖZ) KESMEK YETER YOK YOK BEN (DİKKAT) İZLEMEK YAPMAK
34. MADDE	Çocuğumun girişkenliğini ve yeteneklerini desteklerim.	Çocuğumun yaptığı Örneğin bir resim çizdiğinde ya da farklı bir çalışma yapmak istediğinde sevindiğimi gösterir yardım eder ve onu desteklerim.
	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.	
35. MADDE	Hiçbir zaman çocuğumu yalnız bırakmam.	Çocuğumu yalnız bırakmam onun her zaman yanında olurum.
	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.	
36. MADDE	Çocuğumun sorularını önemserim ve sabırla cevaplarım.	Çocuğumun sorduğu her soruyu takip eder ona cevap veririm.
	Uzman Görüşlerinin Sentezi: İleri çeviri aşamasında yukarıdaki gibi tercüme edilen maddenin özgün versiyonunda sabırla cevap vermek vurgusu yapılmasına rağmen TİD çevirisinde bu vurgunun eksik bırakıldığı görülmüştür. Bu nedenle yapılmış olan çevirinin aşağıdaki gibi çevrilmesi önerilmiştir.	
	Çocuğumun sorularını önemser ve onu dikkatlice dinlerim, ona sabırla cevap veririm.	BEN ÇOCUK O BİR ŞEY FİKİR (BEN) SORMAK SORMAK BEN İZLEMEK BEN CEVAP VERMEK CEVAP VERMEK
37. MADDE	Çocuğuma hiçbir zaman şiddet uygulamam.	Çocuğumun yaptığı hatalarda onu asla dövmem şiddet uygulamam.
	BEN ÇOCUK O UFAK UFAK HATA BEN DÖVMEK DÖVMEK HİÇ	

	Bu çevirinin anlamsal, deyimsel, deneysel ve kavramsal açılardan eşdeğerliliğe sahip olduğu görülmüş olup, veri toplama amacıyla kullanımının uygun olduğu ifade edilmiştir.	
38. MADDE	<i>Çocuğum hata yaptığında, onu ayıplamam.</i>	Çocuğumun yaptığı küçük hatalarda ona asla kızıp bağırmam.
	BEN ÇOCUK O OYUN OYNAMAK UFAK HATA KAZA BEN SİNİRLENMEK BAĞIRMAK YAPMAK DEĞİL.	
	Uzman Görüşlerinin Sentezi: İleri çeviri aşamasında yukarıdaki gibi tercüme edilen maddenin özgün versiyonunda çocuğun hata yapması vurgulanmışken, TİD çevirisinde küçük hata/kaza vurgusu yapılarak kelimenin anlamsal etkisinin yumuşatıldığı görülmüştür. . Bu nedenle yapılmış olan çevirinin aşağıdaki gibi çevrilmesi önerilmiştir	
	Yaramazlık yaptığında ve hatalı davrandığında bile ben çocuğuma sinirlenmem ve onu ayıplamam.	BEN ÇOCUK O YARAMAZLIK YARAMAZLIK HATA HATA YAPMAK (BEN) SİNİRLENMEK BAĞIRMAK YAPMAK DEĞİL

Ek 8. Geri Çeviri Tercüman Listesi

Türk İşaret Dili'nden Türkçe'ye Çeviri Yapan Uzmanların :

Adı-Soyadı	Ünvanı
Galip DEMİRAY	Emekli Öğretmen (Türk İşaret Dili Bilim Onay Kurulu Eski Üyesi, Türk İşaret Dili Sözlüğü Yazarı, MEB Türk İşaret Dili Ders Programı ve MEB Türk İşaret Dili Ders Kitabı Yazarı)
Fatih ADIYAMAN	İşitme Engelliler Öğretmeni (Türk İşaret Dili Dini Terimler Sözlüğü Yazarı, MEB Türk İşaret Dili Ders Programı ve MEB Türk İşaret Dili Ders Kitabı Yazarı)

Ek 9. Geri Çeviri Sentezi Tablosu

ANNE BABA ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ÖLÇEĞİ (ABTÖ)-A FORMUNUN TÜRK İŞARET DİLİNDEN TÜRKÇE'YE GERİ ÇEVİRİ TABLOSU		
Açıklama: Ölçeğin ileri çeviri ve uzman paneli süreci sonunda oluşturulmuş TİD versiyonu videoları anadili Türkçe olan ve her iki dili de akıcı olarak kullanabilen iki çevirmene gönderilmiştir. İki çevirmen tarafından gönderilen çevirilerin sentezi yapılarak aşağıda		
MADDE NO	ÖLÇEĞİN TİD VİDEOLARININ GERİ ÇEVİRİSİ SONUCUNDA OLUŞTURULAN TRANSKRİPSİYON VERSİYONU	GERİ ÇEVİRİSİ YAPILAN ÖLÇEĞİN TİD TRANSKRİPSİYONUNUN TÜRKÇE CÜMLELERE DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ VERSİYONU
1. MADDE	BENİM ÇOCUK CAN SIKILMAK ÜZÜLMEK SINIRLENMEK MUTLU OLMAK HEP ANLATMAK ANLATMAK (BANA) FİKİR ÇEŞİT ÇEŞİT (DÜŞÜNMEK) SÖYLEMEK SÖYLEMEK (BANA) NE İSTEMEK NE İSTEMEK BEN TAMAM (BEN ONA) DESTEK VERMEK/YARDIM ETMEK HEP HEP	Çocuğum canı sıkılmak, üzölmek, sinirlenmek, mutlu olmak gibi her türlü duygusunu, fikirlerini ve düşüncelerini bana söylediğinde onu anlayışla karşılarım ve daima ona destek veririm
2. MADDE	O (BEN) ÇOCUK KURAL SAAT (VAKİT) GEZMEK OKUL (BULUŞMAK)(GİBİ) HERTÜRLÜ (KURAL) KOYMAK BİTMEK O (ÇOCUK) ZAMAN (İÇİN) DEĞİŞMEK BEN ASLA DEĞİŞMEK DEĞİL (BEN)HEP AYNI	Okul ya da herhangi bir konuda çocuğum için koyduğum kuralları kendisi zamanla değiştirmeye çalışsa bile ben asla değiştirmem.
3. MADDE	BEN ÇOCUK O UKALA SERSERİ TAKMAMAK VE YA SAYGI EFENDİ KİBAR ÇALIŞKAN O KENDİ BİLMEK BEN KARIŞMAK DEĞİL KENDİ ÖZGÜR BIRAKMAK	Çocuğum şımarık, ukala, vurdumduymaz davranabildiği gibi, saygılı, kibar, efendi ve gayretli de (çalışkan) davranabilir. Ona davranışları konusunda asla müdahale etmem. Onu özgür (rahat) bırakırım.
4. MADDE	BEN ÇOCUK O ODA DEFTER (KİTAP) DİZMEK DİZMEK ELBİSE YERLEŞTİRMEK KARIŞMAK (DAĞINIK) BEN YAPMAK DEĞİL (KABUL ETMEK DEĞİL) ÇOCUK O KENDİ YAPMAK YERLEŞTİRMEK YERLEŞTİRMEK DÜZELTMEK DÜZELTMEK TEMİZ SORUMLULUK ALIŞMAK O.	Çocuğuma alışması için kitaplarını dizmek, elbiselerini yerleştirmek, odasını düzeltmek gibi sorumluluklar veririm.
5. MADDE	BEN ÇOCUK O YARAMAZ ŞIMARIK İNAT ETMEK UKALA SERSERİ (DAVRANMAK) YARAMAZLIK YAPMAK BEN GÖRMEK ONU NEYSE TAMAM TAMAM BEN (ALDIRMAMAK)KULAK ASMAMAK HADİ HADİ.	Çocuğum yaramazlık yaptığında ve inatçı, şımarık, ukala vb. (yanlış) tavırlar sergilediğinde (ona kulak asmam) onu görmezden gelirim.

6. MADDE	BEN ÇOCUK O OKUL SPOR (YAPMAK) HASTA (OLMAK) SAĞLIKLI (OLMAK) DOKTOR HER TÜRLÜ HEPSİ İÇİN BEN BAKMAK TAKİP ETMEK TAKİP ETMEK (KONTROL ETMEK) HEP HEP	Çocuğumla ilgili okul, spor, sağlık gibi her türlü konuyu ben takip (kontrol) ederim.
7. MADDE	AİLE AKRABA KOMŞU TOPLUM GÖRMEK ÇOCUK ÇOCUK ÇOCUK EFENDİ SAYGI ÇALIŞKAN DOĞRU BÜYÜTMEK (BEN) BU(BÖYLE)İSTEMEK AYNI ALMAK BEN(İM) ÇOCUK AKTARMAK EĞİTMEK (ÖRNEK) YETİŞTİRMEK ÖĞRETMEK ÖĞRETMEK BÜYÜTMEK UĞRAŞMAK YAPMAK	Aile üyelerim, akrabalarım, komşularım, toplum çocukların efendi, saygılı, çalışkan, doğru (ideal) bireyler olarak büyümelerini(yetişmelerini) ister. Ben de toplumun çocuklarda görmek istediği bu özellikleri bilerek kendi çocuğumu (aynı şekilde) yetiştirmek, eğitmek için uğraşırım.
8. MADDE	BEN ÇOCUK O YARAMAZLIK YAPMAK İNAT (ETMEK) MECBUR(MUTLAKA)BEN CEZA VERMEK KIZMAK ZAMAN BEN İÇİM OLMAMAK (RAHATSIZ OLMAK) NEYSE CEZA VERMEK DEĞİL	Çocuğum herhangi bir yaramazlık yaptığında onu cezalandıracağımı söylesem de sonrasında vicdanım el vermediği için bu cezaları uygulamam (vermem).
9. MADDE	BEN ÇOCUK O OKUL SPOR (YAPMAK) HASTA SAĞLIK GİBİ HER TÜRLÜ BİR ÇOCUK İKİ ANNE BABA ÜÇ EŞ DÖRT AKRABA BEŞ TOPLUM HEP HAYIR HAYIR (ONLAR) DEĞİL BEN KENDİ KARAR VERMEK	Çocuğum okulu, sağlığı, spor kaydı, sportif bir faaliyet vb. gibi konularda kararları çocuğum değil ben veririm.
10. MADDE	BEN ÇOCUK O OKUL SPOR HEDEF NE İSTEMEK SOHBET ETMEK SOHBET ETMEK BEN O GÜVENMEK DEĞİL ŞÜPHE ETMEK DEĞİL BEN O GÜVENMEK AFERİN POZİTİF POZİTİF HADİ HADİ (TEŞVİK ETMEK) YAPMAK	Okul, sportif faaliyetler vb. konulardaki hedefleri konusunda çocuğumla konuşurum, ona karşı şüpheyle (güvensizlikle) yaklaşmam, aksine hedeflerine ulaşabilmesi için güvendiğimi gösteririm ve onu daima teşvik ederim
11. MADDE	BEN ÇOCUK O SABAH ERKEN KALKMAK GECE ERKEN YATMAK ODA TOPLAMAK DÜZELTMEK ÖDEV YAPMAK ERKEN UYUMAK GİBİ HER TÜRLÜ KURAL KOYMAK HAZIRLAMAK KURAL (ONA)GÖRE YAP YAP YAP SONRA O BOZULMAK (KURAL) UYMAK HİÇ BEN GÖRMEK (O) NEYSE BOŞVER CİDDİYE ALMAK DEĞİL (BEN) SERBEST BIRAKMAK (O)	Çocuğuma erken kalkmak, erken yatmak, odasını toplamak, ödevlerini düzenli yapmak gibi kurallar koyarım, ancak onun kurallara uyup uymamasını önemsemem, kurallara uymadığında onu kendi haline bırakırım.
12. MADDE	BENİM ÇOCUK O TELEVİZYON (İZLEMEK) TABLET ÇİKOLATA ELBİSE HER TÜRLÜ HEDİYE VERMEK HEDİYE VERMEK O ÇOK (TAMAMEN) ALIŞMAK SONRA BANA HEP GELMEK GELMEK İSTEMEK ALDIRMAK ALDIRMAK BAŞKA BAŞKA (ŞEY) BEN KABUL HEP ALMAK (ONA)	Ben çocuğumu (istemediği halde) televizyon, tablet, çikolata, elbise gibi hediyelere boğarım, bu duruma alışan çocuğum benden sürekli yeni şeyler almamı istediğinde hemen kabul eder ve fazlasıyla veririm. Böyle davrandığım için de çocuğum şımarır ve aşırı davranışlarda bulunur.

	VERMEK O ZAMAN ŞİMARMAK, HAVALANMAK BOZULMAK	
13. MADDE	BEN ÇOCUK O KURAL KOYMAK KOYMAK HAZIRLAMAK KESİN BİTMEK BU BU KURAL KURAL NE NE BEN BİLGİ VERMEK BİLGİ VERMEK	Çocuğuma çeşitli kurallar koyarım ve bu kuralların nedenleri ile ilgili onu bilgilendiririm
14. MADDE	BEN ÇOCUK O SPOR RESİM TİYATRO OYUN HERTÜRLÜ BİR YER GİTMEK DEĞİL GİTMEK BAŞKA BAŞKA GÖRMEK İSTEMEK GÖRMEK İSTEMEK İYİ İYİ (BEN SEVİNMEK) TEŞVİK ETMEK TEŞVİK ETMEK YAPMAK	Çocuğumu spor, yapmak, resim yapmak, tiyatro oynamak, oyun oynamak gibi farklı aktivitelere katılma konusunda teşvik ederim ve onu cesaretlendiririm.
15. MADDE	BEN ÇOCUK O (BEN) KIZMAK AZARLAMAK AZARLAMAK CEZA VERMEK SONRA VİCDAN YAPMAK (İÇİM OLMAMAK) BEN ÖZÜR SÖYLEMEK	Çocuğuma kızıp ceza veririm ancak sonrasında (pişman olur) ondan özür dilerim.
16. MADDE	BEN ÇOCUK O ODA TOPLAMAK (KİTAP) YERLEŞTİRMEK YATAK DÜZELTMEK ANNE(YE) YARDIM GİBİ (DEĞİŞİK İŞ)HER TÜRLÜ HEP HEP BU İŞ İŞ YAP HADİ HADİ O İSTEMEK DEĞİL BU (İŞ) YAPMAK DEĞİL (KENDİ)GERİ ÇEKMEK (BEN) VİCDAN ACIMAK HADİ NEYSE RAHAT BIRAKMAK	Çocuğumdan odasını toplaması, kitaplarını yerleştirmesi, yatağını düzeltmesi, annesine yardım etmesi gibi işleri yapmasını isterim, ancak çocuğum kendisinden yapmasını istediğim işi yapmadığında ona bir şey demem (hoş görürüm), onu serbest bırakırım.
17. MADDE	BEN ÇOCUK O KURAL KOYMAK KOYMAK HAZIR BİTMEK MECBUR BU KURAL KURAL HADİ HADİ (UY UY/YAP YAP) (BEN) HER GÜN DEĞİL BAZEN YAPMAK(BEKLEMEK)	Çocuğumdan kendisi için koyduğum kurallara sürekli uymasını değil ara sıra uymasını beklerim.
18. MADDE	BEN ÇOCUK O TELEFON TABLET BİLGİSAYAR (OYNAMAK) KAPATMAK ÖDEV OKUMAK ÇALIŞMAK ODA OYUNCAK TOPLAMAK DÜZENLEMEK GİBİ HEPSİ İÇİN (KİBARCA) LÜTFEN HADİ HADİ (DEMEK) YOK YOK CİDDİ (SERT) EMİR HADİ HADİ (DEMEK) YAPMAK	Çocuğumdan bilgisayar, telefon, tablet kapatma, ödev yapma, odayı düzenleme, oyuncakları toplama vb. şeyleri yapmasını istediğimde (sözümü dinlemesi için) çocuğuma kibar davranmam, daha emir dili ile ciddi (resmi) davranırım
19. MADDE	BEN ÇOCUK O İSTEMEK BİR ŞEY İSTEMEK BAŞKA BAŞKA BANA SÖYLEMEK SÖYLEMEK (İSTEMEK İSTEMEK) BEN HAYIR OLMAZ VİCDAN (İÇİM OLMAK DEĞİL) ONA VERMEK VERMEK	Çocuğum benden herhangi bir şey istediğinde “hayır, olmaz” diyemem, vicdanım el vermediği için benden ne isterse yaparım (ona veririm).
20. MADDE	BEN ÇOCUK O UYARMAK DİSİPLİN YAPMAK KIZMAK BEN HİÇ, RAHAT BIRAKMAK	Çocuğumu, kızarak ya da uyararak disipline etmeye çalışmam, onu rahat bırakırım

21. MADDE	BEN ÇOCUK O KİŞİ VİCDAN DUYGU FİKİR DÜŞÜNCE HUY AYNI DEĞİL BEN GÖRMEK O(NU) FARKLI FARKLI ÖZELLİK VAR BEN ONU İDRAK (ANLAMAK) ETMEK(FARKINA VARMAK) (BEN) SAYGI O(NA)	Çocuğumun kişilik, vicdan, duygu, düşünce, huy gibi özelliklerinin benimle aynı olmadığını farkına varırım ve onun bu farklılıklarına (özelliklerine) saygı duyarım.
22. MADDE	BEN ÇOCUK O ÖNCE KURAL (PROGRAM) KOYMAK KOYMAK BİTMEK ÇOCUK (O) NE O NE GEREK YOK GEREK YOK BEN KABUL ETMEK DEĞİL BEN ONA MECBUR (PROGRAM) UYMAK (DEMEK)	Çocuğuma koyduğum kuralları sorgulamasını istemem, onun aksatmadan uymasını isterim.
23. MADDE	BEN ÇOCUK O HER GÜN (HER ZAMAN) TAKİP ETMEK TAKİP ETMEK (KONTROL) BIRAKMAK (BEN) ASLA (İMKANSIZ) HAYIR HAYIR	Çocuğumu her zaman takip (kontrol) ederim, onu kontrol etmeyi asla bırakmam.
24. MADDE	BEN ÇOCUK O OKUL GİTMEK GELMEK ARKADAŞ SPOR KAVGA ETMEK SERSERİLİK YAPMAK HİÇ EFENDİ SAYGI GÖRMEK İYİ (BEN) SEVİNMEK AFERİN POZİTİF TEŞVİK ETMEK TEŞVİK ETMEK	Okulda, sporda arkadaşları ile kavga etmek gibi uygun olmayan davranışlar sergilediğinde çocuğumu asla onaylamam, ancak efendi, saygılı vb. olduğunda, olumlu davranışlar gösterdiğinde onu överim.
25. MADDE	BEN ÇOCUK O ODA TOPLAMAK (ELBİSE) DÜZELTMEK ERKEN YATMAK YAP DEMEK (EMİR VERMEK) O BAŞ ÜSTÜNE KABUL ÇALIŞMAK ÇALIŞMAK YAPMAK DÜZELTMEK YAPMAK YAPMAK (BEN) BU İSTEMEK ÖYLE	Çocuğumdan odasını toplamak, elbiselerini dolaba koymak, erken yatmak gibi şeyler istediğimde bana tamam demesini ve isteklerimi yapmasını (yerine getirmesini) isterim.
26. MADDE	BEN ÇOCUK O OKUL SPOR ÇEŞİT KAZANMAK KAZANMAK KAZANMAK BAŞARMAK BAŞARMAK BEN GÖRMEK AFERİN AFERİN (DEMEK) İYİ SEVİNMEK SEVİNMEK ÇOCUK HAVALANMAK UKALA DAVRANMAK BEN HAYIR HAYIR (UYGUN DEĞİL) SAYGILI EFENDİ SAĞLAM (KARAKTERLİ) İÇİN BAKMAK BEĞENMEK BEĞENMEK AFERİM AFERİM SÖYLEMEK DEĞİL (HİS) İÇİMDE SAKLAMAK	Çocuğum, okulda, sporda ya da katıldığı herhangi bir aktivitede bir başarı elde ettiğinde aşırı sevinç gösterileri yaparak onun şımarmasını, çevresini aşağılayıcı tavırlar göstermesini istemem, onun efendi, saygılı ve sağlam karakterli olabilmesi için yaptıklarını beğendimi ona söylemem, içimde tutarım.
27. MADDE	BEN ÇOCUK O EV İÇİNDE KURAL KOYMAK HAZIRLAMAK ODA TOPLAMAK ELBİSE KATLAMAK KOYMAK TEMİZ HEP HEP BU YER(EV) DIŞARI YER YER TOPLAMAK OLMAK DEĞİL (ÇÖP, OYUNCAK) ATMAK ATMAK (DAĞINIK OLMAK) ŞIMARIK YARAMAZ OLMAK BEN GÖRMEK ÖNEMLİ DEĞİL	Düzenli olmak, temiz olmak, yaramazlık yapmamak, şımarmamak gibi kurallara çocuğumun ev ortamında uymamasını önemseyemediğim kadar, ev dışı (farklı) ortamlarda uymamasını önemsemem.

28. MADDE	BEN ÇOCUK O ODA, ELBİSE, RENK ÇEŞİT (HANGİ) SEVMEK FİKİR SORMAK SORMAK	Odası, elbisesinin rengi gibi kendisini ilgilendiren konularda çocuğuma neleri sevdiğini (neleri istediğini) sorar ve onun fikrini alırım.
29. MADDE	BEN ÇOCUK O BAKMAK İÇİM GELMEK SEVMEK ÖPMEK ÖPMEK SARILMAK	Çocuğuma sarılırım, onunla ilgilenir, onu öperim (duygularımı ona gösteririm).
30. MADDE	BEN ÇOCUK O BİR GÜN (BOYUNCA) NEREYE GİTMEK NE YAPMAK BEN TAKİP ETMEK TAKİP ETMEK	Çocuğumun gün içinde neler yaptığını, nereye gittiğini takip ederim.
31. MADDE	BEN ÇOCUK O YARAMAZLIK YAPMAK YARAMAZLIK YAPMAK HATA YAPMAK HATA YAPMAK ŞİMARMAK ŞİMARMAK BEN (ONA)CEZA VERMEK	Çocuğum yaramazlık yaptığında ya da bir hatası (yanlışı) olduğunda ona ceza veririm
32. MADDE	BEN ÇOCUK O BERABER GEZMEK, OYNAMAK FİLM (İZLEMEK) PARK(GİTMEK) GİBİ HERTÜRLÜ İÇİN PLAN HAZIRLAMAK YAPMAK	Gezmek, oyun oynamak, film izlemek, parka gitmek gibi çocuğum ile birlikte yapacağımız etkinlikler için (özel) planlamalar hazırlarım (yaparım).
33. MADDE	BENİM ÇOCUK O BİR ARAYA GELMEK (BANA) ANLATMAK ANLATMAK BEN GÖZ KAÇIRMAK YOK GÖZ GÖZE BAKMAK (VAR) (BANA) ANLATMAK ANLATMAK (BEN) SUS (SÖZ) KESMEK YETER YOK YOK BEN (DİKKAT) İZLEMEK YAPMAK	Çocuğum bana birşeyler anlatırken onunla göz kontağı kurarım (ondan gözlerimi kaçırmam) ve konuşmasını kesmeden sonuna kadar dikkatle izlerim (dinlerim).
34. MADDE	BEN ÇOCUK O TİYATRO RESİM SPOR HER TÜRLÜ YETENEK BAŞ VURMAK BAŞ VURMAK (GİRİŞKEN) BAŞARMAK BAŞARMAK BEN GÖRMEK ÇOK SEVİNMEK (BEN) DESTEK VERMEK (ONA)	Çocuğumun tiyatro, resim, spor gibi yeteneklerini, girişkenliğini ve başarılarını desteklerim.
35. MADDE	BEN ÇOCUK O TEK (GEZMEK) BEN BIRAKMAK DEĞİL BEN BERABER BERABER HEP HEP	Çocuğumu yalnız bırakmam, onun her zaman yanımda olmasını sağlarım.
36. MADDE	BEN ÇOCUK O BİR ŞEY FİKİR (BEN) SORMAK SORMAK BEN DİKKATLE (ÖNEM VERMEK) İZLEMEK (SABIR SABIR) CEVAP VERMEK CEVAP VERMEK	Çocuğumun sorularını önemser ve onu dikkatlice dinlerim, ona sabırla cevap veririm.
37. MADDE	BEN ÇOCUK O YARAMAZLIK YARAMAZLIK HATA HATA YAPMAK BEN O(NA) EZİYET DÖVMEK DÖVMEK HİÇ	Yaramazlık yaptığında ve hatalı davrandığında bile ben çocuğumu asla dövmem ve ona şiddet uygulamam.
38. MADDE	BEN ÇOCUK O YARAMAZLIK YARAMAZLIK HATA HATA YAPMAK (BEN) SİNİRLENMEK BAĞIRMAK(SÖYLEMEK KÖTÜ) YAPMAK DEĞİL	Yaramazlık yaptığında ve hatalı davrandığında bile ben çocuğuma sinirlenmem ve onu ayıplamam.

Ek 10. Odak Grup Görüşme Gönüllülük Formu

TÜRKÇE'DEN TÜRK İŞARET DİLİNE ÇEVİRİSİ YAPILAN ANNE BABA ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ÖLÇEĞİ (ABTÖ)-A FORMUNUN ÇEVİRİSİNE İLİŞKİN SAĞIR BİREYLER UYGUNLUK GÖRÜŞÜ VE ÖNERİ FORMU (ODAK GRUP GÖRÜŞMESİ) BİLGİLENDİRLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU				
AD-SOYADI		CİNSİYET		
DOĞUM YERİ		DOĞUM YERİ -TARİHİ	/...../.....
/MEZUNİYETİNİZ: İLKOKUL () ORTAOKUL () LİSE () ÜNİVERSİTE () YÜKSEK LİSANS/DOKTORA ()				
ÖĞRENİM DURUMUNUZ	KAÇ YIL?	NEREDE?	İŞİTME ENGELLİLER OKULU	NORMAL OKUL
İLKOKUL				
ORTAOKUL				
LİSE				
ÜNİVERSİTE				
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA				
ÇOCUĞUNUZ VAR MI? EVET () HAYIR ()		ÇOCUK SAYINIZ		
ÇOCUĞUNUZ İLE HANGİ DİLDE İLETİŞİM KURARSINIZ TÜRK İŞARET DİLİ () TÜRKÇE () HER İKİSİ ()				
FORM MADDELERİ			EVET	HAYIR
1. Katılımcı bilgilendirme formu tarafıma araştırmacı tarafından TİD ile anlatılmıştır				
2. Uyarılma süreçleri ve içeriği hakkında tarafıma araştırmacı tarafından TİD ile bilgi verilmiştir.				
3. Odak grup görüşme sürecinde tarafıma soru sorma, tartışma imkanı tanındı.				
4. Sorduğum tüm sorulara tatmin edici yanıtlar alabildim.				
5. Herhangi bir zamanda herhangi bir neden göstermeksizin odak grup görüşmesinden çekilme hakkım olduğu, tarafıma ifade edildi.				
6. Türkçe'den Türk İşaret Diline Çevirisi Yapılan Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (Abtö)-A Formunun çevirisine ilişkin Sağır bireyler uygunluk görüşü ve önerilerinizin süresiz olarak depolanmasını ve çözümlenmesini istiyorum.				
TARİH:13/07/2019		YER: KASTAMONU REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ		
İMZA:				

Ek 11. Odak Grup Görüşme Formu

TÜRKÇE'DEN TÜRK İŞARET DİLİNE ÇEVİRİSİ YAPILAN ANNE BABA ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ÖLÇEĞİ (ABTÖ)-A FORMUNUN ÇEVİRİSİNE İLİŞKİN SAĞIR BİREYLER UYGUNLUK GÖRÜŞÜ VE ÖNERİ FORMU (ODAK GRUP GÖRÜŞMESİ)									
AD-SOYADI					CİNSİYET				
DOĞUM YERİ					DOĞUM YERİ -TARİHİ/...../.....			
/MEZUNİYETİNİZ: İLKOKUL () ORTAOKUL () LİSE () ÜNİVERSİTE () YÜKSEK LİSANS/DOKTORA ()									
ÖĞRENİM DURUMUNUZ	KAÇ YIL?				NEREDE?	İŞİTME ENGELLİLER OKULU	NORMAL OKUL		
İLKOKUL									
ORTAOKUL									
LİSE									
ÜNİVERSİTE									
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA									
ÇOCUĞUNUZ VAR MI? EVET () HAYIR ()					ÇOCUK SAYINIZ				
ÇOCUĞUNUZ İLE HANGİ DİLDE İLETİŞİM KURARSINIZ TÜRK İŞARET DİLİ () TÜRKÇE () HER İKİSİ ()									
YÖNERGE: Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (Abtö)-A Formunun TİD'e çeviri videolarını izleyiniz ve aşağıdaki parametrelere göre değerlendiriniz. Size göre uygun olanları (+), uygun olmayanları (-) olarak işaretleyiniz. Uygun olmadığını düşündüğünüz ölçek maddeleri ile ilgili açıklama, görüş ve önerilerinizi ilgili alana yazınız.									
VİDEO KONUSU	SES/İŞARET BİLGİSİ					BİÇİM BİLGİSİ	SÖZ DİZİMİ	ANLAM BİLGİSİ	AÇIKLAMA, GÖRÜŞ VE ÖNERİLER
	El Şekli	Yönelim	Hareket	Konum	El Dışı İşaret				
Katılımcı Bilgilendirme									
1-Cinsiyet Bilgisi Sorusu									
2-Yaş Bilgisi Sorusu									

3-Öğrenim Durumu Bilgi Sorusu									
4-Meslek Durumu Bilgi Sorusu									
5-Çocuk Sayısı Durumu Bilgi Sorusu									
6- 0-6 Yaş Arası Çocuk Bilgisi Sorusu									
7-Aile Yapısı Bilgi Sorusu									
8-Gelir Düzeyi Bilgi Sorusu									
9-Yaşadığı İl Bilgi Sorusu									
Ölçek Doldurma Yönergesi									
1. Ölçek Maddesi (Demokratik Tutum)									
2. Ölçek Maddesi (Baskıcı Otoriter Tutum)									
3. Ölçek Maddesi (Aşırı Hoşgörülü Tutum)									

Ek 12. ABTÖ A-Formunun Son Hali

ANNE BABA ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ÖLÇEĞİ (ABTÖ)-A FORMUNUN TÜRK İŞARET DİLİNE ÇEVİRİLMİŞ VERSİYONUNUN SON HALİ				
AÇIKLAMA: Uyarlama aşamalarının sonunda son şekli verilen ölçeğin TİD videoları Google Form uygulamasına dönüştürülerek, veri toplamak amacıyla hedef kitle olan sağır ebeveynlerle paylaşılmıştır.				
SIRA	VİDEO KONUSU	ÖLÇEĞİN ÖZGÜN VERSİYONU	ÖLÇEĞİN TİD TRANSKRİPSİYONUNUN TÜRKÇE VERSİYONU	ÖLÇEĞİN TİD TRANSKRİPSİYON VERSİYONU
1.	1. AÇIKLAMA VİDEOSU	<p><i>Sağır anne ve babalarımız hepiniz hoş geldiniz. Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Hasan Hüseyin SAÇI tarafından Anne Baba Tutum Ölçeği A Formunun Türk İşaret Diline Uyarlama çalışması/araştırması yapılmaktadır.</i></p> <p><i>TİD'e çevrilen bu ölçek iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde meslek durumu, memleketiniz gibi 8 (sekiz) kişisel bilgi sorusu bulunmaktadır. İkinci bölümde ise siz, anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarına yönelik 38 (otuz sekiz) ölçek maddesi bulunmaktadır.</i></p> <p><i>Sizlerin, ölçek uyarlaması için oluşturduğumuz TİD videolarını izlemesi ve en uygun bulduğunuz seçeneği işaretlemesi</i></p>	<p>Sağır anne ve babalarımız hepiniz hoş geldiniz. Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Hasan Hüseyin SAÇI tarafından Anne Baba Tutum Ölçeği A Formunun Türk İşaret Diline Uyarlama çalışması/araştırması yapılmaktadır.</p> <p>TİD'e çevrilen bu ölçek iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde meslek durumu, memleketiniz gibi 8 (sekiz) kişisel bilgi sorusu bulunmaktadır. İkinci bölümde ise siz, anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarına yönelik 38 (otuz sekiz) ölçek maddesi bulunmaktadır.</p> <p>Sizlerin, ölçek uyarlaması için oluşturduğumuz TİD videolarını izlemesi ve en uygun bulduğunuz seçeneği işaretlemesi beklenmektedir.</p>	<p>SAGIR ANNE BABA HEPİNİZ HOŞ GELMEK. KARABÜK ÜNİVERSİTE SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜ YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİ ADI KİM H-A-S-A-N H-Ü-S-E-Y-İ-N SOYADI S-A-Ç-I (İŞARET ADI) ÇEKİK GÖZ ÖĞRETMEN TARAFINDAN ANNE BABA ÇOCUK YETİŞTİRMEK YETİŞTİRMEK T-U-T-U-M A-FORM (ÖLÇEK) TÜRK İŞARET DİL ÇEVİRMEK ARAŞTIRMAK YAPMAK</p> <p>ÖLÇEK (ANKET) İKİ BÖLÜM VAR. BİRİNCİ BÖLÜM İŞ MESLEK MEMLEKET MAAŞ GİBİ HER TÜRLÜ 8 (TANE) SORU SORU HAZIR VAR.,</p> <p>İKİNCİ BÖLÜM ANNE BABA (ÇOCUK)YETİŞTİRMEK YETİŞMEK BÜYÜTMEK NE NE(NASIL) YAPMAK HAH O</p>

		<i>beklenmektedir.</i>		İLGİLİ 38 MADDE MADDE HAZIR SİZ KENDİ UYGUN MADDE TIK TIK (İŞARETLEMENİN) GÖRE YAPMAK LÜTFEN.
2.	Kişisel Bilgi Sorusu(KBS)-1	<i>Cinsiyetiniz</i> ○ Bay ○ Bayan	Siz kadın mısınız, erkek mi? Seçenekleri inceleyip, uygun olanı işaretleyiniz. ○ Kadın ○ Erkek	SEN ERKEK KIZ NE? <u>GÖRE</u> 1. <u>KIZ (KADIN)</u> 2. <u>ERKEK</u> <u>KENDİ UYGUN İŞARETLEMENİN</u>
3.	KBS-2	<i>Yaşınız</i> 1- 25 yaş ve altı (..)) 2- 26-30 yaş () 3- 31- 35 yaş () 4- 36-40 yaş () 5- 41-45 () 6- 46 yaş ve üzeri ()	Kaç yaşındasınız? Seçenekleri inceleyip, uygun olanı işaretleyiniz. ○ 25 yaş ve altı ○ 26-30 yaş ○ 31- 35 yaş ○ 36-40 yaş ○ 41-45 ○ 46 yaş ve üzeri	SENİN YAŞ KAÇ? <u>GÖRE</u> <u>SEÇENEKLER BAKMAK BENİM (İÇİN) BU SEÇENEK EKLEMENİN İŞARETLEMENİN</u> 1. 25 YAŞ VE ALTI 2. 26-30 YAŞ 3. 31- 35 YAŞ 4. 36-40 YAŞ 5. 41-45 6. 46 YAŞ VE ÜZERİ
7.	KBS-3	<i>Öğrenim durumunuz</i> 1- İlkokul () 2- Ortaokul () 3- Lise () 4- Ön lisans () 5- Lisans () 6- Lisansüstü (YL-doktora) ()	Sizin mezuniyet durumunuz nedir? Seçenekleri inceleyip, uygun olanı işaretleyiniz. ○ İlkokul ○ Ortaokul ○ Lise ○ Ön lisans ○ Lisans ○ Yüksek Lisans ○ Doktora	SEN EĞİTİM MEZUN NE <u>İLKOKUL ORTAOKUL LİSE İKİ YIL ÜNİVERSİTE DÖRT YIL ÜNİVERSİTE YÜKSEK (LİSANS) DOKTOR YÜKSEK NE(HANGİ) MEZUN OLMAK GÖRE SEÇENEKLER İŞARETLEMENİN</u>
8.	KBS-4	<i>Mesleğiniz</i> 1- Çalışmıyor ()2- Serbest (Esnaf vb.) () 3- İşçi ()	Mesleğiniz nedir? Seçenekleri inceleyip, uygun olanı işaretleyiniz. ○ Çalışmıyor ○ Serbest (Esnaf vb)	SEN İŞ MESLEK NE? <u>GÖRE</u> 1. <u>İSSİZ/EV HANIMI</u> 2. <u>İŞÇİ</u> 3. <u>AÇIK KENDİ İŞLETMEK</u>

		<p>4- Memur ()</p> <p>5- Öğretmen, doktor vb. profesyonel meslek ()</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ İşçi ○ Memur ○ Öğretmen, doktor vb. profesyonel meslek 	<p><u>(ESNAF)</u></p> <p>4. <u>MEMUR,</u></p> <p>5. <u>ÖĞRETMEN, DOKTOR, AVUKAT GİBİ HERTÜRLÜ PROFESYONEL MESLEK</u></p> <p><u>SEÇENEKLER BAKMAK (UYGUN BULMAK) İŞARETLEMEK</u></p>
9.	KBS-5	<p><i>Çocuk sayınız</i></p> <p>1- Tek çocuk ()</p> <p>2- İki çocuk ()</p> <p>3- Üç çocuk ()</p> <p>4- Dört çocuk ()</p> <p>5- Beş çocuk ve daha fazla ()</p>	<p>Sizin kaç çocuğunuz var? Seçenekleri inceleyip, uygun olanı işaretleyiniz.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Tek çocuk ○ İki çocuk ○ Üç çocuk ○ Dört çocuk ○ Beş çocuk ve daha fazla 	<p><u>SENİN ÇOCUK ÇOCUK KAÇ ? GÖRE</u></p> <p>1. <u>BİR ÇOCUK</u></p> <p>2. <u>İKİ ÇOCUK</u></p> <p>3. <u>ÜÇ ÇOCUK</u></p> <p>4. <u>DÖRT ÇOCUK</u></p> <p>5. <u>BEŞ ÇOCUK VE FAZLA</u></p> <p><u>SEÇENEKLER BAKMAK (UYGUN BULMAK) İŞARETLEMEK</u></p>
7.	KBS-6	<p><i>Aile yapınız</i></p> <p>1- Anne baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile ()</p> <p>2- Anne baba çocuklar ve aile büyüklerinden oluşan geniş aile ()</p> <p>3- Anne çocuk veya baba çocuktan oluşan tek ebeveynli aile ()</p>	<p>Ailenizde kimler yaşıyor? Seçenekleri inceleyip, uygun olanı işaretleyiniz.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Eşim, çocuğum/ çocuklarım ile beraber yaşıyorum. ○ Eşim, çocuğum/ çocuklarım, annem, babam, dedem, ninem ile hep beraber yaşıyorum. ○ Eşimden ayrıldım, çocuğum/çocuklarım ile beraber yaşıyorum. 	<p><u>AİLE (İÇİNDE) KİM KİM BERABER YAŞAMAK NE</u></p> <p>1. <u>EŞ ÇOCUK BERABER YAŞAMA</u></p> <p>2. <u>2.EŞ ÇOCUK ANNE, BABA DEDE NİNE AKRABA HEP BERABER YAŞAMAK</u></p> <p>3. <u>BEN BOŞANMAK ÇOCUK BERABER TEK YAŞAMAK</u></p> <p><u>SEÇENEKLER BAKMAK (UYGUN BULMAK) İŞARETLEMEK</u></p>
8.	KBS-7	<p><i>Size göre gelir düzeyiniz</i></p> <p>1- Düşük ()</p>	<p>Sizin gelir düzeyiniz nasıl? Seçenekleri inceleyip, uygun olanı işaretleyiniz.</p>	<p><u>SENİN MAAŞ AZ NORMAL İYİ FAZLA NE(NASIL)? SEÇENEKLER</u></p>

		2- Orta () 3- Yüksek ()	1- Düşük (az) () 2- Orta (normal) () 3- Yüksek(fazla) ()	<u>BAKMAK (UYGUN BULMAK)</u> <u>İŞARETLEMEK</u>
9.	KBS-8	<i>Yaşadığınız İl</i>	Sen hangi ilde yaşıyorsun? Seçenekleri inceleyip, uygun olanı işaretleyiniz.	<u>SEN MEMLEKET NEREDE</u> <u>YAŞAMAK GÖRE SEÇENEKLER</u> <u>BAKMAK (UYGUN BULMAK)</u> <u>İŞARETLEMEK</u> Not: Videoda iller bulunmamakla birlikte, hazırlanacak Google formda olacaktır.
10.	2.BÖLÜM AÇIKLAMA VİDEOSU	<i>Birinci bölüm sona erdi. Bundan sonra, 38 (otuz sekiz) ölçek maddesi bulunmaktadır. Siz maddelere ilişkin TİD videolarını izledikten sonra katılım düzeyinize göre cevaplarınızı verin.</i> <i>Maddeye katılma düzeyleriniz için;</i> • 5 numara “Tamamen/çok katılıyorum.” • 4 numara “Katılıyorum.” • 3 numara “Kısmen katılıyorum.” • 2 numara “Katılmıyorum.” • 1 numara “Hiç katılmıyorum” demek	Birinci bölüm sona erdi. Bundan sonra, 38 (otuz sekiz) ölçek maddesi bulunmaktadır. Siz maddelere ilişkin TİD videolarını izledikten sonra katılım düzeyinize göre cevaplarınızı verin. Maddeye katılma düzeyleriniz için; • 5 numara “Tamamen/çok katılıyorum.” • 4 numara “Katılıyorum.” • 3 numara “Kısmen katılıyorum.” • 2 numara “Katılmıyorum.” • 1 numara “Hiç katılmıyorum” demek Seçenekleri inceleyip, uygun olanı işaretleyiniz.	ŞİMDİ BU SONRA 38 MADDE VİDEO İŞARET VAR.SİZ VİDEO BAKMAK ANLAMAK (KATILMAK KATILMAMAK SİZ FİKİR GÖRE İŞARETLEMEK ÇEVAP İÇİN BEŞ SEÇENEK VAR • BEŞ (NUMARA) ÇOK ÇOK (TAMAMEN) KATILMAK • DÖRT (NUMARA) KATILMAK • ÜÇ (NUMARA) KISMEN KATILMAK • İKİ (NUMARA) KATILMAMAMK • BİR (NUMARA) HİÇ KATILMAMAK SİZ KENDİ UYGUN MADDE İŞARETLEMEK YAPMAK LÜFEN
11.	1.MADDE	<i>Çocuğumu, her durumda duygu ve düşüncesini ifade etmesi için desteklerim.</i>	Çocuğum canı sıkılmak, üzülme, sinirlenmek, mutlu olmak gibi her türlü duygusunu, fikirlerini ve düşüncelerini	BEN ÇOCUK O CAN SIKILMAK ÜZÜLMEK SİNİRLENMEK MUTLU OLMAK HEP ANLATMAK

			bana söylediğinde onu anlayışla karşılarım ve daima ona destek veririm.	ANLATMAK (BANA) FİKİR ÇEŞİT ÇEŞİT (DÜŞÜNMEK) SÖYLEMEK SÖYLEMEK (BANA) NE İSTEMEK NE İSTEMEK BEN TAMAM (BEN ONA) DESTEK VERMEK/YARDIM ETMEK HEP HEP
12.	2. MADDE	<i>Çocuğum için koyduğum bir kuralı asla değiştirmem.</i>	Zaman yönetimi, sosyal yaşantı, okul ya da herhangi bir konuda çocuğum için koyduğum kuralları kendisi zamanla değiştirmeye çalışsa bile ben asla değiştirmem.	O (BEN) ÇOCUK KURAL SAAT (VAKİT) GEZMEK OKUL (GİBİ) HERTÜRLÜ KOYMAK BİTMEK O (ÇOCUK) ZAMAN (İÇİN) DEĞİŞMEK BEN ASLA DEĞİŞMEK DEĞİL HEP AYNI
13.	3. MADDE	<i>Çocuğumu, istediği gibi davranmakta özgür bırakırım.</i>	Çocuğum şımarık, ukala, vurdumduymaz davranabildiği gibi, saygılı, kibar, efendi ve gayretli de (çalışkan) davranabilir. Ona davranışları konusunda asla müdahale etmem. Onu özgür (rahat) bırakırım.	BEN ÇOCUK O UKALA SERSERİ TAKMAMAK VEYA SAYGI EFENDİ KİBAR ÇALIŞKAN O KENDİ BİLMEK BEN KARIŞMAK DEĞİL KENDİ ÖZGÜR BIRAKMAK
14.	4. MADDE	<i>Çocuğuma odasını toplama gibi yapabileceği bazı sorumluluklar veririm.</i>	Çocuğuma alışması için kitaplarını dizmek, elbiselerini yerleştirmek, odasını düzeltmek gibi sorumluluklar veririm.	BEN ÇOCUK O ODA DEFTER (KİTAP) DİZMEK DİZMEK ELBİSE YERLEŞTİRMEK KARIŞMAK (DAĞINIK) BEN YAPMAK DEĞİL (KABUL ETMEK DEĞİL) ÇOCUK O KENDİ YAPMAK YERLEŞTİRMEK YERLEŞTİRMEK DÜZELTMEK DÜZELTMEK TEMİZ SORUMLULUK ALIŞMAK O.
15.	5. MADDE	<i>Çocuğumun, rahatsız edici ve yanlış davranışlarını görmezden gelirim.</i>	Çocuğum yaramazlık yaptığında ve inatçı, şımarık, ukala vb. (yanlış) tavırlar sergilediğinde (ona kulak asmam) onu görmezden gelirim.	BEN ÇOCUK O YARAMAZ ŞIMARIK İNAT ETMEK UKALA SERSERİ (DAVRANMAK) YARAMAZLIK YAPMAK BEN GÖRMEK ONU NEYSE TAMAM

				TAMAM BEN KULAK ASMAMAK HADİ HADİ.
16.	6. MADDE	<i>Çocuğumla ilgili konularda kontrolü her zaman elimde tutarım.</i>	Çocuğumla ilgili okul, spor, sağlık gibi her türlü konuyu ben takip (kontrol) ederim.	BEN ÇOCUK O OKUL SPOR (YAPMAK) HASTA (OLMAK) SAĞLIKLI (OLMAK) DOKTOR HER TÜRLÜ HEPSİ İÇİN BEN BAKMAK TAKİP ETMEK TAKİP ETMEK (KONTROL ETMEK) HEP HEP
17.	7. MADDE	<i>Çocuğumu, toplumun istediği ideal insan olarak yetiştiririm.</i>	Aile üyelerim, akrabalarım, komşularım, toplum çocukların efendi, saygılı, çalışkan, doğru (ideal) bireyler olarak büyümelerini(yetişmelerini) ister. Ben de toplumun çocuklarda görmek istediği bu özellikleri bilerek kendi çocuğumu (aynı şekilde) yetiştirmek, eğitmek için uğraşırım.	AİLE AKRABA KOMŞU TOPLUM GÖRMEK ÇOCUK ÇOCUK ÇOCUK EFENDİ SAYGI ÇALIŞKAN DOĞRU BÜYÜTMEK (BEN) BU(BÖYLE)İSTEMEK AYNI ALMAK BEN(İM) ÇOCUK AKTARMAK EĞİTMEK (ÖRNEK) YETİŞTİRMEK ÖĞRETMEK ÖĞRETMEK BÜYÜTMEK UĞRAŞMAK YAPMAK
18.	8. MADDE	<i>Çocuğuma, onu cezalandırılacağı söylesem de bu cezaları uygulamam.</i>	Çocuğum herhangi bir yaramazlık yaptığında onu cezalandıracağı söylesem de sonrasında vicdanım el vermediği için bu cezaları uygulamam (vermem).	BEN ÇOCUK O YARAMAZLIK YAPMAK İNAT (ETMEK) MECBUR(MUTLAKA)BEN CEZA VERMEK KIZMAK ZAMAN BEN İÇİM OLMAMAK (RAHATSIZ OLMAK) NEYSE CEZA VERMEK DEĞİL
19.	9. MADDE	<i>Çocuğumla ilgili kararları ben alırım.</i>	Çocuğum okulu, sağlığı, spor kaydı, sportif bir faaliyet vb. gibi konularda kararları çocuğum değil ben veririm.	BEN ÇOCUK O OKUL SPOR (YAPMAK) HASTA SAĞLIK GİBİ HER TÜRLÜ BİR ÇOCUK İKİ ANNE BABA ÜÇ EŞ DÖRT AKRABA BEŞ TOPLUM HEP HAYIR HAYIR (ONLAR) DEĞİL BEN KENDİ KARAR VERMEK
20.	10. MADDE	<i>Çocuğuma duyduğum güveni ona</i>	Okul, sportif faaliyetler vb.	BEN ÇOCUK O OKUL SPOR

		<i>belirtirim.</i>	konulardaki hedefleri konusunda çocuğumla konuşurum, ona karşı şüpheyle (güvensizlikle) yaklaşmam, aksine hedeflerine ulaşabilmesi için güvendiğimi gösteririm ve onu daima teşvik ederim.	HEDEF NE İSTEMEK SOHBET ETMEK SOHBET ETMEK BEN O GÜVENMEK DEĞİL ŞÜPHE ETMEK DEĞİL BEN O GÜVENMEK AFERİN POZİTİF POZİTİF HADİ HADİ (TEŞVİK ETMEK) YAPMAK
21.	11. MADDE	<i>Çocuğum için kurallar koysam da kurallara uymasını beklemem.</i>	Çocuğuma erken kalkmak, erken yatmak, odasını toplamak, ödevlerini düzenli yapmak gibi kurallar koyarım, ancak onun kurallara uyup uymamasını önemsemem (uymasını beklemem), kurallara uymadığında onu serbest bırakırım (kendi haline bırakırım).	BEN ÇOCUK O SABAH ERKEN KALKMAK GECE ERKEN YATMAK ODA TOPLAMAK DÜZELTMEK ÖDEV YAPMAK ERKEN UYUMAK GİBİ HER TÜRLÜ KURAL KOYMAK HAZIRLAMAK KURAL GÖRE YAP YAP YAP SONRA O BOZULMAK (KURAL) UYMAK HİÇ BEN GÖRMEK (O) NEYSE BOŞVER CİDDİYE ALMAK DEĞİL (BEN) SERBEST BIRAKMAK (O)
22.	12. MADDE	<i>Çocuğumu şımartırım.</i>	Ben çocuğumu (istemediği halde) televizyon, tablet, çikolata, elbise gibi hediyelere boğarım, bu duruma alışan çocuğum benden sürekli yeni şeyler almamı istediğinde hemen kabul eder ve fazlasıyla verir. Böyle davrandığım için de çocuğum şımarır ve aşırı davranışlarda bulunur.	BENİM ÇOCUK O TELEVİZYON (İZLEMEK) TABLET ÇİKOLATA ELBİSE HER TÜRLÜ HEDİYE VERMEK HEDİYE VERMEK O ÇOK (TAMAMEN) ALIŞMAK SONRA BANA HEP GELMEK GELMEK İSTEMEK ALDIRMAK ALDIRMAK BAŞKA BAŞKA (ŞEY) BEN KABUL HEP ALMAK (ONA) VERMEK O ZAMAN ŞIMARMAK, HAVALANMAK BOZULMAK
23.	13. MADDE	<i>Çocuğuma kuralların nedenleri ile ilgili açıklamalar yaparım.</i>	Çocuğuma çeşitli kurallar koyarım ve bu kuralların nedenleri ile ilgili onu bilgilendiririm.	BEN ÇOCUK O KURAL KOYMAK KOYMAK HAZIRLAMAK KESİN BİTMEK BU BU KURAL KURAL NE NE BEN BİLGİ VERMEK BİLGİ

				VERMEK
24.	14. MADDE	<i>Çocuğumu, yeni şeyler denemesi konusunda cesaretlendiririm.</i>	Çocuğumu spor, yapmak, resim yapmak, tiyatro oynamak, oyun oynamak gibi farklı aktivitelere katılma konusunda teşvik ederim ve onu cesaretlendiririm.	BEN ÇOCUK O SPOR RESİM TİYATRO OYUN HERTÜRLÜ BİR YER GİTMEK DEĞİL GİTMEK BAŞKA BAŞKA GÖRMEK İSTEMEK GÖRMEK İSTEMEK İYİ İYİ (BEN SEVİNMEK) TEŞVİK ETMEK TEŞVİK ETMEK YAPMAK
25.	15. MADDE	<i>Çocuğumu yaptığı bir şeyden dolayı cezalandırdığımda, ondan özür dilerim.</i>	Çocuğuma kızıp ceza veririm ancak sonrasında (pişman olur) ondan özür dilerim.	BEN ÇOCUK O (BEN) KIZMAK AZARLAMAK AZARLAMAK CEZA VERMEK SONRA VİCDAN YAPMAK (İÇİM OLMAMAK) BEN ÖZÜR SÖYLEMEK
26.	16. MADDE	<i>Çocuğum, yapmasını istediğim bir işi yapmadığında hoşgörüyü ile karşılarım.</i>	Çocuğumdan odasını toplaması, kitaplarını yerleştirmesi, yatağını düzeltmesi, annesine yardım etmesi gibi işleri yapmasını isterim, ancak çocuğum kendisinden yapmasını istediğim işi yapmadığında ona bir şey demem (hoş görürüm), onu serbest bırakırım.	BEN ÇOCUK O ODA TOPLAMAK (KİTAP) YERLEŞTİRMEK YATAK DÜZELTMEK ANNE(YE) YARDIM GİBİ HER TÜRLÜ HEP HEP BU İŞ İŞ YAP HADİ HADİ O İSTEMEK DEĞİL BU (İŞ) YAPMAK DEĞİL (KENDİ)GERİ ÇEKMEK (BEN) VİCDAN ACIMAK HADİ NEYSE RAHAT BIRAKMAK
27.	17. MADDE	<i>Çocuğum için, her zaman uyması gereken kuralları koymam.</i>	Çocuğumdan kendisi için koyduğum kurallara sürekli uymasını değil ara sıra uymasını beklerim.	BEN ÇOCUK O KURAL KOYMAK KOYMAK HAZIR BİTMEK MECBUR BU KURAL KURAL HADİ HADİ (UY UY/YAP YAP) (BEN) HER GÜN DEĞİL BAZEN YAPMAK(BEKLEMEK)
28.	18. MADDE	<i>Çocuğumun söz dinlemesi için, daha resmi davranırım.</i>	Çocuğumdan bilgisayar, telefon, tablet kapatma, ödev yapma, odayı düzenleme, oyuncakları toplama vb. şeyleri yapmasını istediğimde (sözümü dinlemesi için) çocuğuma kibar davranmam, daha emir dili ile, ciddi	BEN ÇOCUK O TELEFON TABLET BİLGİSAYAR (OYNAMAK) KAPATMAK ÖDEV OKUMAK ÇALIŞMAK ODA OYUNCAK TOPLAMAK DÜZENLEMEK GİBİ HEPSİ İÇİN (KİBARCA) LÜTFEN

			(resmi) davranırım.	HADİ HADİ (DEMEK) YOK YOK CİDDİ (SERT) EMİR HADİ HADİ (DEMEK) YAPMAK
29.	19. MADDE	<i>Çocuğuma hiçbir konuda “hayır” demem.</i>	Çocuğum benden herhangi bir şey istediğinde “hayır, olmaz” diyemem, vicdanım el vermediği için benden ne isterse yaparım (ona veririm).	BEN ÇOCUK O İSTEMEK BİR ŞEY İSTEMEK BAŞKA BAŞKA BANA SÖYLEMEK SÖYLEMEK (İSTEMEK İSTEMEK) BEN HAYIR OLMAZ VİCDAN (İÇİM OLMAK DEĞİL) ONA VERMEK VERMEK
30.	20. MADDE	<i>Çocuğumu disipline etmeye çalışmam.</i>	Çocuğumu, kızarak ya da uyararak disipline etmeye çalışmam, onu rahat bırakırım.	BEN ÇOCUK O UYARMAK DİSİPLİN YAPMAK KIZMAK BEN HİÇ, RAHAT BIRAKMAK
31.	21. MADDE	<i>Çocuğumun bireysel özelliklerin ve mizacının farkında olarak ona saygı duyarım.</i>	Çocuğumun kişilik, vicdan, duygu, düşünce, huy gibi özelliklerinin benimle aynı olmadığını farkına varırım ve onun bu farklılıklarına (özelliklerine) saygı duyarım.	BEN ÇOCUK O KİŞİ VİCDAN DUYGU FİKİR DÜŞÜNCE HUY AYNI DEĞİL BEN GÖRMEK O(NU) FARKLI FARKLI ÖZELLİK VAR BEN ONU İDRAK ETMEK(FARKINA VARMAK) (BEN) SAYGI O(NA)
32.	22. MADDE	<i>Çocuğumdan, koyduğum kurallara sorgulamadan uymasını beklerim.</i>	Çocuğuma koyduğum kuralları sorgulamasını istemem, onun aksatmadan uymasını isterim.	BEN ÇOCUK O ÖNCE KURAL (PROGRAM) KOYMAK KOYMAK BİTMEK ÇOCUK (O) NE O NE GEREK YOK GEREK YOK BEN KABUL ETMEK DEĞİL BEN ONA MECBUR (PROGRAM) UYMAK (DEMEK)
33.	23. MADDE	<i>Çocuğum üzerinden kontrolü eksik etmem.</i>	Çocuğumu her zaman takip (kontrol) ederim, onu kontrol etmeyi asla bırakmam.	BEN ÇOCUK O HER GÜN(HER ZAMAN) TAKİP ETMEK TAKİP ETMEK (KONTROL) BIRAKMAK (BEN) ASLA (İMKANSIZ) HAYIR HAYIR
34.	24. MADDE	<i>Çocuğum olumlu davranışlar sergilediğinde, onu överim.</i>	Okulda, sporda arkadaşları ile kavga etmek gibi uygun olmayan davranışlar sergilediğinde çocuğumu asla	BEN ÇOCUK O OKUL GİTMEK GELMEK ARKADAŞ SPOR KAVGA ETMEK SERSERİLİK

			onaylamam, ancak efendi, saygılı vb. olduğunda, olumlu davranışlar gösterdiğinde onu överim.	YAPMAK HİÇ EFENDİ SAYGI GÖRMEK İYİ (BEN) SEVİNMEK AFERİN POZİTİF TEŞVİK ETMEK TEŞVİK ETMEK
35.	25. MADDE	<i>Çocuğumdan, taleplerimi yerine getirmesini beklerim.</i>	Çocuğumdan odasını toplamak, elbiselerini dolaba koymak, erken yatmak gibi şeyler istediğimde bana tamam demesini ve isteklerimi yapmasını (yerine getirmesini) isterim.	BEN ÇOCUK O ODA TOPLAMAK (ELBİSE) DÜZELTMEK ERKEN YATMAK YAP DEMEK (EMİR VERMEK) O BAŞ ÜSTÜNE KABUL ÇALIŞMAK ÇALIŞMAK YAPMAK DÜZELTMEK YAPMAK YAPMAK (BEN) BU İSTEMEK ÖYLE
36.	26. MADDE	<i>Çocuğumun sağlam ve güçlü bir karaktere sahip olması için yaptıklarımı beğendiğimi hissettirmem.</i>	Çocuğum, okulda, sporda ya da katıldığı herhangi bir aktivitede bir başarı elde ettiğinde aşırı sevinç gösterileri yaparak onun şımarmasını, çevresini aşağılayıcı tavırlar göstermesini istemem, onun efendi, saygılı ve sağlam karakterli olabilmesi için yaptıklarımı beğendimi ona söylemem, içimde tutarım.	BEN ÇOCUK O OKUL SPOR ÇEŞİT KAZANMAK KAZANMAK KAZANMAK BAŞARMAK BAŞARMAK BEN GÖRMEK AFERİN AFERİN (DEMEK) İYİ SEVİNMEK SEVİNMEK ÇOCUK HAVALANMAK UKALA DAVRANMAK BEN HAYIR HAYIR (UYGUN DEĞİL) SAYGILI EFENDİ SAĞLAM (KARAKTERLİ) İÇİN BAKMAK BEĞENMEK BEĞENMEKAFERİM AFERİM SÖYLEMEK DEĞİL (HİS) İÇİMDE SAKLAMAK
37.	27. MADDE	<i>Farklı bir ortamda, çocuğumun kurallara uymamasını önemsemem.</i>	Düzenli olmak, temiz olmak, yaramazlık yapmamak, şımarmamak gibi kurallara çocuğumun ev ortamında uymamasını önemsedğim kadar, ev dışı (farklı) ortamlarda uymamasını önemsemem.	BEN ÇOCUK O EV İÇİNDE KURAL KOYMAK HAZIRLAMAK ODA TOPLAMAK ELBİSE KATLAMAK KOYMAK TEMİZ HEP HEP BU YER(EV) DIŞARI YER YER TOPLAMAK OLMAK DEĞİL (ÇÖP, OYUNCAK) ATMAK ATMAK (DAĞINIK OLMAK) ŞIMARIK

				YARAMAZ OLMAK BEN GÖRMEK ÖNEMLİ DEĞİL
38.	28. MADDE	<i>Çocuğumu ilgilendiren konularda, onun fikrini de alırım.</i>	Odası, elbisesinin rengi gibi kendisini ilgilendiren konularda çocuğuma neleri sevdiğini (neleri istediğini) sorar ve onun fikrini alırım.	BEN ÇOCUK O ODA, ELBİSE, RENK ÇEŞİT (HANGİ) SEVMEK FİKİR SORMAK SORMAK
39.	29. MADDE	<i>Çocuğuma karşı duygularımı güzel sözlerle, sarılarak ve öperek gösteririm.</i>	Çocuğuma sarılırım, onunla ilgilenir, onu öperim (duygularımı ona gösteririm).	BEN ÇOCUK O BAKMAK İÇİM GELMEK SEVMEK ÖPMEK ÖPMEK SARILMAK
40.	30. MADDE	<i>Çocuğumun her an nerede ve ne yaptığını takip ederim.</i>	Çocuğumun gün içinde neler yaptığını, nereye gittiğini takip ederim.	BEN ÇOCUK O BİR GÜN (BOYUNCA) NEREYE GİTMEK NE YAPMAK BEN TAKİP ETMEK TAKİP ETMEK
41.	31. MADDE	<i>Çocuğumun, yanlış davranışlarını cezalandırırım.</i>	Çocuğum yaramazlık yaptığında ya da bir hatası (yanlış) olduğunda ona ceza veririm.	BEN ÇOCUK O YARAMAZLIK YAPMAK YARAMAZLIK YAPMAK HATA YAPMAK HATA YAPMAK ŞİMARMAK ŞİMARMAK BEN (ONA)CEZA VERMEK
42.	32. MADDE	<i>Çocuğum ile zaman geçirmek için özel planlamalar yaparım.</i>	Gezmek, oyun oynamak, film izlemek, parka gitmek gibi çocuğum ile birlikte yapacağımız etkinlikler için (özel) planlamalar hazırlarım (yaparım).	BEN ÇOCUK O BERABER GEZMEK, OYNAMAK FİLM (İZLEMEK) PARK(GİTMEK) GİBİ HERTÜRLÜ İÇİN PLAN HAZIRLAMAK YAPMAK
43.	33. MADDE	<i>Çocuğum ile göz teması kurar ve sözüntü kesmeden dinlerim.</i>	Çocuğum bana birşeyler anlatırken onunla göz kontağı kurarım (ondan gözlerimi kaçırmam) ve konuşmasını kesmeden sonuna kadar dikkatle izlerim (dinlerim).	BENİM ÇOCUK O BİR ARAYA GELMEK (BANA) ANLATMAK ANLATMAK BEN GÖZ KAÇIRMAK YOK GÖZ GÖZE BAKMAK (VAR) (BANA) ANLATMAK ANLATMAK (BEN) SUS (SÖZ) KESMEK YETER YOK YOK BEN (DİKKAT) İZLEMEK YAPMAK

44.	34. MADDE	<i>Çocuğumun girişkenliğini ve yeteneklerini desteklerim.</i>	Çocuğumun tiyatro, resim, spor gibi yeteneklerini, girişkenliğini ve başarılarını desteklerim.	BEN ÇOCUK O TİYATRO RESİM SPOR HER TÜRLÜ YETENEK BAŞ VURMAK BAŞ VURMAK (GİRİŞKEN) BAŞARMAK BAŞARMAK BEN GÖRMEK ÇOK SEVİNMEK (BEN) DESTEK VERMEK (ONA)
45.	35. MADDE	<i>Hiçbir zaman çocuğumu yalnız bırakmam.</i>	Çocuğumu yalnız bırakmam, onun her zaman yanımda olmasını sağlarım.	BEN ÇOCUK O TEK (GEZMEK) BEN BIRAKMAK DEĞİL BEN BERABER BERABER HEP HEP
46.	36. MADDE	<i>Çocuğumun sorularını önemserim ve sabırla cevaplarım.</i>	Çocuğumun sorularını önemser ve onu dikkatlice dinlerim, ona sabırla cevap veririm.	BEN ÇOCUK O BİR ŞEY FİKİR (BEN) SORMAK SORMAK BEN DİKKATLE (ÖNEM VERMEK) İZLEMEK (SABIR SABIR) CEVAP VERMEK CEVAP VERMEK
47.	37. MADDE	<i>Çocuğuma hiçbir zaman şiddet uygulamam.</i>	Yaramazlık yaptığında ve hatalı davrandığında bile ben çocuğumu asla dövmem ve ona şiddet uygulamam.	BEN ÇOCUK O YARAMAZLIK YARAMAZLIK HATA HATA YAPMAK BEN O(NA) EZİYET DÖVMEK DÖVMEK HİÇ
48.	38. MADDE	<i>Çocuğum hata yaptığında, onu ayıplamam.</i>	Yaramazlık yaptığında ve hatalı davrandığında bile ben çocuğuma sinirlenmem ve onu ayıplamam.	BEN ÇOCUK O YARAMAZLIK YARAMAZLIK HATA HATA YAPMAK (BEN) SİNİRLENMEK BAĞIRMAK YAPMAK DEĞİL
49.	TEŞEKKÜR CÜMLESİ	<i>Anketimiz bitmiştir. Sabrınız ve katılımınız için teşekkürler.</i>	Anketimiz bitmiştir, hepinize teşekkür ederim.	<u>ANKET BİTMEK HEPİNİZE TEŞEKKÜR ETMEK.</u>

Ek 13. ABTÖ A-Formu TİD Versiyonu Google Form Sayfa Örnekleri

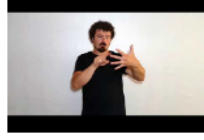
ABTÖ A-FORMU TİD VERSİYONU GOOGLE FORM ÖRNEKLERİ

Bölüm 2/50

KİŞİSEL BİLGİLER BÖLÜMÜ

Açıklama (steğe bağlı)

Yaşınız

Kaç yaşındasınız? Seçenekleri inceleyip, size uygun olanı işaretleyiniz.*

25 yaş ve altı (24, 22, 22, 21, 20, 19, 18)

26-30 yaş arası (26, 27, 28, 29, 30)

31-35 yaş arası (31, 32, 33, 34, 35)

36-40 yaş arası (36, 37, 38, 39, 40)

41-45 yaş arası (41, 42, 43, 44, 45)

46 yaş ve üstü (46, 47, 48, 49, 50,)

2. bölümden sonraki kısım Sonraki bölüme geç

Bölüm 4/50

Bölüm 11/50

ÖLÇEK DOLDURMA YÖNERGESİ

Açıklama (steğe bağlı)

Ölçek Doldurma Yönergesi;

Başlık

Birinci bölüm sona erdi. Bundan sonra, 38 (otuz sekiz) blok maddesi bulunmaktadır. Siz maddelere ilişkin TİD videolarını izledikten sonra katılım düzeyinizi göre cevaplarınızı verin.

Maddeye katılma düzeyleriniz için;

- 5 Numara "Tamamen" çok katılıyorum."
- 4 Numara "Katılıyorum."
- 3 Numara "Kısmen katılıyorum."
- 2 Numara "Katılmıyorum."
- 1 Numara "Hiç katılmıyorum" demektir.

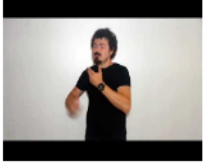
Seçenekleri inceleyip, uygun olanı işaretleyiniz.

Bölüm 12/50

ÖLÇEK MADDELERİ

Açıklama (steğe bağlı)

Adsız Video

1. ÖLÇEK MADDESİ*

5. Çok (tamamen) katılıyorum.

4. Katılıyorum.

3. Kısmen katılıyorum.

2. Katılmıyorum.

1. Hiç katılmıyorum.

Not: İçeriği EK-12'de ayrıntılı olarak belirtilmiş olan ölçeğin Google Form uygulaması ile oluşturulmuş TİD versiyonuna aşağıdaki barkot uygulaması ve linkten ulaşılabilir.

https://docs.google.com/forms/d/1zsTN7pY6YX3GyUVE9YgK2LDsyEMVi4wp9U14i2Nx8Ig/viewform?chromeless=1&edit_requested=true

Ek 14. Kapsam Geçerliği Uzman Listesi

ANNE BABA ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ÖLÇEĞİ (ABTÖ)-A FORMUNUN TÜRK İŞARET DİLİNE UYARLAMA ÇALIŞMASI UZMAN PANELİNDE YER ALAN KİŞİLERİN İÇİM LİŐTESİ		
ADI-SOYADI	ÜNVANI	ÇALIŞTIĞI KURUM
Prof. Dr. Arzu ÖZYÜREK	Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı Başkanı	Karabük Üniversitesi
İbrahim DEMİRDÖĞEN	Okul/Kurum Müdürü Türk İŞaret Dili Bilim Onay Kurulu Eski Üyesi, Türk İŞaret Dili Sözlüğü Yazarı, MEB Türk İŞaret Dili Ders Programı ve MEB Türk İŞaret Dili Ders Kitabı Yazarı	İstanbul Bayrampaşa Halk Eğitim Merkezi
Adnan ÜRERER	İŞitme Engelliler Özel Eğitim Öğretmeni, MEB Türk İŞaret Dili Ders Programı ve MEB Türk İŞaret Dili Ders Kitabı Yazarı	İzmir Tülay AKTAŐ İŞitme Engelliler İlkokulu
Ahmet YİĞİT	Rehber Öğretmen ve Psikolojik Danışman, MEB Türk İŞaret Dili Ders Programı ve MEB Türk İŞaret Dili Ders Kitabı Yazarı	İzmir Mert Öztüre İŞitme Engelliler Özel Eğitim Meslek Lisesi
Gülnur BAŞ	Tükçe Öğretmeni	Kastamonu Mehmet Yılmaz İmam Hatip Ortaokulu

10. ÖZGEÇMİŞ

Hasan Hüseyin SAÇI 1982’de Isparta’da doğdu; ilk, orta ve lise öğrenimini aynı şehirde tamamladı. Yalvaç Sağlık Meslek Lisesi’nden mezun olduktan sonra 1999 yılında Hacettepe Üniversitesi Sağlık Meslek Yüksek Okulu Odyometri Bölümü’ne girdi ve buradan 2001 yılında mezun oldu. Aynı yıl Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi İşitme Engelliler Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü’ne girdi ve buradan 2005 yılında mezun oldu. 2002-2005 yılları arasında Sağlık Bakanlığında sağlık memuru, 2005 yılından sonra da Milli Eğitim Bakanlığında İşitme Engelliler Öğretmeni olarak görev yaptı. İşitme Engelliler İlkokullarına yönelik Türk İşaret Dili Programlarının hazırlanması, 1., 2. ve 3. Sınıf Türk İşaret Dili Ders Kitabının yazım aşamalarında görev aldı. Evli ve iki çocuk babası olan araştırmacı, halen Kastamonu Rehberlik ve Araştırma Merkezinde işitme engelliler özel eğitim öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

ADRES BİLGİLERİ:

Adres: Candaroğulları Mahallesi Şehit Abdullah Çoban Sokak No:9/4
Merkez /Kastamonu

Tel: 05057875132

e-posta:hhsaci@gmail.com